



SPRAWOZDANIE  
DYREKCYI  
C. K. GIMNAZYUM IM. FRANCISZKA JÓZEFA  
W DROHOBYCZU  
ZA ROK SZKOLNY  
**1914.**

1. Język w utworach Z. Krasińskiego cz. III. (dok.):  
a) Nowotwory, b) Sprawa autorstwa „Małgorzaty z Zembocina“.
2. Część urzędowa.

1914.

NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.



Handwritten text in Hindi, possibly a signature or name, located to the right of the stamp.

## PRZEDMOWA.

Po raz trzeci ogłaszam w „Sprawozdaniu“ drohobyckiego gimnazjum wyniki badań nad językiem Krasieńskiego. W roku ubiegłym na tem samym miejscu zazaczyłem, jakiej się trzymałem metody, dziś pozwolę sobie nadmienić, że pomimo bardzo żmudnej pracy przewiduję usterki a nawet błędy; uniknąć ich jednak było trudno, gdyż rozstrzygnięcie szczególnie przy opracowywaniu nowotworów było nader trudne, albowiem do dziś takich słowników polsk. języka, jakie dla swych posiadają Francuzi lub Niemcy, nie mamy. Mimo to, śmiem ufać sobie, że mimo usterek i wad udało mi się osiągnąć i rezultat trwalszy, skoro kilkaset nowotworów, wymienionych w moim słowniku, nie znalazłem w najnowszym nawet „Słowniku jęz. polsk.“ Karłowicza i tow.

Wyniki badań zastosowałem także do kwestyi autorstwa „Małgorzaty z Zembocina“.

Opierałem się na tem samym, co i przedtem, wydaniu pism poety, również tych samych skrótów używałem.

*Alfred Brodnicki.*





## Nowotwory.

Liczba ich jest nader okazała, bo wynosi w pismach oraz listach do Cieszkowskiego 829. W rzędzie neologizmów pierwsze miejsce zajmują te, co do których niema żadnej wątpliwości, iż są tworem Krasińskiego, stworzone bowiem były i użyte tylko przez niego. Jest ich zaś okazała liczba, a wiele z nich do tej pory nie znalazło pomieszczenia w słownikach.

Obok tych są neologizmy użyte lub używane i przez innych. W tej kategorii autorstwo Krasińskiego może być wątpliwe wówczas, gdy dany nowotwór spotykamy u Krasińskiego oraz u pisarza z tej samej, co on epoki. Rozstrzygnięcie tej kwestyi jest niezmiernie trudne, gdyż n. p. Słownik jęz. polsk. Karłowicza i tow., wymieniając autora, który danego wyrazu użył oraz przytaczając cytaty, nie zaznacza utworu ani rozdziału lub strony, skąd cytaty zostały wzięte. Można tylko przypuszczać, że jeśli dany neologizm użyty przez Krasińskiego spotykamy u pisarza żyjącego po nim, to i autorstwo jego Zygmunta należy przypisać; jeśli zaś wyraz jakiś spotykamy także u współczesnego Krasińskiemu pisarza, to autorstwo Zygmunta może być wątpliwe.

W dołączonym słowniku wymieniam nazwisko przynajmniej jedno (za Karłowiczem) pisarza, który danego neologizmu także użył; w ten sposób do pewnego stopnia ocenić można, czy jakiś nowotwór przyjął się w języku. Wyrazy, obok których niema odwołania się na słownik Karłowicza, są temuz słownikowi nieznane i powinny się w następnym jego wydaniu znaleźć; autorstwo zaś Krasińskiego w tym wypadku jest niemal pewne.<sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Odwoływałem się na słownik Karłowicza tylko do litery „r”, dotąd bowiem jest doprowadzony. Od litery zatem „s” zapewne wiele przyjdzie mi kiedyś uzupełnić i poprawić.

W dołączonym słowniku pomieściłem także wyrazy, będące tylko ze względu na znaczenie przez poetę nadane nowotworami n. p. *brzęk* = *dźwięk* i i. Jako wyrazy nowotworami takie wyrażenia nie są, można im tedy nadać obszerniejszą nazwę nowotworów pod względem znaczenia.<sup>1)</sup>

Użył ich poeta (każdy neologizm w tabelce liczyłem tylko raz w poszczególnych tomach) w t.:

I.	—	18	
II.	—	43	
III.	—	24	
IV.	—	75	
V.	—	267	(t. j. 158 + 109)
VI.	—	108	
VII.	—	252	
L. I.	—	184	) = 475
L. II.	—	288	
		<u>1244</u>	razem <sup>2)</sup>

### Sposób tworzenia neologizmów.<sup>3)</sup>

1. Skrócenie wyrazu n. p.: *zryw*, *zgryz*, *zmartw*, *rozsypanie* i t. p.

Zasadę tę poznaliśmy już przy konjugacyjnych formach, dzięki której poeta czasem tworzy odrębną formę, urywając końcówkę (n. p. *istnie* = *istnieje*).

2. Rozszerzenie wyrazu przez wstawienie samogł.: *zawrot* = *zwrot*, *zanuda* = *nuda*, *zaofiarować* = *ofiarować* i t. d.

Tę właściwość znamy już także z deklinacji i konjugacji (n. p. *wysep*, *weszedł* i i.)

<sup>1)</sup> Niewymienia neologizmów Krasieńskiego t. j. nie zna ich wcale słownik Karłowicza w liczbie 280 (t. zn. od liter „a” do „r” włącznie, bo do tej litery doprowadzony jest słownik Karłowicza); prócz tego słownik Lindego nie wymienia aż 325 wyrazów, które pomieściłem w liczbie nowotworów. — Wyłącznie pod nazwiskiem Krasieńskiego cytuje słownik Karłowicza nowotworów 75 (oznaczyłem to K. Kras.) t. j. znów od liter „a” do „r”. Inne są wymienione także pod nazwiskami innych pisarzy lub bez podania obok autora.

<sup>2)</sup> W t. V. znajdujemy łącznie 267 nowotworów, a to 158 według cz. I. a 109 według cz. III. niniejszej pracy.

<sup>3)</sup> przykładów w tem zestawieniu cytuję jeno po kilka, aby poprzeć omawianą zasadę; resztę według tych grup czytelnik łatwo odnajdzie w słowniku.

3. Analogia językowa oddziałuje także na powstawanie nowotworów n. p.

*jednia, pewnia, ciemnia* i t. d. analog. do takich rzeczown. jak *pełnia, rzeźnia* i t. d.

*namiętno, niemiecko, żelaznie* i t. d. analog. do form przysłówków o podobnej końc.

*wypragnąć, wyplonąć, współkierować* i t. d. analog. do innych czasowników, które przez dodanie tego samego lub podobnego przedrostka przybierają odmienne znaczenie. W obrębie czasowników analogii najczęściej możemy się doszukiwać.

*pełniejszy, gotowszy, najoddalańszy* i t. d., wogóle wszystkie neologizmy w obrębie stopniowania (wymienione i omówione przy deklinac.) mogą być uważane za analogiczne formy.

4. Zmienione znaczenie wyrazu. Tę właściwość podciągam też pod kategorię nowotworów, o ile poeta znanemu nam wyrazowi nadaje znaczenie niezwykle, zupełnie odmienne, przytem nieznanne nawet Lindemu oraz Karłowiczowi i tow.<sup>1)</sup> n. p.:

*brzęk* = *dźwięk*

*odmłodnieć kogo* = *odmłodzić* i t. d.

5. Złożenia są dość częstym objawem, ale nie zawsze szczęśliwym n. p.:

*jasnowidzić, gwiazdopatrznik,*

*jedynodzierżny, listopismak* i i.

6. Obce wyrazy wprowadza, polszcząc je zwykle w piśmowni poeta, ale nie zawsze także szczęśliwie, czasem zaś dla żartu lub ironii (w tym ostatnim wypadku zaznaczyłem to w słowniku) n. p.:

*awalansza, garsonka,*

*fortpflanzować, akwatofana,*

*luciola* i t. d.

7. Przymiotniki tworzy zapom. końc. — *ny*, — *any*, — *anny*, — *enny* n. p.

*kąpielny, modlitwiany, tęczany,*

*tęczanny, skończenny* i t. d.

Przymiotniki z końc. — *any* pojawiają się najwcześniej w „Irydyonie“ (*bluszczany* III. 299), potem dopiero znajdujemy je w „Herburcie“ (*mglany* IV. 148.) i w „Trzech myślach“

<sup>1)</sup> W dołączonym słowniku zaznaczyłem to, podając, że Linde (L.d.) lub Karłowicz (K.) znają ten wyraz, ale w innym znaczeniu.

(*mgłany* IV. 279). Końcówkę przymiotn. — *enny* po raz pierwszy widzimy w „Herburcie“ w wyrazie *bezpromienny* (IV. 148), rozwija się ona jednak w cechę trwałą dopiero znacznie później.<sup>1)</sup>

Przymiotniki mają jeszcze końc. — *alny* (podobnie są i rzeczowniki z tym sufiksem). Poprzestaję na wzmiance, bo tę kwestyę obszernie poruszył p. Ćwik w cyt. rozprawie.<sup>2)</sup> Zaznaczam jeno tu, że ta końcówka pojawia się już w „Władysławie Hermanie“ t. j. 1829 r. a to w wyrazie *posłuchalny* (II. 102), który najprawdopodobniej jest własnością poety. Skłonność, która się później silnie rozwinęła, widoczna już jest w młodzieńczej twórczości.

8. Zapomocą odpowiednich przedrostków (które zmieniają znaczenie podstawowego wyrazu):

*anty* — wyraża pojęcie przeciwne,

*arcy* — wzmacnia i rozszerza znaczenie wyrazu,

*bez* — wyraża zaprzeczenie, brak w stosunku do afirmatywnego wyrazu,

*do* — oznacza dorobienie, dotworzenie, dokończenie i t. p. n. p. *dopracować* i t. d.

*na* — wyraża czynność poczynającą się n. p. *naradzać się*, przeważnie zaś częste, dokładne i gruntowne wykonywanie czegoś n. p. *naspętać* i i.

*nad* — nadaje wyrazowi znaczenie niezwykłości, wogóle trwalsze i silniejsze n. p. *nadzwyczajnie*, *nadeuropejski* i t. d.

*nie* — bardzo często przez poetę dodawane ma przede wszystkim negatywne znaczenie w stosunku do wyrazu, do którego je poeta dodał n. p. *nieświatło* t. j. wszelki brak światła i t. p.

*ob* — na początku wyrazu oznacza, że czynność tego wyrazu obejmuje przedmiot cały lub dokoła n. p. *obmroczyć*, *obścisnąć*, *obtaczać* i t. p.

*od* — oznacza wyzbycie się czego, usunięcie, uwolnienie się od czego n. p. *odnarażawianie*, *odmoskwicieć*, *odpętowywać* i t. p.; dalej wyraża też odgłos poprzedniej czynności n. p.

<sup>1)</sup> *mgłany* ma właściwie końc. — *ny* (*mgła* + *ny*), *bezpromienny* podobnie (*bez* — *promień* + *ny*). Cytuję je jednak jako skłonność już widoczną do późniejszej nieco, stałej właściwości.

<sup>2)</sup> Badania nad idyosynkrazjami językowymi Z. Krasieński. Lwów 1912 Sprawozd. gimn. VIII.



*odjęknąć, odskowyczeć, odozobaczyć* i t. p.; niekiedy, wyjątkowo miewa odmienne znaczenie n. p. *odurodzić* == wymordować.

*po* — zastępuje czasem praefix *z, ze, w, wy* n. p. *porodzony, pospoić, poniszczony* i i.; nadaje też czasem wyrazowi znaczenie częstotliwe lub wzmocnionej częstotliwości n. p. *pokochiwać, poradzać*.

*prze* — wyraża, iż czynność tego wyrazu została dokładnie wykonana i przedmiot swój przetworzyła oraz przepoiła treścią tego, co wyraża n. p. *przeanielenie, przebydłcenie* i i.; czasem *prze* — ma podobne znaczenie do *arcy* -- n. p. *przelogicznie, przechrześcijaństwo*; lub też wyraża, iż czynność jakaś odbywała się przez czas dłuższy i odbyła się n. p. *przeczuwać*.

*przed* — wyraża to, co się wprzód odbyło n. p. *przedchwila, przedczyn*.

*roz* — rozszerza znaczenie wyrazu, nadając mu przez to ogólniejsze brzmienie, trwalsze, szersze n. p. *rozblękitniać, rozchorowany, rozgawędzić się* i t. p. (spotykamy ten przedrostek także u neologizmów, przez poetę ukutyeli n. p. *rozfałać się, rozmilionowany, rozmottochowany*).

*s (z)* — zastępuje czasem prefiks *u* — n. p. *stożsamienie, spadlanie, zbezwładnić*.

*u — w* — nadaje wyrazowi również trwalsze znaczenie n. p. *uoreźnienie, uczynnić, ureligijnienie, wćwiekować się, wstuliścić* i i.

*wszech* — to nader częsty przedrostek, wyrażający zwykle całość, wszystko n. p. *wszechwody* i t. d. Pojawia się około 1841 r. w „Fantazyi życia“, a to w wyrazach *wszechprzytomnia i wszechprzytomność* — i odtąd występuje coraz częściej<sup>1)</sup>. Liczba ich jest nader wielka, bo wynosi okragło 80 wyrazów, które w niektórych pismach (jak n. p. filozoficznych t. j. w t. VII.) powtarzają się po kilkanaście razy.

9. Do najpospolitszych a nader charakterystycznych należą neologizmy nieraz dziwacznie brzmiące, a to czasowniki i przymiotniki od rzeczowników tworzone n. p. *logikować, zdziałkować, Ludwikoszesnastowy, mottochowy* i t. d.; albo też czasowniki od przymiotników tworzone n. p. *zniecznaczyć*. Te bywają częściej trafne, kategoria pierwsza rzadko.

<sup>1)</sup> Zob. p. Ćwika lib. cit. gdzie sprawa ta omówiona jest obszerniej wobec czego tę kwestyę ogólnie jeno poruszam.

Neologizmy znajdujemy u poety już w młodzieńczych utworach t. j. w warsz. okresie twórczości do „Agajhana“ włącznie (t. I. i II. pism.) Pod tym względem mój pogląd różni się od zdania p. Ćwika, który w swej rozprawie „Badania nad idyosynkrazjami... Z. Krasińskiego“ twierdzi, iż „neologizmy pojawiają się u Krasińskiego prawie wyłącznie na schyłku twórczości“<sup>1)</sup>.

Do twierdzenia tego nie przychyliłbym się także i z tego względu, że rok 1841 (ściślej i okrągło licząc 1840), odkąd liczba nowotworów istotnie gwałtownie wzrasta, przez co ten rok do pewnego stopnia może być za zwrotny uważany, trudno w każdym razie uważać już za schyłek twórczości, a według twierdzenia p. Ćwika takby liczyć wypadało. Twierdzenie to pozwolę sobie uzupełnić w ten sposób: Nowotwory są cechą stałą twórczości Krasińskiego od pism młodzieńczych (t. I. i II.) począwszy aż do ostatnich lat życia. Jednakowoż około 1840 r. następuje zwrot o tyle, że od tego czasu (ściślej od „Fantazyi życia“ 1841 r.) liczba neologizmów stale się zwiększa, dochodząc olbrzymiej cyfry w potocznym nawet języku, czego dowód mamy w listach do Cieszkowskiego.

Nasuwa się pytanie, jaki był powód używania tak olbrzymiej liczby nowotworów? Dr. Ćwik widzi w tem, opierając się na liście Zygmunta do St. Koźmiana z 18.7 1851 r. (zob. „Pamiętnik literacki“ 1911. str. 390. Lwów) „idyosinkrasis“ i do tego wspólnego mianownika sprowadza wszelkie objawy językowe. Do idyosynkrasyi językowych zalicza archaizowanie zapom. końcówek w deklin. i konjug., przestawny szyk, nowotwory i t. p. To tłumaczenie nie wydaje mi się także trafne bez zastrzeżeń, a to nie tylko w myśl znaczenia tego wyrazu<sup>2)</sup>, ale także na podstawie znajomości pism poety. Trudno mi

<sup>1)</sup> Na dowód, że neologizmy są cechą stałą przytaczam ich kilka z tomu I. i II. pism (odsyłając zarazem do słownika mego): *Kowadlić, podrzut, ciur, szczególny, jednostka, topiela, zgielkować, zabrasknąć, zmienniczka, zamignąć, utapiać, trzytulny, zwolniać się, niemożny, rozczyknąć* i i. Resztę czytelnik znajdzie w dołączonym słowniku. Z wymienionych tu nowotworów wyraz *szczególny* znajdziemy w tem samym znaczeniu w tomie VII. pism (a więc filozoficznych), co moje zdanie potwierdza; *podrzut* znajdziemy w t. VII. i L.; *zamignąć* także w t. V.

<sup>2)</sup> Idyosynkrazia nazywa się szczególne usposobienie organizmu wskutek którego odczuwa on popęd lub wstręt anormalny od pewnych rzeczy. („Encyklop. powsz. Orgelbranda“ 1873. Warsz.)

bowiem widzieć przymus wewnętrzny czy popęd anormalny tam, gdzie widocznie działa n. p. *licentia poetica*, analogia językowa, względy takie jak plastyczność, zwięzłość, obrazowanie, często koturnowymi tworzone wyrazami, ale oryginalne, z bujnej, pełnej wizji fantazyi płynące! W tem wszystkim widoczna jest także praca myśli gdy poeta widocznie nieraz wysiła mózg aby dla swych poetyckich obrazów lub nawet dla lepszego wysłowienia się znaleźć odpowiednie wyrazy (niezawsze potrzebnie i niezawsze szczęśliwie). Gdzie zaś mózg pracuje, tam chyba już trudno mówić o idyosynkrazyi.

Sądziłbym, że *media via* w tym kierunku byłyby najlepszym wyjściem. Ponieważ wiele takich objawów można wyjaśnić licencyą poetycką i względami, wyżej wspomnianymi — natomiast pozostaje sporo takich, których potrzebą, pracą myśli, licencyą i t. p. powodami wyjaśnić znów nie można — przeto uznać wypada idyosynkrazyę językową jako jeden z licznych powodów wywołujących odrębności języka Krasińskiego.

Te różne powody starałem się w ciągu pracy mej wykazać, tu jeno kilka cytatów przytoczę na dowód, że niepodobna wszystkich objawów w obrębie nowotworów sprowadzać do idyosynkrisis. Oto przykłady:

Wyrzeka się kształtów zewnętrznych idei potęgi, idei państwa, idei plemienia, a o *bezkolorowym* gada pierwiastku zarówno wszędzie rozsianym“...

(L. II. 155.).

W tem zdaniu *niekolorowy* zam. *bezkolorowy* nie oddałoby treści jego, a wyraz ten to jeden z neologizmów, tworzonych zapomocą przedrostka bez —. Albo:

„Bóg widzi, że te czarne przepaści mnie lubemi się stały. Radbym w nich zostać, bylebyś tu żył ze mną razem, długo, *bezboleśnie*.“

(V. 279)

Tutaj podobnież *bezboleśnie* na oznaczenie stanu *bez bolu* jest bardzo na miejscu i treść oddaje trafnie a krótko. Albo:

„O szczęśliwe duchy innych ludzkości, które już oblokły szaty żywota wiecznego w wszechświecie, którym już nie potrzeba kłaść się do kolebek i kłaść się do trumien, ani między ostatnią trumną a następną kolebką

przemyśliwać w trosce, w mdłościach, w *bezsilie*“.

(VII. 44 i 45).

W tem zdaniu *bezsiła* wyraża myśl krótko a przecież nader trafnie jako stan *bez siły*. Poprzestaję jeno na tych trzech przykładach z przedrostkiem *bez* —, zaznaczając, że w każdej kategorii nowotworów znajdziemy mnóstwo wyrazów, które w ten sposób czy też analogią językową i t. d. wytłumaczyć można. Wymieniam jeszcze kilka: *piekłotyczny, pochwalacz, ustanek, uwyraźnić, nieuwyraźniony, sfaryzeuszeć, silnieć, rozstoleczyć, rozgwałtownić się, uorężnienie* i t. d. Te wszystkie wyrazy wyjaśnić można łatwo czy to analogią, czy to pracą myśli dla lepszego określenia rzeczy, dla silniejszego wyrażenia się i t. p.<sup>1)</sup>), idyosynkrazję zaś językową uważać możemy jako jeden z powodów, który sprzyjał tworzeniu odrębności języka.

Niżej dołączam słownik.

### Objaśnienie skrótów i znaków.

K. == Słownik Karłowicza i tow.

Ld. == Słownik Lindego

Cz. == J. Czubek

Kall. == J. Kallenbach

K. b. a. == Słownik Karłowicza bez wymienienia autora dany wyraz pomieszcza.

K. Kras. == Słown. Karł. wymienia dany wyraz pod nazwiskiem Krasińskiego.

Obok słownika Karłowicza lub Lindego wymieniam też i innych pisarzy, jeśli ich przy danym wyrazie wymienia słownik.

### A.

- |  |   |
|--|---|
| Abdykwill == Fontainebleau, pałac w którym Napoleon I. abdykował, skąd nazwa. L. I. 205. | anormalizować się == nienormalnym się stawać. L. II. 263. |
| akwatofona == trucizna z arszeniku (Kall.) L. I. 138.                                    | antyduchowy == przeciwny duchowi. L. II. 110.             |
| ambassadowatość == ambasada (Kall.) L. I. 204.   | antynaturalny == nienaturalny L. II. 110.                 |
| anarchizować == szerzyć anarchię. L. II. 97.   | antynomiczny == nieprawny (αντι—νόμος). L. I. 6.          |
|  | arcyczyn VII. 374.  |
|  | arcymistrzostwo VII. 33.                                  |

<sup>1)</sup> Poprzestaję na tych kilku cytatach, mając zamiar do kwestyi tej powrócić specjalnie już na innem miejscu i później.

- \*arcypotęga V. 327. K. (Kras.)<sup>1)</sup> arcyżywotność VII. 394.  
 arcyrozstrój = arcyrozprężenie. autonymowo = pod własnym  
 L. II. 234. imieniem L. I. 4. (cf. anoni-  
 arcysfałszywiec = bardzo sfał- mowo).  
 szywiec. L. II. 341. awalansza = lawina (Kall.) I. 281  
 arcyzbrodnia. L. II. 175. L. I. 190 (z franc.) K. Garczyńs.

**B.**

- babylonować = żyć w nowo- rażenie od brak siły) K. Kras.  
 żytnym Babylonie t. j. w Pa- bezskrzydlny L. I. 149.  
 ryżu. L. I. 232. beźświadomie = nieświadomie  
 barykadowy człowiek = wal- VII. 91. K. Szajnocha, Kono-  
 czący na barykadach, rewo- pnicka.  
 lucyonista. L. II. 37. beźświatlnie L. I. 215. [K. zna  
 bezboleśnie V. 279. K. Krasiń. beźświatlny u Kaczkowsk.]  
 bezcelność = bezcelowość. L. bezwład = bezwładność L. II.  
 I. 126. 267. (K. b. a.).  
 bezcieplny L. I. 215. bezwola = brak woli L. II. 129.  
 bezidea L. I. 219. (K. Słowacki).  
 bezkolorowy L. II. 155. K. Spa- \*beżżycie L. I. 176. 210.  
 sowicz. blasfemować = bluźnić (z franc.  
 bezloika = nielogiczność VII. blasphémer) V. 86.  
 126. L. I. 16. blaskosiejny V. 275. K. Kras.  
 bezloiczny VII. 163. błogosławczy = błogosławiący  
 bezmiłość L. II. 12. K. b. a. L. I. 83. (por. ożywczy)  
 bezportnik = sans culotte (Kall.) bożoczłowieczeństwo VII. 280.  
 L. II. 30. (O Chrystusie).  
 bezpotężny L. I. 4. bratobójczujący = walczący bra-  
 bezpowaga = brak powagi L. I. tobójczo L. II. 69.  
 140. brutalski = brutalny L. II. 75.  
 bezpoważnie VII. 279. (K. Brodzińs.)  
 \*bezprzerwny; bezprzerwnie V. brzęk [dzwonów] = dźwięk  
 291. VII. 123. 128. 278. L. II. II. 471.,  
 263. 276. [Ld. zna jeno bez- buducznik = strażnik policyjny  
 przerwany] K. Kras. w budce stojący (Kall.) V. 103.  
 beżróznicowy = podobny VII. bydłujący = żyjący jak bydło  
 403. K. Kras. L. II. 94. (K. b. a. podaje  
 \*beżsiła VII. 45. (silniejsze wy- inne znaczenie)

<sup>1)</sup> Gwiazdka oznacza, iż dany wyraz już w cz. I. wymieniałem pod innym tomem pism.

bycie = stanie się, byt L. I. 74. bytowy = życiowy VII. 95. K.  
L. II. 235. K. b. a. Z. Miłkowski.  
bytować = żyć VII. 46. 88. K. b. a.

## C.

celowaty = celowy L. II. 118. 53. 274. 404. L. I. 113. L. II.  
charakterowy = charakterysty- 270. K. Kras.  
czny L. I. 20. (K.) [Mickiew. \*cochwilnie = ustawicznie VII.  
w „Panu Tad.“ użył tego sa- 68. 82. K. Kras.  
mego wyrazu].  
chrystusowość = życie podług cochwilowy = cochwilny L. II.  
nauki Chrystusa VII. 41. 112. (K. Kras.)  
ciągłość [glisty] L. II. 42. cudownić się = cuda działać  
ciemnieć się = ściemniać się I. 7. czerwień = człowiek czer-  
221. K. zna bez się. 17 w. wonych zasad L. II. 120. (K.  
ciur = ciura II. 467. (Kall.) inne znac. Ld. podaje w in-  
K. b. a. nem znaczeniu).  
\*cochwilny = ustawiczny VII.

## D.

demagogizować = demagogi- donieść kogo = zadenuncyować  
cznie działać L. II. 107. L. II. 130. K. b. a.  
demokratyzycić się = demokra- dopełnia = dopełnienie L. II.  
tyzować się L. II. 106. 339. (por. pełnia)  
denny = głęboki L. II. 67. (Ld. dopokoić się = w pokoju do-  
K. arch. podaje w innym zna- piąć V. 333. (Cz.)  
czeniu).  
dezanonymować = wyjawiać dorażony = dorażny VII. 7.  
anonim L. I. 172. dotwarzać się = wewnętrznie  
doanielenie VII. 283. się doskonalić (?) VII. 27. K.  
dobratnić się komu = zbratać Woron. Kras.  
się (?). V. 273. K. Kras. dowiedzialny = dający się do-  
dojrzalny = dojrzały L. II. 11. wieść L. I. 13.  
dokajsiewiczać = kończyć czy- doznanie = to czego się do-  
tanie pism Kajsiewicza L. I. 192. znało VII. 162. K. b. a.  
doławiać się = dowodzić sztu- drgliwy = drżący V. 208. (por.  
cznymi dowodami L. I. 40. krzykliwy — krzyczący) K.  
105. (K. podaje inne znacze- Kras.  
nie).  
doławiający się = naciągany, druzgotnik = ten co druzgoce  
sztuczny L. I. 38. L. II. 393.  
duchowość = uduchowanie, dziedzina ducha VII. 54. K. b. a.

- dyplomatycznyć = dyplomatycz- [dopóki stronnictwa dzieją się] nie załatwiać L. II. 198. K. dziejący się = istniejący, trwa- Kras. jący L. I. 15. 28. K. zna podobne  
dwójeczny = z dwóch części tylko znaczący.  
VII. 273. (por. trójeczny) dziać się = istnieć, być L. II. 88. dziać się = czynnie VII. 99. (K. b. a. zna działający = czynny)

## E.

- edwardyczny (przym. od Edward) epopeiczny = epicki VII. 15. L. I. 158. (Kall.) K. Kras.  
eleganctwo = elegancya, eleg. erofajkowy L. II. 272. (Kall.)  
życia L. I. 8. expensa = ekspens, wydatek  
eon VII. 144. (z greck. — zob. (z łac.) L. II. 306. K. zwykle  
Arct. „Sł. obcych wyrazów“) K. expens.  
eonica = ? VII. 144.

## F.

- filantropicznie = filantropijnie (wyraz użyty ironicznie) V. 309. K. Słowac. francuzycznyć = mówić po franc.  
finansya = ustrój finansowy L. II. 86.  
L. II. 141. fraześnik = frazesowicz L. II.  
fortpflanzować = dalej dzieło 30. 109. K. Kras.  
prowadzić (z niem.) L. II. 199.

## G.

- garsonka = służąca (z franc.) gondola.  
L. II. 53. \*gorzkość = gorzkość L. I. 156.  
giełdczany = giełdowy V. 253. gwiazdarnie = gwiazdzisto V.  
K. Kras. 282 (od gwiazdarnia = obser-  
gloryfikować = sławić (z łac.) wator. astronom. K. b. a. rzadki).  
L. I. 6. (K. b. a.) gwiazdopatrznik = astronom L. I.  
gondoła = gondola V. 270. 72. (K. b. a. zna gwiazdo-  
(częstszy wyraz u poety obok patrznia = gwiazdarnia, rzadki)  
gondola). K. b. a. rzadszy od

## H.

- Hegelian = wyznawca filozofii heteronymowo = pod cudzem  
Hegla L. I. 68. imieniem (z gr. i łac.) L. I. 4.  
heglizować = filozofować na historyzm = pewien pogląd na  
wzór Hegla L. II. 395. historię L. II. 196. (zob. K.)

- hoeniczny (przym. od Hoene- hymnować = hymny śpiewać V.  
Wroński) L. II. 20. (Kall.) 340. K. Kras.  
hrabić się = z godnością hrab. hypotekarz = hipoteczny wła-  
występować L. II. 67. ściciel L. I. 244.  
hyliczny = materyalny (z greck.) huzda = ? II. 453.  
VII. 146. (Cz.).

## I.

- istn = istota VII. 137. od iść) L. I. 14. 129. K. b. a.  
iście = dążenie, droga (rzec. rzadki. arch. przy -- iście.

## J.

- jasnowidnie = przewidująco, ja- 79. (K. Kras.)  
snowidząco L. II. 182. K. Kras. jedynodzierzny = despotyczny  
jasnowidzieć = przewidywać VII. 279.  
L. I. 123. Jełowiszczany (przym. od Jeło-  
\*jednia = jedność VII. 45. 50. wicki) L. II. 10.

## K.

- kanalski = plugawy L. I. 253. kolejna droga = kolej żel. L. I.  
(K. b. a.) 270. (K. Kras. ale nie w tem  
kapitałny = finansowy V. 258. znaczeniu jeno kolejne liczby,  
(K. Skarbak Fr., Kaczkows.) kolejne wieki).  
kaprysowatość = kapryśność kompletissime L. II. 127.  
L. II. 385. konfuz = konfuzya L. II. 353.  
karlić = małym czynić L. I. 173. kowadlić = uderzać jakby w ko-  
(K. zna z „się“ w znac. nie- wadło II. 431. K. Kras.  
przechodniem. kourtażer = faktor, pośrednik,  
karlizm = małość L. II. 30. L. I. 213.  
kaulakan = ? VII. 143. krema = śmietana (z franc.) V.  
każdochwilny = ustawiczny VII. 85. K. b. a.  
28. 111. (K. b. a.) krześlany (przym. od krzesło)  
kąpielany = kąpielowy L. II. 92. L. I. 226.  
kąpielny = kąpielowy L. I. 92. krzykacki = krzykliwy L. II. 25.  
(K. Kraszewski.) krzyżowo [skonać] = na krzyżu  
kilkowierszny = kilkowierszowy [skonać] VII. 33.  
L. II. 28. kształcić się = kształt przybie-  
kissingować się = łączyć się rać V. 286. 316. K. tylko Kras.  
w Kissingen L. I. 271. w tem znac.



## L.

- Lambertowatość L. I. 204. (Kall.)  
 legendować się = stawać się  
 legendą L. I. 43.  
 leuchtenbergować = działać na  
 rzecz ks. Leuchtenberga L. II.  
 29. (Kall.)  
 \*leżny = leżący L. II. 92. (Kall.)  
 linka = stronnictwo lewicy L.  
 II. 64. (stały w listach wyraz  
 [z niem])  
 listopismak = piszący często
- listy L. II. 202. (wyraz użyty  
 żartobliwie).  
 \*lodnik = lodowiec V. 197. 203.  
 L. I. 32. [Kall.] (K. b. a.)  
 logikować = logicznie rozumo-  
 wać L. II. 44.  
 luciola = robaczek świętojański  
 (z włosk.) L. I. 44. (Kall.)  
 Ludwikoszesnastowy (przym. od  
 Ludwika XVI.) L. II. 145.

## Ł.

- łagodnieć = łagodniejszym czy-  
 nić (czas. przech.) L. I. 101.  
 K. zna inne znac.
- łańcuchowanie się = łączenie,  
 związek L. I. 63.  
 łatwić = ułatwić L. I. 44.

## M.

- melancholiczyć się = w melan-  
 cholię wpadać L. II. 196.  
 melszpeis (z niem.) L. II. 368.  
 (zob. Arct „Sł. wyr. obc.“).  
 [K. Kraszewsk.]  
 messyjanizm = zasady mes-  
 syan. Towiańsk. L. I. 217. (uży-  
 ty z ironią wyraz).  
 miarowy = umiarkowany L. II.  
 72. (K. podobne znac.)  
 miłować się = litować się (cf.  
 zmiłować się) II. 448. (K. zna  
 w tem znac. bez „się“).
- mnożno = dużo II. 502. [Ld.  
 18 w. zna „mnożny“] (zdaje  
 się z ros.)  
 \*modlitwiany V. 241. L. II. 81.  
 95. (K. Kras. Słowac.)  
 monogenesa = jednorodzenie  
 VII. 148.  
 motłochowy = pełny motłochu  
 L. II. 36.  
 motylować = żyć jak motyl L.  
 I. 114. (K. Pam. Ochockiego).  
 muchostwo = rodzaj muszy, mu-  
 chy L. II. 350.

## N.

- nabuchodonoryzować = stać się  
 podobnym Nab. L. II. 198.  
 nadwieczny VII. 65 (K. Krasieńsk.)  
 naelektryczniać = napełniać elek-  
 trycznością VII. 391  
 nakłon = skłonność L. I. 254.  
 (K. zna w innym znac.)
- Napoleonik (zdrobn. od Napo-  
 leon) L. II. 296.  
 naradna [sala] = tronowa, obrad  
 sala II. 58. 156.  
 narozmówić się = nagadać się  
 dowoli L. II. 268. (K. b. a.  
 zna narozmawiać się).

- narzędziować = używać jako narzędzia L. II. 326.
- naradzać się = poczynać się rodzić, powstawać V. 264. 271. (K. Krasińsk.)
- naspętać = napętać, nawiązać II. 470. (K. Kras.)
- nastrojny = nastrojony, harmonijny L. II. 154. (K.)
- nastrojnie VII. 88.
- natęż = natężenie L. II. 245.
- nawodzić = przywodzić L. I. 236. (Ld. zna inne znac.)
- nastradać = postradać (cf. napasć) L. II. 29.
- niebieściejszy = L. II. 250. ?
- nieboży V. 246. (K. Krasiń.)
- niedbanie = beztroska o jutro VII. 95.
- niedecyzja = brak decyzji L. II. 377. (K. Kraszewski)
- niedokształtowany = niedokończony, nieujęty w kształty L. I. 224.
- niedomiara = brak, niedopełnienie VII. 53. 98. (K. Krasiń.)
- niedonieszczęśliwy [nieszczęście niedon. = nieszczęście, które się odwróciło] L. II. 239.
- niedorośle = dziecko V. 209. (K. Krasiń.)
- niedotrzeciowany = do 3-o stopnia nieposunięty (?) L. I. 193.
- nieistniejącość = coś co nie istnieje L. II. 302.
- niemiara = mnóstwo II. 525. 540. [używany zwykle jeno w wyrażeniu „coniemiarą“] (K.)
- niemożny = próżny, niemogący I. 86. VII. 93. (K. zna inne znac.)
- nieobalalny = nie do obalenia VII. 68. 115. L. I. 102.
- nieodprzekonalnie = niezbitcie, z przekonania V. 339.
- nieodzobaczyć się = nie zobaczyć się znowu L. II. 50.
- niepojęcie = niezrozumienie VII. 395.
- nieprzeginalny = nie mogący się zgiać L. II. 380.
- nieprzepajanie się = niezłączenie, niezłanie VII. 110.
- nieprzypadłość = niezłączenie się VII. 117.
- nierozpoznalny = niemożliwy do rozpoznania VII. 11. lub niepoznany VII. 14. (zob. Sł. wil. K. b. a.)
- nieskończenie się = przybierać cechy nieskończoności VII. 39. 63.
- niestożsamienie = nieupodobnienie VII. 5.
- nieświatło VII. 161.
- nietwórczość = stan zaniku twórczości VII. 68.
- nieunikalny V. 336. (K. Krasiń.)
- nieuwyrażniony [zob. wyrażnić się, uwyrażniony] VII. 42.
- niewcielalność = zapewnienie niewcielenia L. I. 234.
- niewiedny = nieuczony, nieświadomy L. II. 5.
- niewypowiedzialny V. 261. (K. Krasiń., Spasowicz).
- niewyrzucalny = nie dający się wyrzucić VII. 90.
- niezagubialny = ten (to) co zginąć nie może V. 341. (K. Krasiń.)
- niezapomnialny V. 224.

- niezawodnissime L. I. 85.  
 niezależalny = nie do znalezienia L. I. 237.  
 niezrozumiałic = czynic niezrozumiałym L. II. 255. (Kall.)  
 Norwidny (przym. od Norwid) L. II. 241.  
 nośba = noszenie (cf. kośba) L. II. 189.  
 notar = notaryusz (z niem.) L. I. 171.  
 nowoprzybylec = nowy przybysz (cf. przybylec) L. II. 116.

O.

- obarczydło = obarczenie, ciężar L. II. 31.  
 obłogosławiać = bardzo błogosławić L. I. 23. 249. L. II. 52. 58. 188. (K. Kras.)  
 obmroczyć = mrokiem otoczyć II. 521. (K. Kras.)  
 obojętnia = rzecz obojętna L. I. 255.  
 obrąbiony = obrobiony, opracowany VII. 19. (K. zna obrąbić)  
 obścinać = objąć uściskiem L. II. 68. (K. zna obściskać. Bałucki Dzierzkows.)  
 obtaczać = dokoła otaczać II. 457. 472. (K. b. a.)  
 obudzalny = łatwo obudzić się dający VII. 96.  
 obwijka = szata, obwiniecie VII. 54. (K. b. a.)  
 oceanny (przym. od „ocean“) L. II. 216.  
 odbarczać = oswobadzać L. I. 165.  
 odbrakczyć = brak usunąć L. II. 5.  
 odbywać się = załatwiać się II. 114 (K. zna w tem znac. bez „się“)  
 odcieśnienie = pozbycie się jarzma cielesnego VII. 163.  
 odchorobnieć = wyzdrowieć L. II. 156.  
 oddal = oddalenie VII. 162. (K. Kraszews., Syrokomia)  
 oddemagogiczyc = wyzbyć się demagogii L. II. 114.  
 odedrgiwać = drganiem odpowiadać L. I. 236. (K. Kras.)  
 odfałszywić się = fałszu się pozbyć L. II. 19.  
 odgajać = nie pozwalac na zagojenie, odnawiać ranę L. II. 222. Ld. K. w innym znaczeniu jako arch.  
 odgałęzniony = pozbawiony gałęzi V. 240. (K. Kras.)  
 odgróżka = odgrożenie II. 524. (K. Kraszews.)  
 odjęknąć = jękiem odpowiedzieć V. 207. (K., Jeż, Ujejs., Krasiń.)  
 odkamienieć = przestać być twardym jak kamień L. II. 396. (K. Jeż.)  
 odkolejenie = odjechanie koleją żel. L. II. 329 (K. Kras.)  
 odlinkowanie = usunięcie się od lewicowych, radykalnych stronnictw L. II. 83. (cf. linka)  
 odludszony = wyludniony L. II. 45.

- odłuda = złuda (?) pozbawienie złudzeń (?) L. II. 96.
- odłudzon = złudzeń pozbawiony L. II. 379. (K. Sł. wil.)
- odmazać = obmyć L. II. 68. (K. b. a.)
- odmystycznienie = wyzbycie się mistycyzmu L. I. 214.
- odmłodnieć kogo = odmłodzić kogo (przech. czas.) II. 472. (K. Kras. podaje odmłodnić)
- odmoskwicieć = stracić istotne cechy mosk. VII. 391.
- odmylać się = naprawiać omyłkę VII. 103.
- odnadziejowanie = odjęcie nadziei L. I. 233.
- odnaradawiać = wynaradawiać V. 341. (K. Kras.)
- odnaradawianie VII. 407. (K. b. a.)
- odozobaczenie = zobaczenie na nowo L. II. 151. 166. 186. 200. 345.
- odozobaczyć się = zobaczyć się ponownie L. II. 17. 27. 132.
- odozobaczyć kogo = zobaczyć kogo znowu L. II. 192.
- odpaństwo = utrata bytu państw. VII. 97.
- odpaństwiony = pozbawiony bytu państw. VII. 100.
- odpętywywać = z pęt uwalniać L. I. 211. (K. Kras. podaje odpętywać)
- odpięknąć = wypięknąć znowu L. II. 274.
- odpisem pisać = odpisywać L. I. 175. (K. zna odpis, tu zwrot ciekawy)
- odpoważnieć = przestać być poważnym VII. 165.
- odpoznawywać się z kim = poznać siebie w kim VII. 62. (K. Kras. zna jeno odpoznać)
- odprężynnić = usunąć ciśnienie, prężność L. II. 300.
- odród = odrodzenie L. II. 26. 338. (K. Słowacki)
- odrozpoczęcie = rozpoczęcie na nowo L. II. 144. (K. Kras.)
- odsamotniwać = pozbawiać samotności L. II. 376.
- odspojenie = rozluźnienie VII. 126.
- odskowyczać = skowyczeniem odpowiadać L. II. 96.
- odspołecznienie = rozluźnienie węzłów społeczn. L. II. 186. (K. Kras.)
- \*odspołecznić = rozluźniać społecznie L. II. 297. (K. Kras.)
- odślepieć = po ślepcie przewidzieć L. I. 218. (K. zna odślepnąć, w tem znac. u. M. Konopn.)
- odtajemniczenie = odsłonięcie tajemnicy VII. 102.
- odtajemniczyć się = przestać być tajemnicą VII. 102. (K. Kras.)
- odtajemniczony = pozbawiony tajemnic VII. 47. 102. (K. Kras.)
- odtowańszczać się = wyzbyć się zasad Towiańskiego L. II. 268.
- odurodzić = wymordować [Cz.] V. 334. (K. Kras. inne znac.)
- odwcielenie = pozbycie się cielesnego stanu, więzów (?) VII. 20. (K. Kras.)
- odwiąz = uwolnienie (w znac. duchow.) L. II. 267.

- odwiedzacz = odwiedzający, gość L. I. 217. (K. b. a. Sł. Wil.)
- odwrotnica = przeciwieństwo VII. 41. (K. 16. w. w innym znac.)
- odwzajemnia = odwet VII. 281.
- odzacić = pozbawić zacności L. II. 37.
- odzachodnić = od zachodu (t. j. od cywilizacji zach. Europy)
- oddalić L. II. 21.
- odzieleniony = pozbawiony zieleni L. I. 256. (K. 18 w. zna odzielenić się, w innym znac.)
- odzobaczyć się zob. odozobaczyć L. II. 46. 194. 195. (K. Kras.) zbadać jeszcze w pismach poety)
- ogół = wielka liczba II. 199. (K.)
- ogółowo = ogólnie L. II. 30. (K. b. a.)
- ohuzdany = okiełznany L. II. 89.
- ohydnąć [ohydł] = obrzydnąć L. I. 46. (K. Kras., Rodziewicz)
- ojczyźniany = ojczysty VII. 404. (K. Kras., Spasowicz)
- okajdaniać = w kajdany zakuwać L. II. 112. (K. Świętochows.)
- okłamiony purpurą = odziany kłamliwą purpurą (Cz.) V. 318.
- okopny = okopami otoczony VII. 381.
- olbrzymieć V. 244. (K. Kraszewski, M. Konopni.)
- na omack = na ślepo L. II. 271. (K. zna „omackiem“, „omacką“ i „po omacku“.)
- opisaność = to co jest opisane, określone L. I. 228.
- opłakalność = oplakane położenie L. I. 243.
- opłomienić = objąć płomieniem V. 295. (K. Kras., Słowacki, Zagórski W.)
- opuklerzyć = otoczyć puklerzem L. II. 327. (K., W. Pol, Orzesz.)
- oratorzyć = przemawiać L. II. 301.
- osiąście (rzecz. od sięść; cf. wsiaście) L. II. 347.
- osobistość = istota, dusza VII. 107. (K. zna w innym znac. w 19. w.)
- osobniczy = pojedynczy, jeden VII. 99. (K. w 19 w. w innym znac.)
- otulijny = otulający, okrywający L. 208.
- owidnokrażniący = otaczający dokoła VII. 44.
- owierszony = rymowany L. II. 335.
- owrzeszczyć = okrzyknąć L. II. 145. (K. Teod. Morawski) 19 w.

## P.

- palingenesyować = wygłaszać poglądy na temat Palingenesy L. I. 96.
- pankarta (?) L. II. 347.
- paskudnieć L. I. 263,
- pasorzytność V. 333. (K. Kras., ale zdaje się to nie Kras. lecz dawniej)

- passyjeczka = namiętnostka L. II. 110.  
 pedancię się = być, stać się pedantem L. II. 49.  
 pędny = pędzący V. 266. (K. Kras.)  
 pełni = pełnia, pełność, wypełnienie VII. 71. L. II. 34.  
 peryodyczyć się = pojawiać się peryodycznie L. I. 187.  
 personalność = osoba L. I. 59. 132.  
 pewnia = pewnik VII. 47. (K. Kras.)  
 pięciowo = po pięć L. I. 164.  
 piekłotyczny (por. niebotyczny) L. II. 138.  
 pierwowzór VII. 106. (K. Morawski K.)  
 pierwowzorny = pierwszy wzór stanowiący VII. 104. 138. (K. b. a.)  
 pisostój = biurko do pisania stojąco (Kall.) L. I. 192.  
 plerom = pełność, całość (Cz.) VII. 141.  
 pleromatyczny = cały VII. 146.  
 płonąć się [płonąc się od wstydu] = płonić się II. 251. (K. zna bez się w 18 w.)  
 pobratymski = pobratymczy I. 142. (K. b. a.)  
 pochaotyczny = po chaosie następujący L. II. 73.  
 pocztamt = poczta (z niem.) L. I. 169. (K. b. a.)  
 poczucie się do czego [do idei] = samopoznanie (?) VII. 73. (K. zna inne znac. poczuć = poznać czasown.)  
 poddany = oddany II. 228. (K. zna podob. znac.: uległy)  
 podlot = wzniesienie się II. 424. (K. zna = podlecenie; 18 w.)  
 podło = dumny L. II. 353.  
 podnośliwy [ból] L. II. 273.  
 podryw = poryw VII. 273. (K. Kaczkows.)  
 \*podrzut = rzut, wstrząśnienie, nagły przypływ II. 446. VII. 165. 282. L. II. 217. (K. Kras. podaje znac. rzut)  
 podskarbnik = podskarbi (cf. skarbnik) II. 44.  
 podziemność = spisek podziemny L. II. 103. (Ld. i K. znają inne znac.)  
 pojedynczy [człowiek] = jednostka VII. 16. 392. (K. zna pojed. człowiek = niezonały)  
 pokładły = leżący V. 303. (K. Krasiń.)  
 pokochiwać = kochać czasem VII. 125.  
 pokoleić = pojechać koleją żel. L. II. 215. 271. (K. Krasiń.)  
 pokrysowany = porysowany II. 126.  
 półczas L. II. 19. (K. zna jeno wyrażenie „w półczasu“ 16 w.)  
 poniszczony = wyniszczony (w znac. ekonomiczn.) L. I. 198. (K. zna poniszczyć = wyniszczyć; Lelewel)  
 poradzać = rodzić L. II. 72. (K. podaje w znac.: radzić)  
 poradzca = doradzca I. 27. (K. 18 w. J. K. Szaniawski)  
 poraniający = nieudały (Kall.)

- L. II. 34. (K. zna poraniać 16 w. t. j. plód przedwcześnie wydać)
- posetnić = sto razy powiększyć L. I. 269. (K. Sł. Wileńs.)
- posetniony = stokrotny VII. 101.
- posłuchalny [p. sala] II. 102. (K. b. a.)
- pospoić = zespoić V. 375.
- postawowatość = postawa VII. 20.
- poświęcalność = poświęcenie L. I. 234.
- poświęcony na = przygotowany na II. 346. (K. inne znac.)
- potocznośćka = potoczny frazes L. II. 252.
- \*powienie = powiew L. V. 282/283. (K. Kras.)
- \*powietrzniany V. 259. (K. Kras.)
- pozew = wezwanie, żądanie V. 235. (K. zna inne znac.: sądowe)
- pożądaniec = pożądany V. 288. (K. Krasińs.)
- pochwalacz = chwalący L. II. 141. (K. b. a.)
- prawieczny = odwieczny VII. 138. (K. Kraszews.)
- prawowiara = prawdziwa wiara VII. 81.
- preferansować = grać w preferansa L. II. 257. (K. Sł. wileń.)
- prostotny = prosty, szczery L. II. 29. (K. Dygasiński)
- prudonostwo = zasady Proudhona L. II. 209.
- prymasujący = przewodniczący jako prymas VII. 130.
- przeanielenie VII. 46. 64. 73. (K.) [użył tego wyrazu i Mick.]
- przebóstwienie VII. 64. (K. Kras.)
- przebryttishować (?) L. I. 272.
- przebydlęcenie = upodobnienie zwierzętom VII. 126.
- przechrześcianaństwo L. I. 249.
- przeciwpłynny = przeciw sobie płynący V. 237. (K. Kras.)
- przeciwpostawienie = przeciwstawienie L. II. 307. (K. podaje przeciwpostawić bez autora)
- przeciwpostawiony = przeciwstawiony VII. 50. (K. podaje przeciwpostawić bez autora)
- przeczuwać [wiele nocy] = czuwać [przez wiele nocy] II. 494. (K. b. a.)
- przedchwila = chwila przedtem V. 311. (K. Orzeszk.)
- przedczyn = pierwszy czyn L. I. 277.
- przedgoniec = poprzednik VII. 138.
- przedłuż = przedłużenie L. II. 320. 340. 356. (K. Kras.)
- przedmyśliwać = wprzód przemyśliwać VII. 45. (K. Kras.)
- przedstworzenny L. II. 33. (K.) [zob. Słowacki]
- przedwiedzieć = wprzód wiedzieć VII. 391.
- \*przedzwięzczać się = w pieśń się zamieniać V. 377. (K. Kras.)
- przeharmonijny = bardzo harmon. L. I. 231.
- przekarłać się = karłowatnieć VII. 120.

- przekraplać się = w krople się rozsypywać V. 244. (K. Kras.)
- przekryształić się = w kryształ się zmienić V. 236. (K. Kras.)
- przekrzywy VII. 125.
- przelogicznie L. I. 3.
- przemiarą = nadmiar VII. 280. L. I. 84. (K. Kras.)
- przenadziejować = oddawać się na próżno nadziei (?) VII. 45.
- przenarodować w siebie = napełnić duchem swego narodu (?) VII. 281. (K. Lelew.)
- przeodpokutować = odpokutować w ciągu życia VII. 45.
- przeołtarzyć = w ołtarz przemienić (abstrakc.) V. 329. (K. Kras.)
- przeosobiścić się = przeobrazić się w inną osobę duchowo. L. II. 403.
- przepływny = przepływający, przenikający V. 241. (K. Kras.) lub przez który się przepływa L. I. 89.
- przepoić się = przesiąknąć VII. 6. (K. pisarze z końca 19 w. Staf, Tetmaj. i i.)
- przepojenie się = złączenie VII. 30. (K. Kras.)
- przepołudniać się = w południe przechodzić L. II. 25.
- przepotomnić = przekazać pamięci potomnych VII. 78.
- przepotwornienie = obrócenie w coś potwornego L. II. 338.
- przepsuć = zepsuć II. 538. V. 291. (K. Kras.)
- przerób = przemiana, przerozprawianie = do syta narozprawiać się L. I. 30.
- przerzeczywiście L. I. 3.
- przeskrzydlać się = w lot przenosić się V. 202. (K. Kras.)
- przespokój = b. wielki spokój VII. 140.
- przestarzałość VII. 121. (K. b. a.)
- przeszło-wiośniany L. II. 164.
- przeświatło VII. 140.
- przetatarszczony = z Tatarów pochodzący VII. 120.
- przetrzymanka = samowolne przedłużenie terminu paszportowego (Kall.) L. II. 251.
- przeuczuc z kim = wspólnie czuć L. II. 266.
- przewcielić się = w inne ciało się zmienić V. 283. (K. Kras. i Konopn.)
- przewestchnąć = przez czas życia wzdychać, tęsknić (?). VII. 45.
- przeziębina = przeziębienie L. II. 359.
- przezłacać = w złoto zmieniać V. 298. (K. Kras., Tetmaj.)
- przybłotniony = z błota powstały VII. 125.
- przyczynowatość VII. 29. (K. b. a.)
- przykoleić = przyjechać koleją żel. L. II. 227.
- przykolejony = przybyły koleją L. II. 42.
- przykolejować = przybyć koleją (cf. przykoleić). L. I. 205. L. II. 193.
- przystanie = zgoda VII. 120. (K. i Ld. znają inne znac.)



pszczołkujący = brzęczący jak pugiłałowładny L. II. 103.  
pszczoła L. I. 96.

## R.

- religować = wiązać (z łac.) VII. 112.  
republikaństwo = dysputy o republice L. II. 104.  
rezultantka = rezultat (w rodz. żeńsk.) L. I. 47.  
richissime (od riche = bogaty, superl.) L. II. 156.  
rodny = rodzący się L. II. 110. (Ld. i K. znają w innym znac.)  
rodociąg = rodowód VII. 65. (K. Kras.)  
rozanatomizować = rozłożyć na atomy L. I. 45.  
rozbłękitniać VII. 280. (K. Kras.)  
rozbójstwo = rozbój L. II. 39. (K. Tomasz Świątki)  
rozciemnić się = rozjaśnić się I. 39. (K. b. a.)  
rozczyknąć = rozciąć, rozczepić II. 468. (K. Kras.)  
rozdarć = rozdarcie (rodz. m.) L. II. 10.  
rozdrażnić = rozdrażnienie L. II. 140. 244. (K. Kras.)  
rozdrażniono [mi jest] L. I. 175.  
rozdwój = rozdwojenie VII. 81. L. I. 78. (K. J. Przybyls.)  
rozechwiać się = rozlecieć się L. II. 134.  
rozedrgać się w co = drgać czem V. 321. (K. Kras.)  
\*rozemdleć się = jak mgła zniżyć V. 311. (Kras.)  
rozmdlewanie się = rozplywa- nie się VII. 10.  
rozerwa = rozerwanie L. I. 73. (K. Kras.)  
rozfałać się = jak fala rozplywać się V. 350.  
rozgawędzić się = rozgadać się L. I. 151. (K. J. Rogosz)  
rozgryzać się = martwić się (cf. zgryzota) L. II. 119.  
rozgrzybieć = zgrzybieć, postarzeć się L. I. 264.  
rozwąltownić się = gwałtowniejszym się stać L. I. 263. (K. Kraszews., ale bez się)  
rozhuźd = rozuzdanie, L. I. 189.  
rozkładnica = składnik VII. 114.  
rozłachmanienie = znędznienie VII. 274. (K. b. a.)  
rozmazanina = rozmazanie L. II. 383.  
rozmelancholiczyć = stać się melancholijnym L. I. 4. (wyraz użyty żartem)  
rozmilionowany = na miliony rozszerzony L. II. 29.  
rozmotłochowany = przez motłoch rządzony L. II. 32.  
rozrzewnienie = rozrzewniający się; marzyciel (?) L. II. 285.  
roznerwiony = nerwowo rozdrażniony L. II. 168.  
rozpadek = rozpadnięcie się VII. 127. (K. b. a.)  
rozpadlizna = upadek L. II. 167.

- rozpasaność = rozpasanie VII. 390.
- rozpoznalny = łatwy do poznania VII. 21.
- rozprężyszczać się (?) VII. 87.
- rozrobaczeć się = rozkładać się, psuć się VII. 122.
- rozrób = rozszerzenie V. 339. (K. Kaszewski Kaz.-Kras.)
- rozryw = rozerwanie VII. 127. L. I. 73. (K. Kras.)
- rozskrzydlony = z rozpiętymi skrzydłami V. 315. VII. 128. (Ld. zna rozskrzydlić, K. Słowac., Krasin.)
- rozświetlać = rozjaśniać V. 244. (K. Krasin. i ponim)
- rozświetlić L. I. 224. (K. Krasin. i ponim.)
- rozsmętnić się = zasmucić się L. II. 119. (K. Kras.)
- rozspołecznienie = rozkład społeczny L. II. 135. 206. 209. (K. b. a.)
- rozspołecznic = rozluźnić węzły społ. L. II. 128. (K. b. a.)
- rozsypanie = upadek VII. 84. (K. Kras.)
- roztroszczyć się = zatroskać się L. II. 130.
- roztrząsk [nerwów] = rozstrój L. II. 291. (K.) [wyrazu tego użył i Słowacki]
- rozważny = rozważony L. I. 222. (K. i Ld. znają inne znaczą)
- rozwiązawczy = rozwiązujący L. II. 271.
- rozwiąż = rozwiązanie, rozerwanie VII. 373. L. II. 108. 173. 238. (K. Kras.)
- rozwid = rozjaśnienie, poznanie L. I. 127. (K. b. a.)
- rozwidnia = rozjaśnienie L. I. 231.
- rozwidnokrezyć = rozszerzyć jasno (?) V. 246. (K. Kras.)
- \*rozwoić się L. I. 78. (K. Kras.)
- rozwstrętnić się = nabrać wstrętu V. 311. (K. Kras.)
- rudlować = sterować (Cz.) V. 214. (z niem.) (K. Kras.)
- runący [lud] = który tłumnie runął. II. 352.
- Ruteni = Rusini (z niem.) L. II. 126.
- ruteński = ruski (z niem.) L. II. 126.
- rzeczywistnić się = urzeczywistnić się L. I. 180.

## S.

- sefiroth (?) VII. 138.
- sekretarzyć = pełnić funkcję sekretarza L. II. 34.
- sfaryzeuszczać = stać się podobnym faryzeuszom VII. 394.
- sierota = biedak, nikczemny (Cz.) II. 499. (z ros.)
- silnieć = stawać się silniejszym VII. 39. 54. 60. 71. 281.
- skarłowatnieć = skarłowacieć L. II. 84.
- skielz L. II. 244/245. (Ld. zna „skielzem“ = krzywo)
- skijanizm = towianizm L. II. 219.
- skojarzenie = skojarzenie VII. 275.
- skonfiskować kogo = aresztować L. II. 137.

- skonjurowany = sprzysiężony spyszczyć się = pysznym się  
 L. I. 78. (z łac.) stać L. 118/119.
- \*skończenny = śmiertelny VII. stożsamić się V. 210.  
 115. stożsamienie = utożsamienie  
 skościały = skostniały I. 228. L. I. 16.  
 294. II. 513. strojenie się = dostrajanie VII.  
 skretynić = w kretyna przemie- 129. (Ld. 16. w. zna stroić)  
 nić L. I. 251. \*stworzenny = twórczy VII. 115.  
 skrzyw = skrzywienie L. II. 122. L. II. 7.  
 słysznokrężny = dokoła sły- supernaturalny = nadnaturalny  
 szalny V. 239. L. II. 180.
- smętnieć = smutnym się sta- \*szczególnik = jednostka L. I.  
 wać V. 300. 13. 108. (κall.)
- socialistowski = socjalistyczny \*szczególny = pojedynczy, je-  
 L. II. 103. dnostka II. 493. VII. 104.
- sofistyczność = sofizmat L. II. szerokopiersny = V. 286. (Ld.  
 286. zna szerokopiersi)
- spadlanie = upadlanie VII. 122. szerokowładny VII. 92.
- spasorzytnić się = stać się pa- szkieletować = analizować L.  
 sorzytem VII. 94. I. 44.
- sponurzyć = ponurym się stać szlachetno = szlachetność (cf.  
 V. 263. dobro) VII. 278.
- spójkować = łączyć się L. II. szyfonier = gałganiarz L. II.  
 72. (cf. spój) 338. (z franc. chiffonnier)

## Ś.

- śmieszno = śmieszność (cf. światłość = blask, światło II-  
 dobro) L. II. 334. 405.
- śmigać = migać II. 533. 536. świstałka = świstawka II. 173.
- świecić się = jaśnieć, błyszczeć śródśmiertny = w czasie śmierci  
 I. 99. spełniany VII. 105.

## T.

- takowoż = także (cf. takóż) Towiański (użyte jako przym.)  
 II. 477. L. II. 4.
- telegrafic = telegrafować L. II. treścian = streszczenie VII. 395.
379. trójeczny = z 3-ech części zło-  
 \*tęczanny VII. 15. żony VII. 273.
- topieła = topiel II. 551. trzytulny = mający prawo do  
 Towianie = Towiańczycy L. 3-ech buńczuków (Cz.) II.  
 II. 39. 482. (z tur.)

tyloliczny = bardzo liczny L. typiczny = typowy L. II. 367.  
II. 285.

## U.

- uarcykapłaniecie = przywłaszczenie sobie godności arcykapłana VII. 126.
- ubrzdąć sobie = uroić L. I. 242. (Ld. zna „ubrzdąć“)
- ubytiony = żyjący trwale VII. 116.
- uchrystusować = urządzić na zasadach Chr. VII. 47.
- uczestnikować = uczestniczyć L. II. 410.
- uczłowieczony = ten co się człowiekiem stał VII. 37.
- uczynienie = zamienienie w czyn L. I. 279.
- uczynić = dokonać czynem (Kall.) L. I. 114.
- udotykalnić = dotykającym zrobieć V. 329.
- udotykalniony = namacalny VII. 117.
- ugwałdząć się = wbić się silnie jak gwóźdź L. II. 192.
- ujaśniewiony = jasnowidzący V. 340.
- ujętliwy = dający się ująć VII. 36.
- układacz = układy prowadzący L. II. 366.
- ukrólestwiony = godnością król obdarzony VII. 40.
- uloiczniony = użasadniony log. L. II. 374.
- ułatwić się = załatwić się L. II. 283.
- umarnić zob. przemarnić VII. 125.
- umnictwo VII. 75. (Cz.)
- uorężnienie V. 340.
- upadnienie = upadek L. I. 235.
- upaństwić = upaństwowić VII. 100.
- upiekielniony L. II. 317.
- upłaskorzeźbić VII. 32. 89.
- upostaciowany = w przybranej pewnej postaci VII. 64.
- uprawnnić = prawem uczynić (Kall.) L. II. 345.
- uprzedmiotowany = wyrażony materialnie, rzeczowo VII. 116.
- uprzejmować = być uprzejmym L. II. 94.
- uprzywilejać = uprzywilejowywać L. II. 154.
- ureligijnienie = nadanie cech religijnych VII. 80.
- urządzać = układać II. 224.
- ureczywiszczać = ureczywisztować VII. 44.
- ureczywiszczenie VII. 5. 32. 45. 59. 118. 406.
- ureczywiszczony VII. 59.
- ureczywiścić = ureczywistnić VII. 41. 78.
- ureczywistnialny = możliwy do ureczywistnienia VII. 382.
- ustanek = zaprzestanie, zakończenie L. I. 150.
- uszataniony = szatanowi upodobniony V. 353.
- utapiać = zatapiać I. 123.
- utrzymywaciel = ten co utrzymuje (przy życiu) VII. 138.

- uważać = oglądać, obserwować      nić VII. 33.  
 l. 178. (Ld. zna inne znac.) uwyrażniony = wyraźny VII. 42.  
 \*uwidomiony = widoczny VII.      uwnioślenie = stanie się wznio-  
 36. 117.      ślejszym L. I. 70.  
 uwspólniać się = wspólnym się      uzwierzęcony = zwierzęciu upo-  
 czynić VII. 69.      dobniony V. 353.  
 uwyrażnić = wyrażnem uczy-

W.

- wabank = najwyższa stawka      wiedny = świadomy (Kall.) V-  
 (Kall.) L. II. 66. (cf. va banque)      348. L. I. 107.  
 wbrew = wręcz VII. 108.      wiedzo-wiedza (?) L. I. 92. =  
 wciągnąć w siebie kogo = ku      wszechwiedza (?), filozofia (?)  
 sobie przekonać, przeciwną      wiejny = wiejący V. 340.  
 L. I. 33. (Ld. zna nieco po-      wielbłądka = samica wielbłą-  
 dobne znac.)      da (?) II. 440.  
 wcielalność = wcielenie L. I.      wielmocny = wiele mogący  
 234.      VII. 64.  
 wchód = wtargnięcie, wkro-      wierzeniczyć (?) (czas. od Wie-  
 czenie L. II. 186. (Ld. zna      rzenica, wieś Cieszk.) L. I. 272.  
 inne znac.)      wilkołap = wilkołak (człowiek za-  
 wćwiekować się = wbić się      mieniony w wilka) I. 378. (Cz.)  
 mocno jak ćwiek L. II. 380.      wkrólestwienie się = wyraz  
 widerspruchować = odpowiadać      utworzony od rozdz. „Przyjdź  
 L. II. 395. [z niem.] (wyrządź      Królestwo Twoje“ z „Ojczy-  
 ironiczne)      nasz“ Cieszkowsk. L. II. 278.  
 widmowość VII. 43.      władny ponad = władający nad  
 widnokres = widnokrąg VII. 12.      L. II. 113. (Ld. 16 w. zna ten  
 widnokreźnie = widocznie wo-      wyraz, ale nie zna podobnej  
 kół widnokrągu V. 238. VII. 90.      składni)  
 \*widnokreżny = widoczny w      własnorącz = własnoręcznie  
 okół V. 252. 339.      L. II. 300.  
 widomić się = stawać się wi-      wniebostąpienie L. I. 107. \*  
 docznym VII. 42.      \*wniebowstępnym L. I. 250.  
 widomo-jasny = zupełnie jasny      wnowozhierzolimieć L. II. 7.  
 L. I. 29.      wolnoeszanzysta = zwolennik  
 widzimiśny = kapryśny VII. 124.      systemu wolnej wymiany L.  
 wiecznia = wieczność VII. 136.      I. 205. (Kall.) (z franc.)  
 wiednie = świadomie VII. 392.      wsiąście = rzecz. od wsiąść  
 L. I. 108.      L. II. 342.

- wspólnia = wspólność, złączenie VII. 70.
- współkierować się = wspólnie dążyć L. II. 410.
- współrodaczy = bratni L. II. 46.
- wświatowość = życie w świecie ziemskim L. I. 21. (por. zaświatowość)
- wstrętnieć do czego = nabierać wstrętu do czego L. II. 150.
- wstuliścić się = w 100 liści porość VII. 17.
- wstworzyć się = przez czyny łączyć się z czem VII. 53.
- wsumienienie się = wgłębienie we własne sumienie L. I. 72.
- wsurowić się = osiąść w Surowie (Kall.) L. II. 146.
- wszechbyt VII. 28.
- wszechcałość V. 361.
- wszechcały L. I. 277.
- wszechczyn VII. 62.
- wszechdobry V. 338.
- wszechduch V. 312. VII. 28. L. II. 410.
- wszechdźwięk V. 332.
- wszechgroźny VII. 79.
- wszechidealność VII. 37.
- wszechistnienie L. II. 289.
- wszechistny = wszędzie istniejący V. 246.
- wszechkapitał L. I. 164.
- wszechkochający = wszystkich kochający L. II. 68.
- wszechludzkość V. 342.
- wszechłaska L. II. 395.
- \*wszechmiłość V. 322. VII. 28.
- \*wszechmiłosierny V. 338. L. II. 58. 289. 361.
- wszechmożność VII. 37.
- wszechmyśl VII. 28.
- wszechmyślić = o wszystkim myśleć VII. 37.
- wszechnatura L. II. 116.
- wszechniedostateczność L. I. 41.
- wszechopieka L. II. 395.
- wszechosobistość VII. 34.
- wszechpan L. II. 224.
- wszechpiękny V. 306.
- \*wszechpotęga V. 332.
- wszechprawo VII. 34. 280.
- wszechprzyszłość V. 340.
- \*wszechprzytomność = wszechobecność V. 271. VII. 87.
- wszechrozum VII. 28.
- wszechrzecz VII. 34. 101.
- wszechrzeczywistość VII. 89.
- \*wszechstworzenie VII. 90.
- wszechśmierć VII. 57.
- wszechświadomość VII. 28.
- \*wszechświatło V. 283.
- wszechświecki L. I. 52.
- \*wszechwieczny L. I. 64. L. II. 51.
- wszechwładza = wszechwładza L. II. 142.
- wszechzagnatwanie L. II. 263.
- wszechzepsucie L. II. 359.
- \*wszechzło VII. 121.
- wszechźródło VII. 136.
- \*wszechżycie V. 330. VII. 28.
- wszechżyję VII. 36.
- wszechżywy VII. 112.
- wszędobyt = wszechobecność VII. 110.
- wtajemniczyciel = ten co wtajemnicza w coś VII. 94.
- wtkliwiać coś = przez roztkliwienie do duszy wprowadzać V. 333.
- wwiadomić się = dowiedzieć

- się dokładnie L. I. 226.  
wiedzieć się = poznać na samym sobie V. 240.  
wziąć się = dobrowolnie więzy przyjąć VII. 36.  
względowo = względnie V. 96.  
wzniecacz = wznecający L. II. 261.  
wzupenić się = uzupełnić L. II. 19.  
wzarcydzielić = arcydziełem uczynić V. 332.  
wybohaterzać się = przemieniać się w bohatera V. 255.  
wybóstwić się L. II. 4.  
wybuchanie = wybuch (częstotl.) II. 290.  
wyczyniać = wytwarzać VII. 116.  
wczynniać = czynić, wytwarzać VII. 60. 128.  
wczynnianie = działanie VII. 281.  
wczynnić = stworzyć V. 329.  
wydoświadczenie = nabrać doświadczenia L. II. 82.  
wydowiedzieć się = dobrze się dowiedzieć L. II. 293.  
\*wydzwńczyć = wyśpiewać V. 332.  
wyfilozofować się = wyrozumować sobie L. II. 126.  
wygląda = wyglądzenie, wykończenie L. I. 31.  
wyhuzdany = wyuzdany VII. 123. L. II. 160.  
wykazalny = możliwy do udowodnienia L. I. 281.  
wykoleiwać = wyjeżdżać koleją żel. L. II. 51.  
wykolejać = wykoleiwać L. II. 274.  
wykształt = wykształcenie, us-  
trój VII. 73. 111.  
wykształtywanie się = powstawanie, tworzenie się VII. 83.  
wymagalność = wymaganie VII. 94. L. II. 390.  
wymiarowywanie = zgłębianie, pojmowanie VII. 102.  
wynikliwiej VII. 114.  
wynikliwość = logiczne następstwo faktów VII. 393.  
wynikliwy = wynikający z następstwa faktów L. I. 13.  
wyobraźniczy = bujną wyobraźnią mający L. I. 222.  
wyobraźnik = wyobraziciel, przedstawiciel VII. 279.  
wyobrazować = przedstawić coś L. II. 278.  
wyoryginalnić się = stać się oryginalnym L. II. 252.  
wypląskorzeźbić V. 273.  
wyplonąć = buchnąć płomieniem V. 282. 283.  
wypragnąć = doczekać zaspokojenia pragnień L. I. 9.  
wyróżnić się = stawać się wyraźnym VII. 42.  
wyścignienie = doścignienie, dopędzenie II. 448.  
wyszuczony V. 352.  
wysykać = przyjąć kogo sykaniem L. II. 167.  
wywielmożnić = możliwym uczynić L. I. 134.  
wywielbić się = uwielbionym się stać L. II. 410.  
wywijać się = wynikać L. I. 73. (Ld. 18 w. zna inne znaczenie)  
wywnioślić się = wnioślejszym

- się zrobić, stać VII. 391. L. I. 269.  
 wyziewny = pochodzący od
- Z.**
- zabrzasknąć [o ranku] = brza-  
 skiem zajaśnieć II. 443.  
 zaciemiać = zaciemniać I. 272.  
 zacytadellować = uwięzić w cy-  
 tadeli L. II. 121.  
 zaiskrzyć = zatelegrafować  
 (Kall.) L. II. 381.  
 zależy na czym = polega na  
 czym VII. 107. L. I. 87.  
 \*zamignąć = zamigotać II. 477.  
 V. 398.  
 zanuda = nuda (silniej od nu-  
 da) L. II. 213.  
 zaofiarować = ofiarować VII. 94.  
 zarcydzieliwać się = stać się  
 arcydziełem VII. 61.  
 zarzutek = zarzutka L. I. 50.  
 zastanówka [kolei] = stacja  
 kolejowa L. II. 281.  
 zastosowacz = ten co w czyn  
 wprowadza L. I. 216.  
 zastosowalny = mogący być  
 zastosowanym L. II. 311.  
 zastrzęgły (?) L. I. 20.  
 zaświat L. I. 17. (Ld. zna za-  
 światowy).  
 zaświecić = zaświecić I. 193.  
 lub zapłonąć I. 222. (Ld. zna  
 w innym znac.)  
 zawczesno-płody = przedwczes-  
 ne płody L. II. 139.  
 zawdzięczyć za co = odwdzię-  
 czyć się za co I. 219. (Ld.  
 zna z inną składnią).  
 zawziść = nie dbać o co L.
- kogo VII. 139. (Ld. zna wznac.  
 „mogący być wyziewanym“).
- II. 77 — lub lubieć L. II. 121.  
 — lub zazdrościć L. II. 259.  
 (Ld. 16 w. zna jeno „zaz-  
 drościć“)  
 zawieczny = przedwieczny VII. 65.  
 zawieruchowo = nakształt za-  
 wieruchy L. II. 30.  
 zawrot = zwrot VII. 106.  
 zbezdusznąć VII. 391.  
 zbezsenić = snu pozbawić  
 V. 86.  
 zbezsilnić = osłabnąć L. I. 145.  
 zbezsilniony = osłabiony VII.  
 277.  
 zbezwładnić się = bezwładnym  
 się stać L. II. 287.  
 zbezwładnion = ubezwładnio-  
 ny L. II. 189.  
 zblankenbergować (czasow. od  
 Blankenberg) ? L. II. 228.  
 zbohaterzony = w bohatera  
 zmieniony VII. 131  
 zbrodnicyć = zbrodnie popeł-  
 niać V. 340.  
 zbukatowany = głoszący po-  
 głądy A. Bukata (Kall.) L. I. 45.  
 zdarzenność = bieg zdarzeń  
 VII. 384. 391. L. II. 266.  
 zdarzenny = niosący zdarzenia  
 VII. 114.  
 zdziałkować = do Działkowa  
 postać (Kall.) L. I. 97.  
 \*zduchownienie L. I. 69.  
 zesamobójczać się = popełniać  
 samobójstwo L. II. 359.



- zesamobójczony = samobójca L. II. 297.
- zesamolubić się = samolubnie się wedrzeć (?) V. 330.
- zesetnić = zwiększyć 100 razy V. 332.
- zesmutniały VII. 411. L. I. 52.
- zespołecznić się = społecznie się łączyć L. II. 383.
- zės mieszniony = ośmieszony L. II. 72.
- zeświatowienie = nadanie cech światowych VII. 80.
- zesuchoćniczyć się = popaść w suchoty L. II. 45.
- zeszkielecić = z ciała obrać L. II. 252.
- zeszlamazarnion L. I. 210.
- zewschodnić = upodobnić wschodowi t. j. Moskwie L. II. 21. (Ld. zna przym. zewschodni, — a, — e).
- zewsteczniön = wsteczniön V. 343.
- zezwierzęcony = zwierzęciu upodobniony VII. 275.
- zgiełkować = zgiełk czynić II. 467.
- zgrynszpanowany = grynszpan zawierający L. II. 33.
- zgrypiony = chory na grypę L. I. 265.
- zgryz = zgryzota L. II. 277.
- zhegeliiwany = podlegający wpływowi Hegla L. I. 91.
- zjednostkowany = jednolity VII. 9.
- zkiepsćcieć = w złym być stanie L. I. 151.
- zletargizowany L. II. 55.
- złachmaniony = w łachmany podarty L. II. 158.
- złagodniać = łagodzić L. I. 242.
- złańcuchowywać = łańcuchem wiązać L. II. 77.
- złotosercy L. I. 147.
- złowrózby = złowrózby, złowróżący I. 102.
- zmartw = zmartwienie L. II. 277.
- zmartwychwstańczy VII. 283.
- zmiękczyć się = zmięknąć I. 168.
- zmelancholizowany L. I. 38.
- zmienniczka = istota zmienna II. 408.
- zmiłosierdzieć = zmiłować się L. II. 16.
- zmniejszeć [zmniejszałyby] = = zmniejszyć się V. 303.
- zmonarszeć = okazać się w blasku monarchy VII. 380.
- znanie się = poznanie (stan trwający) L. I. 61.
- zneotermczenie L. I. 230. (Kall.)
- znicestwion = zniweczony VII. 280.
- zniedołączniony = zniedołączniały L. II. 36.
- zniegodziwić się = stać się niegodziwym L. II. 178.
- zniemocnienie = osłabienie L. II. 109.
- zniewolniczony = w niewolnika obrócony VII. 278.
- znieznacznieć = zniknąć powoli VII. 10.
- zosobiścić się = uosobić się VII. 109.
- zosobiszcząć się VII. 55.
- zosobnikowany = będący udziałem jednostki L. I. 14.

- zposągowany = jak posąg wy-  
glądający ze smutku L. I. 160.  
zraniono = z bólem w duszy  
(przysł.) L. I. 216.  
zrównoleglić = zrównać L. I. 21.  
zrozpacznąć = popaść w roz-  
pacz L. II. 68.  
zryw = poryw, zerwanie VII. 274.  
zrymianić się = śladem Rzy-  
mian postąpić (Cz.) V. 292.  
zsamobójczać = popełniać sa-  
mobójstwo VII. 392.  
ztożsamiony = zob. stożsamie-  
nie L. I. 18.  
zwolniać się = ustawać I. 212.  
zwarstwić się = przykryć się  
warstwami VII. 69.  
zwierciadlańić = odbijać jak  
w lustrze V. 341.  
zwrzodowacieć = pokryć się  
wrzodami L. II. 401.  
zwszechstronnić się = stać się  
wszechstronnym L. I. 75.  
zwyjątkować = wyjątek zrobić  
L. II. 196.

### Ż.

żrenicować = świecić, patrzeć jak żrenica oka V. 270 L. I. 2.

### Ż.

żółtwiwo = powoli L. I. 245. żydowszczyzna = kraj żydów  
żydowiący się = po żydowsku L. II. 138.  
działający L. II. 107.



## Errata.

W cz. II. mej pracy opuściłem kilka archaizmów i gwarowych wyrazów. Archaizmy następujące włączyć należy do mego słownika archaizmów w cz. II.:

- chrzestne całowanie (z ros.)* II. 497. K. 16 w. (Cz.)  
*dziwa róża* = *dzika róża* VII. 7. K. (Cz.)  
*fantastycko* (przym. *fantastyczny*) VII. 20. K.  
*knutować* = *bić knutem* L. II. 112. K.  
*mortyfikacya* = *umartwienie* L. I. 1. K. 16 w.  
*niepogadzalny* = *nie do pogodzenia* VII. 118. K.  
*niepojętny* = *niemożliwy do pojęcia* VII. 46. K.  
*nieścierpny* = *nie do ścierpienia* L. II. 220. K.  
*niewiadomy* = *nieświadomy* L. I. 227. K.  
*obwionąć* = *owionąć* I. 242.  
*poderwany* = *wyrwany* VII. 393. K.  
*podziw* = *przedmiot podziwu* I. 392. K.  
*przetrawny* = *niszczący, trawiący* L. II. 288. (Ld. 16. w arch.)  
*wyczyszczenie się odczyścić się* = *wyzwolić się* VII. 137. Ld.  
*wymiarkowany od wymiarkować* = *pomyślany* L. I. 233 Ld.

Wyrazy gwarowe opuszczone w Cz. II.

- całkość* = *całość* VII. 373. K.  
*gęszczyzna* = *gęstwina* I. 372. K.





## Sprawa autorstwa „Małgorzaty z Zembocina“.

Przed kilku laty w lwowskim „Pamiętniku literackim“ 1904 str. 435 i n. podał do wiadomości Dr. M. Reiter w artykule p. t. „Nieznany tom Pamiętnika dla płci pięknej z 1830 r.“, że utwór p. t. „Małgorzata z Zembocina“, wydrukowany tam anonimowo jest pióra Krasieńskiego. Domysł swój opierał zapewne na tem, że autor „Nieboskiej“ w „Pamiętniku dla płci pięknej“ swoje młodzieńcze próby umieszczał; prócz tego p. Reiter opiera się na pewnym „odczuciu“, które „starał sobie uświadomić“ zapomocą cytatów z pism Krasieńskiego. Sprawa jednak nie została przez p. Reitera rozstrzygnięta, bo cytaty przezeń wymienione (a podawane jako argumenty) z pism Krasieńskiego są przeważnie zbyt ogólnikowe i mogą być równie dobrze właściwością innego pisarza z tej epoki, w której pewna przesada w stylu, sceny tajemnicze, nieraz groźne częściej u innych także autorów (śladem Waltera Scotta lub Byrona) znaleźć można. Do wywodów p. Reitera nie przychyliła się wcale i wytrawny znawca Krasieńskiego, autor monografii o nim prof. Kallenbach, podobne przekonanie ma też i wydawca pism poety prof. Czubek.<sup>1)</sup>

Rok jubileuszowy poety pozostawił tę kwestyę nietkniętą i nierozwiązaną, aczkolwiek przyniósł cały szereg studyów, wśród nich „Księgę pamiątkową Z. Krasieńskiego“ t. I.—III. Lwów 1912, zebraną z rozpraw nauczycieli gimnazyów galicyjskich.

Kwestyi autorstwa „Małgorzaty z Zembocina“ nie próbował nikt rozwiązać, bo w braku innych dowodów należało szukać rozstrzygnięcia zapomocą badania języka i stylu, a to właśnie pole badań, zazwyczaj wymagające nader żmudnej pracy, nie znajduje u nas wielu chętnych pracowników.

Badając przez dwa lata właściwości i odrębności języka Krasieńskiego, postanowiłem spróbować swych miernych sił i wyniki badań zastosować do kwestyi autorstwa „Małgorzaty

<sup>1)</sup> Zob. „Dodatek krytyczny“ do tomu I. pism Z. Krasieńskiego str. 510 i 511 w wyd. Akad. J. Czubka.

z Zembocina“. O ile mi się to udało, przesądzać nie chcę; oceniają to inni.

Każdy pisarz ma pewne właściwości stylu i języka, z których jedne będą należały do cech jego stałych w całej twórczości, inne pewnej epoce będą właściwe. Do cech stałych w twórczości Krasińskiego należeć będą n. p. nowotwory, spotykane od tomu I. pism (według wyd. Akad. z 1912 r.) począwszy, dalej przestawny szyk wyrazów, archaizmy i archaizowanie języka i t. p. (szczegółowo wykazałem to w mojej pracy o języku poety); do cech właściwych pewnej epoce należeć będzie n. p. wyraz świetny w znaczeniu świecący, świetlany i t. d.

Przypuszczając tedy a priori, że „Małgorzata z Zembocina“ jest pióra Krasińskiego, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na właściwości języka, wspólne „Małgorzacie z Zembocina“ oraz młodzieńczym utworom (t. j. tym, które zawiera tom I. i II. pism poety w wyd. Akad.) — następnie musi się uwzględnić właściwości, wspólne wszystkim pismom — wreszcie i takie, które pojawiają się około 1830 r. a potem występują znacznie później lub u schyłku twórczości.

Dla kwestyi autorstwa najcharakterystyczniejszymi argumentami będą te, które dotyczą całej twórczości t. j. będące stałą cechą języka lub stylu jego. — Niemniej ważnym argumentem będą właściwości języka, które spotykamy stale w pewnym okresie twórczości, w naszym zaś wypadku około 1830 r. (t. j. około czasu powstania i wydania „Małgorzaty z Zembocina“) czyli w młodzieńczych pismach Krasińskiego (zawartych w tomie I. i II. według wyd. Akademii). — Wreszcie pomocniczym i nieraz także trafnym argumentem będzie właściwość językowa, spotkana w utworze spornym i potem znacznie później.

Niżej wyliczam cały szereg właściwości języka „Małgorzaty z Zembocina“, przytaczając obok cytaty z pism innych poety, jako dowód podobieństwa lub tożsamości pewnych wyrażań, zwrotów i właściwości językowych<sup>1)</sup>:

<sup>1)</sup> Cytat drukowany kursywą jest z „Małgorzaty z Zembocina“ wyjęty; obok niego nie podaję już tomu I., w którym się ten utwór mieści, tylko stronę. Cytaty drukiem rozstrzelonym są z innych pism poety; podaję przy nich tom cyfrą rzymską, stronę arabską podług wyd. Akad. — „Listy do Cieszkowskiego“ (2 tomy) w wyd. Akad. prof. Kallenbacha oznaczam literą L., tom również cyfrą rzymską, stronę arabską.

1) *Wystawiała rzetelny obraz tęsknoty* (s. 439) t. j. przedstawiała i t. d. W tem znaczeniu użył poeta wyrazu wystawiać w t. VII. 129. w zdaniu: Rzeczpospolita wystawiała... widok dwóch światów.

2) *Zamglone światło* (s. 439), *zamglonem okiem* (s. 456). Wyraz *zamglony* znaczy tu mgłą przesłonięty. W podobnem znaczeniu użył poeta tego wyrazu w zwrotach: *Zamglę wając powietrze* = przesłaniając powietrze mgłą (t. I. 240. 280), oraz *dym zamglewa mi oczy* (t. V. 296).

3) *punkt świetny* = świecący, świetlany (s. 441). Przedmiotnika tego oraz rzeczownika świetność i czasownika świetnieć, świetnić się na oznaczenie światła, świecenia, ognia, jasności użył jeszcze poeta w zwrotach:

szyszaki świetniały na głowach... (t. I. 140).

ogień świetniał w jej czarnych oczach... (t. I. 166).

naokoło świetniły się srebrem wyrazy... (t. I. 99).

żadna łza nie zaświetniała w jego oczach... (t. I. 193).

po pochodnie zaświetniały... (t. II. 222).

błyskawicą świetności oczy mu oślepił... (t. II. 405).

w oczach jego świetnieje... (t. II. 504).

Ta właściwość jest ogromnie charakterystyczna tem bardziej, że właśnie w młodzieńczej twórczości się pojawia, a więc w tym czasie, z którego i „Małgorzata z Zembočina“ ma pochodzić. Ponadto idzie tu nie tylko o sam wyraz, ale i o znaczenie, pojęcie, jakie mu poeta nadaje, a — jak widzimy — we wszystkich przytoczonych przykładach jest ono to samo.

4) *mignął się miecz jak błyskawica* (s. 448). W tem znaczeniu odnajdziemy ten sam czasownik w zwrotach: światło zamignie (t. II. 477), oraz krocie gwiazd zamignęły (t. V. 398).

5) *zmięszana* = zmieszana (s. 451). Przemianę *e* na *ę* w formach czasownika mieszać i pochodnych stale spotykamy u poety n. p. pomięszanie (t. I. 209), pomięszany (t. I. 229), wmięszać (t. II. 43), mięszać (t. II. 121), pomięszać (t. V. 269) i t. d.<sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Przykładów więcej wymieniłem w mojem studyum o języku poety (zob. Sprawozd. gimn. w Drohobyczu za 1912, 1913 i 1914 r.)

6) Przyminka *od* używa poeta tam, gdzie go zwykle nie używamy; możnaby w tem widzieć podobieństwo do łac. (a) a b z ablat. Składnia tego rodzaju szczególnie często pojawia się w tomie I. i II. pism poety, a więc w utworach młodzieńczych czyli około czasu powstania „Małgorzaty z Zembocina“. W „Małgorzacie“ dwa razy pojawia się a to w zwrotach: *zapytany od niego* (s. 452), *najukochańsza odemnie* (s. 456). Podobne zwroty znajdujemy w innych około tego czasu utworach n. p.: *kochany od żołnierzy* (t. I. 104), *udzielo-ny od Katarzyny* (t. II. 102), *dane od żony* (t. II. 210), *szanowany od rycerzy* (t. I. 104), *ulubiony od króla* (t. I. 56) i t. d. Po resztę zebranych przykładów odsyłam do mej pracy, wyżej wspomnianej.

7) Orzeczenie przymiotne w 6. przyp., będące stałą cechą języka poety we wszystkich jego pismach,<sup>1)</sup> znajdujemy i w „Małgorzacie“ jako częste n. p.:

*wieżyca tak piękną była* (s. 451).

*gorycz... przelaną była...* (s. 451) i i.

Przykładów z pism innych nie wymieniam, bo czytelnik sam na każdej niemal stronie pism poety łatwo odnajdzie tę samą składnię.

8) Końcówka — *ów* w genet. pl. tak częsta u poety szczególnie w młodzieńczej twórczości i tu ma aż trzy wypadki: *trosków* (s. 445), *wzgórzów* (s. 449), *modrzewów* (s. 449). Podaję kilka z innych pism takich zakończeń: *bezprawiów* (t. II. 52), *hasłów* (t. II. 470), *obiciów* (t. I. 334), *maka-tów* (t. I. 402) i t. d.

Wogóle w pismach poety 67 razy powtarza się ta końcówka, z czego w młodzieńczych utworach (do „Agaj-hana“ włącznie) 30 razy, czyli najczęściej około czasu powstania „Małgorzaty z Zembocina“.<sup>2)</sup>

<sup>1)</sup> obok zwyczajnego w I. przyp.

<sup>2)</sup> Dla jasności podaję tabelkę (wyjętą z cytowanego studyum) użycia końcówki — *ów*. Oto:

w t. I. — 8	w t. IV. — 9	w t. VII. — —
„ „ II. — 22	„ „ V. — 3	„ L. I. — 2
„ „ III. — 11	„ „ VI. — 8	„ L. II. — 4



9) Szyk przestawny wyrazów, będący właściwością stałą języka poety, znajdujemy jako wybitną właściwość „Małgorzaty z Zembocina“ n. p.:

*wesołe taneczników koła* (s. 442),

*z pełnej boleści duszy* (s. 443)

*...którego na swoich wypiastowałaś rękach* (s. 443).

Oto zaś cytaty z utworów innych:

wychylał aż do ostatniej puhar nieszczęścia kropli (t. I. 45).

Zdziwiona tak niezwykłą księżną przemową (t. II. 178) i t. d. Przykładów takich uważny czytelnik w utworach Krasieńskiego odnajdzie mnóstwo.

10) Zaimek \**ji* nieraz u poety znajduje się przed wyrazem, przez co położony jest na nim (na zaimku) niepotrzebny nacisk. W „Małgorzacie“ ta właściwość występuje w zdaniu: *jestem szczęśliwy i nim wstąpię do grobu* (s. 452).

A oto kilka cytatów z pism innych:

*...nią uszlachetnione serce* (t. II. 320), *nią zbrojny* (t. VII. 275), *nią siebie otruje* (t. VII. 395), *kazał marynarzom je kierującym* (t. I. 79) i i. d.

Po więcej przykładów odsyłam do mego studium, wspomnianego wyżej.

11) Liczebnik *obojga* = oboje (s. 448) w zwrocie *obojga połączył* odnajdziemy w tem samym znaczeniu w zdaniu: *Przeznaczenie ich obojga* (t. j. Irydyona i Elsinoy) *porywa za sobą* (t. III. 130). *Obadwa* = obydwaj, obaj (s. 451. 457) w zdaniu *blągaliśmy ją obadwa* (s. 451); użył tej formy poeta w zdaniu: *i obadwa ogłaszali* (t. II. 204).

12) Forma częstotl. od czasown. dokon. połączyć: *połączył* (s. 448) przypomina nam tę właściwość, spotykaną u innych czasowników n. p. *zaświeca* (dok. *zaświecić*) w t. VII. 74., *zagasza* (dok. *zagasić*) zam. *gasi* (t. I. 175), *polegało* (od dok. *poledz*) zam. *padało* (t. I. 107) i t. d. Więcej przykładów wymieniłem w cyt. pracy.

13) *ślub jej zwlekające godziny* (s. 457) = *odwlekające* i t. d. W tem samym znaczeniu znajdziemy ten wyraz w zwrocie: *zwlekała jego zdobycie* t. j. *odwlekała* i t. d. (t. II. 244).

14) *wymiarkować* = *wybadać*, *pojąć*, *zrozumieć* (s. 452) w zdaniu: *udałem się do plebana, wymiarkowałem go* (s. 452) t. j. *wybadałem* — znajdujemy w tem samym znaczeniu w zda-

niach: Jednak się nie śpieszę, tu wyczekuję i wymiarkowuję wszystko (L. II. 75), oraz ...byś wymiarkował, że między ludźmi a Ludzkością przepaść jeszcze (L. II. 90).

15) Składnia w zdaniu: *Wszedł do czasem*<sup>1)</sup> *zczerniałego zamku* (s. 440) przypomina nam podobną w zwrocie: *Wilgotny chłodną rosą* (t. I. 157). W obu wypadkach widoczny jest wpływ składni łacińskiej.

16) Skłonność do tworzenia nowotworów, tak znamienna dla poety, jest w wysokim stopniu i w „Małgorzacie“ widoczna; mamy bowiem w tym krótkim utworze aż 7 neologizmów. W tej skłonności najbardziej widoczna jest ręka Krasińskiego, tem bardziej, że sposób ich tworzenia jest ten sam, co w późniejszych. Neologizmy te są następujące: *beztamowy* w wyrażeniu *beztamowe rzeki* (s. 454), *osiągnięcie* (s. 447), *niepowrót* (s. 453), *krótko-wzroki* (s. 439), *widnokres* = *widnokrąg* (s. 441), *tęszchny* = *tęskny* (s. 441), *tęschnota* = *tęsknota* (s. 442).

Wyrazy te uważam za neologizmy dla tego, że ich nie zna słownik Lindego ani warszawski Karłowicza, Niedźwiedzkiego i tow., nie zna ich też Karłowicza „Słownik gwar polskich“. — Być może, iż wyrazy: *tęszchny*, *tęschnota* są pod wpływem gwarowej wymowy napisane, być może też, iż wyraz *osiągnięcie* jako powstały od znanego czasownika uznają go inni za używany nie zaś za nowotwór — to i tak pozostaną nam cztery jeszcze neologizmy właśnie najbardziej charakterystyczne:

*beztamowy* utworzony jest zapomocą przyimka *bez*, zapomocą którego stworzył poeta cały szereg neologizmów n. p. *bezbłękitny*, *bezboleśnie*, *bezbóstwo*, *bezsila*, *beuczuciowy* i t. d.

*niepowrót* utworzony jest zapomocą przedrostka *nie* —, zapomocą którego także stworzył poeta cały szereg neologizmów jak n. p. *niebojaźń*, *nietrwanie* i t. d.

*krótko-wzroki* jest złożeniem i to dobrem, złożeni zaś znajdziemy sporo u poety n. p. *jasnowidny* i t. d.

*widnokres* = *widnokrąg* należy do tych neologizmów, którym poeta nadaje swoje specjalne pojęcie, w tym wypadku

<sup>1)</sup> *czasem* = pod wpływem czasu.

kres tego, co się widzi. I takich nowotworów u poety mnóstwo. Po szczegółowy wykaz odsyłam do cytowanej pracy.<sup>1)</sup>

Widzimy tedy, że już w tym krótkim utworze znajdują się nowotwory; ponieważ tom I. i II. pism poety, a więc twórczość młodzieńcza około czasu powstania „Małgorzaty“ wykazuje sporą liczbę nowotworów, a właściwość ta później, z wiekiem jeno się potęgowała i nie należy „do schyłku twórczości“ wyłącznie, ponieważ dalej sposób utworzenia neologizmów w „Małgorzacie“ zupełnie jest podobny do sposobu ich tworzenia w innych, późniejszych pismach — przeto musimy tę właściwość, jako nader ważny i decydujący w kwestyi autorstwa moment, wysunąć na plan pierwszy z całym należnym mu naciskiem.

Przy tej sposobności zaznaczam jeszcze jako szczegół bardzo ważny, że neologizm *widnokres* znajdujemy powtórzony w tem samym znaczeniu w tomie VII. st. 12. pism.

17) Obok neologizmów nader charakterystyczną właściwością języka Krasieńskiego są archaizmy. Polegają one albo na archaizowaniu wyrazów w objawach głosowni, deklinacyi, konjugacyi a także i składni, albo też na używaniu wyrazów przestarzałych czyli archaicznych. Tak n. p. wyrazów archaicznych (wyłączywszy „Małgorzatę z Zemb.“) mamy w pismach poety około 398, a kilka setek objawów archaizowania form deklinacyi, konjugacyi i głosowni.<sup>2)</sup> Ponieważ „Małgorzata z Zembocina“ także posiada sporo jak na małą objętość swoją — archaizmów, ponieważ dalej pisma młodzieńcze poety (t. j. tom I. i II. według wyd. Akad.) a więc utwory, powstałe około czasu wydania „Małgorzaty“ zawierają ich także pokaźną liczbę bo 76 (ściśle 31 + 45) — przeto musimy archaizowanie

<sup>1)</sup> Dr. Ćwik w rozprawie „Badania nad idyosynkrazjami językowemi Z. Krasieńskiego“ druk. w „Sprawozd. gimnazjum VII.“ Lwów 1912. twierdzi, że „neologizmy pojawiają się u Krasieńskiego prawie wyłącznie na schyłku twórczości“ (str. 39). Twierdzenie to jest niedokładne, a nawet mylne, bo o to w t. I. i II. pism poety wymienić mogą na prędce następujące neologizmy: *kowadlić, podrzut, szczególny* = jednostkowy, *topiela, zgietkować, zmienniczka, rozczyknąć, podłot, podskarbnik, obmroczyć, obwionąć, gęszczyna* i t. d., nie mówiąc już o tomie III. pism, który do schyłku twórczości trudno także zaliczyć. Z konieczności poruszam tę kwestyę (dla poparcia mego twierdzenia), szczegółowiej zajmę się nią w studyum o nowotworach poety.

<sup>2)</sup> Szczegółowy wykaz, statystyczne zestawienie oraz omówienie ich znajduje się w mojej cyt. wyżej pracy.

języka w „Małgorzacie“ uznać za objaw stały, wspólny wszystkim utworom Krasińskiego i utworowi spornemu.

Przytaczam archaiczne wyrazy z „Małgorzaty z Zemb.“: *odpór* (s. 455), *stawa* = staje (s. 452), *obronczy* = obronny (s. 453), *pogardzić* (s. 446), *poklasnąć* (s. 447), *przemór* = = głód (s. 442), *wiosnowy* = wiosenny (s. 450), *występnik* = = przestępca (s. 447), *utrud* = trud (s. 452), *zamglony* (s. 439. 456), *zadrzenie* (s. 447), *zwlekać* = odwlekać (s. 457), *zagubić* = zgubić, zniweczyć (s. 443), *wzwiady* = wywiady (s. 451), *wystawiać* = przedstawiać (s. 439).

Niektóre z tych archaizmów powtarzają się i w innych utworach Krasińskiego, co tem większe ma dla nas znaczenie; są to: *odpór* (t. I. 81), *wzwiady* (L. II. 295), *wystawiać* = = przedstawiać (t. VII. 129).

Prócz tego obok przytoczonego *zagubić* używa poeta gdzieindziej rzecz. *zaguba* (t. I. 101. 113.) dla tego samego pojęcia<sup>1)</sup>; również forma *stawa* ma brzmienie archaiczne. Spotkać można w pismach poety bardzo często podobne formy n. p. *dawa* (L. I. 239. L. II. 90.) z*em.* *daje*, *doznawa* = *doznaje* (t. VII. 112.) i t. d.<sup>2)</sup>

W „Małgorzacie“ mamy też archaiczną składnię: *nie lituj mego skonu* (s. 455.), co zaznaczam, gdyż archaizowanie składni, aczkolwiek rzadsze, trafia się w pismach poety obok innych archaizmów.

Mamy też jeszcze kilka innych, mniej już doniosłych, a jednak wspólnych językowych właściwości „Małgorzacie“ i innym pismom poety jako to:

18) *Powziąć* = *powziąć* (s. 452). To wtrącone *ś* spotykamy w tym czasowniku w t. I. 74. i 84.

19) Accus. sing. w rodz. żeńsk. w formie *naszę* (s. 444) przypomina nam podobną końcówkę w formie zaimkowej *moję* (t. I. 199. 345).

20) Nomin. pl. *chucie* = *namiętności* (s. 445). przypomina nam też tę samą końcówkę w tej deklinacji, używaną gdzie-

<sup>1)</sup> Oto przykłady: „*Kwiat polny, którego albo burze albo grad zagubi...*“ (s. 443.) — oraz z pism innych: *Bóg zanadto sprawiedliwy, żeby chciał twojej zaguby* (t. I. 101), albo *Bóg nie byłby dobrym, gdyby chciał twojej zaguby* (t. I. 113.)

<sup>2)</sup> Więcej przykładów zob. j. w. w cyt. rozprawie.

indziej n. p. przepaście (t. I. 63), Koście (t. II. 517) i t. d.<sup>1)</sup>

21) Końcówkę —*e* w locat. męsk. rzeczowników w wyrażeniu *po domu* (s. 448) znajdziemy w tym samym rzeczowniku w t. III. 240 i w L. II. 56. oraz u innych.

Tak przedstawiają się nam fakta, zebrane na podstawie badań języka. Reasumując nasze wywody, zaznaczyć musimy jeszcze raz, że „Małgorzata z Zembočina“ posiada właściwości wspólne wszystkim utworom Krasieńskiego czyli należące do cech stałych lub stałe spotykanych w języku poety; należą tu nowotwory, archaizmy, przedstawny szyk wyrazów, szyk zaimka *\*ji*, orzeczenie przymiotne w 6. przyp., końcówka —*ów* w gen. pl. u rzeczowników, używanie przyimka *od* zamiast *przez*, przemiana *e* na *ę* u czasownika mieszać i w formach jego pochodnych; prócz tego do objawów drobniejszych, ale stałe spotykanych należy n. p. tworzenie form częstotliwych od dokonanych czasowników oraz cały szereg zwrotów i wyrażeń. Do cech bardzo ciekawych, ale właściwych tylko twórczości lat młodych należy przedewszystkiem *światny* w znaczeniu *światlany*.<sup>2)</sup> Poza tem mamy jeszcze kilka innych właściwości, spotykanych w „Małgorzacie“ oraz w utworach znacznie późniejszych.

Na podstawie wyżej przytoczonych argumentów wątpliwość co do autorstwa „Małgorzaty“ w każdym razie zmniejszyła się znacznie. Co do mnie to — opierając się na znajomości pism poety i badając jego język przez 2 lata — nie mam już właściwie żadnych wątpliwości. Cech wspólnych „Małgorzacie“ i wszystkim utworom poety jest dużo, a nie znalazłem nic takiego, coby stanowiło istotną jakąś różnicę. Nie tylko wyrażenia, ale styl, sposoby tworzenia nowotworów i t. d. to wszystko tak nam jest dobrze znane u naszego poety, że nie pozostaje nic innego jak, przyznać Krasieńskiemu w myśl wyżej przytoczonych argumentów autorstwo „Małgorzaty z Zembočina“.

<sup>1)</sup> Form takich wogóle (wyłączywszy „Małgorzatę“) mamy 7 użytych 16 razy.

<sup>2)</sup> Historję wyrażeń *światny* — *światlany* i t. d. podaje szczegółowo p. Ćwik w swej rozprawie „Badania nad idyosynkrazjami“... i t. d.



CZEŚĆ URZĘDOWA.





# I. Skład grona nauczycielskiego w roku szkolnym 1913/14.

## A) Dla nauki przedmiotów obowiązkowych:

1. **Staromiejski Józef**, c. k. radca rządu, dyrektor VI. rangi, zast. przewodn. c. k. Rady Szkolnej okręgowej, członek Rady miejskiej, delegat Rady miejskiej do Wydziału Szkoły przemysłowej uzupełniającej, prezes Towarzystwa kolonii wakacyjnej dla uczniów drohobyckiego gimnazjum.
2. **Bajer Józef**, nauczyciel, zawiadowca biblioteki dla biednych uczniów, gospodarz kl. VIb., uczył historii w kl. IIIa., IVb., Vc., VIb., VIIb.; geografii w I. półroczu w kl. IIc., IIIa., IVb., VIb., w II. półroczu w kl. IIc., IIIa., IVb, Vc. — 22 godziny tygodniowo.
3. **Dr. Birczak Włodzimierz**, profesor, zawiadowca biblioteki ruskiej dla młodzieży, uczył j. ruskiego w kl. Iab., IIb. i od kl. IV.—VIII. — 16 godzin tygodniowo.
4. **Braszka Józef**, nauczyciel, zawiadowca biblioteki polskiej dla młodzieży, gospodarz kl. Ie., uczył j. polskiego w kl. Vlab, VIII.; j. łaćńskiego w kl. Ie.; historii w kl. Ie. — 18 godzin tygodniowo.
5. **Brodnicki Alfred**, nauczyciel, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, gospodarz kl. Id., uczył j. polskiego w kl. IVb., Vab., VIIa.; j. łaćńskiego w kl. Id. — 18 godzin tygodniowo.
6. **Chrzastowski Franciszek**, profesor VIII. rangi, zawiadowca gabinetu rysunkowego, prefekt bursy polskiej im. „Adama Mickiewicza“, uczył w I. półroczu rysunków w kl. I.—VIII. — 28 godzin tygodniowo. Od II. półrocza przydzielony do c. k. I. szkoły realnej we Lwowie.
7. **Jączek Jan**, profesor, gospodarz kl. VIIa., uczył od 1. maja 1914. matematyki w kl. Vb., VIa., VIIa.; fizyki w kl. VIIab.; propedeutyki-filozof. w kl. VIIab., VIII. — 21 godzin tygodniowo.

8. **Jedliński Tomasz**, profesor, pomocnik dyrektora w czynnościach kancelaryjnych, zawiadowca czasopism gimnaz., gospodarz kl. VIII., uczył j. łacińskiego w kl. VIIa., VIII.; j. greckiego w kl. VIIa.; kaligrafii w kl. Iad.; nadto od 1. listopada 1913. j. greckiego w kl. VIIb. — 20 godzin tygodniowo.
9. **Karwowski Stanisław**, nauczyciel, zawiadowca orkiestry gimnazjalnej, od II. półrocza prefekt bursy polskiej im. „Adama Mickiewicza“, uczył gimnastyki do 31. października 1913 w kl. IIab., IIIab., IVabc., Vabc., VIab., VIII.; a od 1. listopada 1913 w kl. IIIab. i od IV.—VIII. — 26 godzin tygodniowo.
10. **Ks. Kmit Polieukt**, c. k. radca szkolny, katecheta, profesor VII. rangi, tytuł. Radca Bisk. Konsystorza gr.-kat. w Przemyślu, egzaminator synod., uczył religii gr.-kat. w kl. I. —VIII. — 16 godzin tygodniowo.
11. **Kowalczyk Józef**, nauczyciel, gospodarz kl. VIa., uczył j. polskiego w kl. Ibc.; j. łacińskiego w kl. IIIa.; j. greckiego w kl. VIa. — 17 godzin tygodniowo.
12. **Mydlarz Jan**, nauczyciel, gospodarz kl. IIb., uczył j. łacińskiego w kl. IIb., VIb.; j. greckiego w kl. Vc. — 17 godzin tygodniowo.
13. **Niemców Jan**, profesor VIII. rangi, gospodarz kl. VIIa., uczył do 31. października 1913. matematyki w kl. Vb., VIa., VIIab.; fizyki w kl. VIIab. — 20 godzin tygodniowo. Od 1. listopada 1913. do 30. kwietnia 1914. matematyki w kl. Vb., VIa., VIIa.; fizyki w kl. VIIab.; propedeutyki filozof. w kl. VIab., VIII. — 21 godzin tygodniowo. Od 1. maja 1914. otrzymał urlop celem poratowania zdrowia.
14. **Ogniewski Antoni**, profesor, zawiadowca gabinetu historii naturalnej, skarbnik kasy oszczędności uczniów, uczył historii naturalnej w kl. Iacd., IIbc., IVb., Va., VIa. geografii w kl. Id. — 20 godzin tygodniowo.
15. **Pytel Franciszek**, profesor, zawiadowca gabinetu geograficznego i obrazów, uczył historii w kl. IVa., Va., VIa., VIIa., VIII.; geografii w I. półroczu w kl. Ia., IVa., VIa., w II. półroczu w kl. Ia., IVa., Va. — 21 godzin tygodniowo.
16. **Reis Zygmunt**, profesor, uczył j. niemieckiego w kl. Vc., VIa., VIIab. — 16 godzin tygodniowo.

17. **Schabowski Józef**, profesor, kierownik prywatnego gimnaz. żeńskiego, gospodarz kl. VIIb., uczył j. łacińskiego w kl. VIIb.; j. greckiego w kl. IVc., VIII.; historyi w kl. Id. — 16 godzin tygodniowo.
18. **Schneider Zygmunt**, profesor, uczył historyi naturalnej w kl. Ib., IIa., IVac., Vbc., VIb.; geografii w kl. Ic. — 20 godzin tygodniowo.
19. **Ks. Toczek Walenty**, kanonik, profesor, katecheta, uczył religii rzym.-kat. w kl. I.—VIII. — 16 godzin tygodniowo.
20. **Wróbel Józef**, profesor, zawiadowca gabinetu fizycznego, uczył matematyki w kl. IIIb., IVb., Vc., VIb., VIIl.; fizyki w kl. IIIb., VIII. — 19 godzin tygodniowo.
21. **Zamorski Franciszek**, nauczyciel, uczył j. polskiego w kl. VIb.; j. niemieckiego w kl. Iac., IIIb. — 17 godzin tygodniowo.
22. **Zassowski Adam**, profesor, zawiadowca biblioteki niemieckiej dla młodzieży, uczył j. niemieckiego w kl. id., IIc., IVc., Va. — 17 godzin tygodniowo.
23. **Blatt Jakób**, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. Vb., uczył j. łacińskiego w kl. Vb.; j. greckiego w kl. IVb., VIb.; historyi w kl. IIb. — 17 godzin tygodniowo.
24. **Chobrzyński Czesław**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIIa., uczył od 15. marca 1914 matematyki w kl. Ia., IIab., IIIa., IVa., Va., VIIb.; fizyki w kl. IIIa. — 23 godziny tygodniowo.
25. **Fryszak Ludwik**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IVa., uczył do 31. października 1913. j. polskiego w kl. Id.; j. łacińskiego w kl. IVa., VIa.; j. greckiego w kl. Va. — 20 godzin tygodniowo. Od 1. listopada 1913. j. łacińskiego w kl. IVa., VIa.; j. greckiego w kl. Va. — 17 godzin tygodniowo.
26. **Gibczyński Edmund**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIa., uczył do 31. października 1913. j. polskiego w kl. IIbc., IVac.; j. łacińskiego w kl. IIa.; historyi w kl. Ib. — 22 godziny tygodniowo. Od 1. listopada 1913. — 31. stycznia 1914. j. polskiego w kl. IIc., IVac.; j. łacińskiego w kl. IIa.; historyi w kl. Ib. — 18 godzin tygodniowo.

Od II. półrocza pełni za urlopem obowiązki w prywatnem gimnazyum w Czortkowie.

27. **Goldberg Owadje**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIc., uczył w I. półroczu j. łacińskiego w kl. IIc.; j. niemieckiego w kl. IIIac., IVa. — 18 godzin tygodniowo. W II. półroczu bawił na urlopie.
28. **Hamerski Eustachy**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIIc., uczył do 31. października matematyki w kl. Icd., IIc., III., IVc.; fizyki w kl. IIIc.; gimnastyki w kl. Iac., IIc., IIIc. — 25 godzin tygodniowo. Od 1. listopada 1913. uczył matematyki w kl. Ic., IIc., IIIc., IVc.; fizyki w kl. IIIc.; gimnastyki w kl. Iacd., IIc., IIIc. — 24 godziny tygodniowo.
29. **Hollender Henryk**, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIIa., uczył w I. półroczu do 31. października 1913. matematyki w kl. Iab., IIab., IIIa., IVa. Va.; fizyki w kl. IIIa.; a od 1. listopada 1913. matematyki w kl. VIIb. zamiast w Ib. — 23 godziny tygodniowo. Od II. półrocza przeniesiony do filii c. k. gimnazyum w Samborze.
30. **Jampoller Adolf**, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. Ib., uczył do 31. października 1913 j. niemieckiego w kl. Ib., IIb., IVb., Vlb. — 17 godzin tygodniowo; nadto od 1. listopada 1913. j. łacińskiego w kl. Ib. — 23 godziny tygodniowo.
31. **Jaremko Stanisław**, egzaminowany zastępca nauczyciela, pełni za urlopem obowiązki w prywatnem gimnazyum w Czortkowie.
32. **Kalafarski Jan**, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz klasy IIa., uczył od II. półrocza j. polskiego w kl. IIc., IVac.; j. łacińskiego w kl. IIa.; historii w kl. Ib. — 18 godzin tygodniowo.
33. **Kielanowski Władysław**, egzaminowany zastępca nauczyciela, zawiadowca gabinetu rysunkowego, uczył rysunków w kl. I.—VIII. — 28 godzin tygodniowo.
34. **Kling Teofil**, egzaminowany zastępca nauczyciela, uczył historii w kl. IIIbc., IVc., Vb.; geografii w kl. Ib., IIab., IIIbc., IVc., nadto w II. półroczu w kl. Vb. — 22 godziny tygodniowa.

35. **Dr. Koller Aleksander**, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. Va., uczył j. łacińskiego w kl. Va.; j. niemieckiego w kl. IIa., Vb., VIII.; gymnastyki w kl. Id., od 1. listopada 1913. uczył gymnastyki w kl. Ib. zamiast w Id. — 20 godzin tygodniowo.
36. **Lifschütz Zygmunt**, zastępca nauczyciela, pełni za urlopem obowiązki w prywatnej szkole gimnazjalno-realnej w Zaleszczykach.
37. **Loch Maryan**, egzaminowany zastępca nauczyciela, pełni za urlopem obowiązki w prywatnym gimnazyum w Leżajsku.
38. **Dr. Margulies Baruch**, egzaminowany zastępca nauczyciela, uczył religii mojżeszowej w kl. I.—VIII. — 16 godzin tygodniowo.
39. **Milski Michał**, zastępca nauczyciela, pełni za urlopem obowiązki w prywatnej szkole gimnazjalno-realnej w Zaleszczykach.
40. **Nowosielski Jan**, egzaminowany zastępca nauczyciela, prefekt bursy ruskiej św. „Jana Chrzciciela“, gospodarz kl. IVc., uczył j. łacińskiego w kl. IVc.; j. greckiego w kl. IIIc.; j. ruskiego w kl. Icd., IIac., III. — 17 godzin tygodniowo.
41. **Nycz Mikołaj**, egzaminowany zastępca nauczyciela, pełni za urlopem obowiązki w prywatnej szkole gimnazjalno-realnej w Zaleszczykach.
42. **Pawłowski Mieczysław**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. Ia., uczył do 31. października 1913. j. polskiego w kl. Ia., IIa., IIIc.; j. łacińskiego w kl. Ia.; j. greckiego w kl. IIIb. — 21 godzin tygodniowo; a od 1. listopada 1913. j. polskiego w kl. Ia., IIa.; j. łacińskiego w kl. Ia.; j. greckiego w kl. IIIb. — 18 godzin tygodniowo.
43. **Pinkas Henryk**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IVb., uczył j. polskiego w kl. IIIa., Vc.; j. łacińskiego w kl. IVb.; j. greckiego w kl. IIIa.; historyi w kl. Ia. — 19 godzin tygodniowo.
44. **Schleicher Joachim**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. Vc., uczył j. łacińskiego w kl. IIIc., Vc.; j. greckiego w kl. IVa.; historyi w kl. IIc. — 18 godzin tygodniowo.
45. **Silberschütz Abraham**, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIc., uczył od II. półrocza j. łaciń-

skiego w kl. IIc.; j. niemieckiego w kl. IIIac., IVa. — 18 godzin tygodniowo.

46. **Sulkowski Julian**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIIb., uczył j. polskiego w kl. IIIb.; j. łacińskiego w kl. IIIb.; j. greckiego w kl. Vb.; historii w kl. IIa.; kaligrafii w kl. Ibc. — 18 godzin tygodniowo.
47. **Szafarz Stanisław**, zastępca nauczyciela, od II. półrocza wiceprefekt bursy polskiej im. „Adama Mickiewicza“, uczył od 1. listopada 1913 j. polskiego w kl. Id., IIb., IIIc.; matematyki w kl. Ibd.; gimnastyki w kl. IIab. — 20 godzin tygodniowo.
48. **Żarnecki Władysław**, egzaminowany zastępca nauczyciela, pełni za urlopem obowiązki w prywatnym gimnazjum realnem w Zakopanem.
49. **Lovell Robert**, asystent przy nauce rysunków. — 26 godzin tygodniowo.

### B) Dział przedmiotów nadobowiązkowych:

1. **Chrzastowski Franciszek**, j. w., uczył w I. półroczu geometrii wykreślnej w dwóch oddziałach. — 4 godziny tygodniowo.
2. **Kielanowski Władysław**, j. w., uczył w II. półroczu geometrii wykreślnej w dwóch oddziałach. — 4 godziny tygodniowo.
3. **Kwaśnik Stanisław**, nauczyciel szkoły wydziałowej, uczył śpiewu w dwóch oddziałach. — 4 godziny tygodniowo.
4. **Pytel Franciszek**, j. w., uczył w I. półroczu historii kraju rodzinnego. — 1 godzina tygodniowo.

### Służba zakładu:

1. Stoffel Adam, tercyan.
2. Buń Paweł, pomocnik tercyana.
3. Szpak Stanisław, pomocnik tercyana.



## II. Zmiany w gronie nauczycielskiem i wiadomości osobiste.

### A) Ubyli z zakładu:

1. **Dr. Biegeleisen Henryk**, profesor, przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimnazjum akademickiego we Lwowie rozp. RSk. z dnia 25. sierpnia 1913. L. 12.697.
2. **Chrzastowski Franciszek**, profesor VIII. rangi, przydzielony do służby w c. k. I. szkole realnej we Lwowie z dniem 1. lutego 1914. rozp. RSk. z dnia 3. stycznia 1914. L. 22.477.
3. **Hollender Henryk**, egzaminowany\* zastępca naucz., przeniesiony w tym samym charakterze do filii c. k. gimnazjum w Samborze rozp. RSk. z dnia 12. lutego 1914. L. 2.689.
4. **Kosiński Eugeniusz**, zastępca naucz., mianowany i pozostawiony na dawnym miejscu służbowym w c. k. gimnazjum w Rzeszowie rozp. RSk. z dnia 15. września 1913. L. 16.449.
5. **Płaczek Kazimierz**, egzaminowany zastępca naucz., przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimnazjum w Złoczowie rozp. RSk. z dnia 19. lipca 1914. L. 13.036.
6. **Wojciechowski Julian Konrad**, zastępca naucz., przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie rozp. RSk. z dnia 25. lipca 1913. L. 8.721.

### B) Przybyli do zakładu:

1. **Bajer Józef**, egzaminowany zastępca naucz. w tutej. zakładzie, mianowany rzeczywistym nauczycielem dla tutej. zakładu rozp. RSk. z dnia 12. sierpnia 1913. L. 12.737.; przysięgę służbową złożył dnia 3. września 1913.

2. **Chobrzyński Czesław**, kandydat stanu naucz., mianowany zastępcą nauczyciela w tutej. zakładzie rozp. RSKr. z dnia 10. marca 1914. L. 3.656.; przysięgę służbową złożył dnia 15. marca 1914. r.
3. **Gibczyński Edmund**, kandydat stanu naucz., mianowany zastępcą nauczyciela w tutej. zakładzie rozp. RSKr. z dnia 3. września 1913. L. 10.888.; przysięgę służbową złożył dnia 9. września 1913.
4. **Hamerski Eustachy**, kandydat stanu naucz., mianowany zastępcą nauczyciela w tutej. zakładzie rozp. RSKr. z dnia 15. września 1913. L. 11.905.; przysięgę służbową złożył dnia 18. września 1913.
5. **Hamielec Jan**, kandydat stanu naucz., mianowany zastępcą nauczyciela w tutej. zakładzie rozp. RSKr. z dnia 13. września 1913. L. 15.865. Nie zgłosił się do służby, pełni obow. w prywatnym gimnazjum w Leżajsku.
6. **Jączek, Jan**, profesor filii c. k. gimnazjum w Samborze. przydzielony do służby w tym samym charakterze do tutej. zakładu począwszy od II. półrocza 1913/14. rozp. RSKr. z dnia 16. lutego 1914. L. 2.028.
7. **Kalafarski Jan**, egzaminowany kandydat stanu naucz., mianowany zastępcą nauczyciela w tutej. zakładzie rozp. RSKr. z dnia 3. lutego 1914. L. 796.; przysięgę służbową złożył dnia 9. lutego 1914.
8. **Kielanowski Władysław**, egzaminowany zastępca naucz. w c. k. gimnazjum im. Arcyks. Elżbiety w Samborze, przeniesiony w tym samym charakterze do tutej. zakładu rozp. RSKr. z dnia 3. stycznia 1914. L. 22.477/ex 1913.; przysięgę służbową złożył dnia 5. lutego 1914.
9. **Kling Teofil**, egzaminowany zastępca naucz. w c. k. gimnazjum w Złoczowie, przeniesiony w tym samym charakterze do tutej. zakładu rozp. RSKr. z dnia 19. lipca 1913. L. 13.035.
10. **Kosiński Eugeniusz**, zastępca naucz. w c. k. I. gimnazjum w Rzeszowie, przeniesiony w tym samym charakterze do tutej. zakładu rozp. RSKr. z dnia 26. sierpnia 1913. L. 13.035.



11. **Loch Maryan Antoni**, egzaminowany kandydat stanu naucz., mianowany zastępcą nauczyciela w tutej. zakładzie rozp. RSk. z dnia 1. marca 1914. L. 22.956 ex 1913. Do złożenia przysięgi nie zgłosił się, pełni obow. w prywatnym gimnazyum w Leżajsku.
12. **Nowosielski Jan**, zastępca naucz. w filii c. k. gimnazyum akadem. we Lwowie, przeniesiony w tym samym charakterze do tutej. zakładu rozp. RSk. z dnia 3. września 1913. L. 15.453.
13. **Nycz Mikołaj**, egzaminowany kandydat stanu naucz., mianowany zastępcą nauczyciela w tutej. zakładzie rozp. RSk. z dnia 28. października 1913. L. 17.920. Do złożenia przysięgi nie zgłosił się, pełni obow. w prywatnym gimnazyum real. w Zaleszczykach.
14. **Schneider Zygmunt**, egzaminowany zastępca naucz. w tutej. zakładzie, mianowany rzeczywistym nauczycielem dla tutej. zakładu rozp. RSk. z dnia 3. sierpnia 1913. L. 12.817.; przysięgę służbową złożył dnia 3. września 1913.
15. **Silberschütz Abraham**, egzaminowany kandydat stanu naucz., mianowany zastępcą nauczyciela w tutej. zakładzie rozp. RSk. z dnia 31. stycznia 1914. L. 14.215/ex 913. przysięgę służbową złożył dnia 3. lutego 1914.
16. **Sulkowski Julian**, zastępca naucz. w c. k. gimnazyum w Bochni przeniesiony w tym samym charakterze do tutej. zakładu rozp. RSk. z dnia 3. września 1913. L. 14.913.
17. **Sygnarski Zygmunt**, kandydat stanu naucz., mianowany zastępcą nauczyciela w tutej. zakładzie rozp. RSk. z dnia 3. września 1913. L. 10.704. Nie zgłosił się do służby, pełni obow. w prywatnym gimnazyum w Strzyżowie.

### C) Urlopy :

1. **Gibczyński Edmund**, zastępca naucz., otrzymał urlop bezpłatny na przeciąg letniego półrocza roku szkol. 1913 14. celem pełnienia obow. nauczycielskich w prywatnym gimnazyum w Czortkowie rozp. RSk. z dnia 31. stycznia 1914. L. 1.295.

2. **Goldberg Owadje**, zastępca naucz., otrzymał urlop na przeciąg letniego półrocza roku szkol. 1913/14. celem przygotowania się do egzaminu naucz. rozp. RSKr. z dnia 14. stycznia 1914. L. 119.
3. **Jaremko Stanisław**, zastępca naucz., otrzymał urlop bezpłatny na przeciąg roku szkol. 1913/14. celem pełnienia obow. nauczycielskich w prywatnym gimnazjum w Czortkowie rozp. RSKr. z dnia 19. lipca 1913. L. 10.411.
4. **Lifschütz Zygmunt**, zastępca naucz., otrzymał przedłużenie urlopu bezpłatnego na przeciąg roku szkol. 1913/14. celem pełnienia obow. nauczycielskich w prywatnej szkole gimnaz. realnego w Zaleszczykach.
5. **Loch Maryan**, egzam. zastępca naucz., otrzymał bezpłatny urlop na przeciąg II. półrocza celem pełnienia obow. nauczycielskich w prywatnym gimnazjum w Leżajsku rozp. RSKr. z dnia 20. marca 1914. L. 4.707.
6. **Dr. Margulies Baruch**, egzaminowany zastępca naucz., otrzymał urlop na przeciąg listopada 1913. dla poratowania zdrowia rozp. RSKr. z dnia 9. listopada 1913. L. 20.282.
7. **Milski Michał**, zastępca naucz., otrzymał urlop bezpłatny na przeciąg roku szkol. 1913/14. celem pełnienia obow. nauczycielskich w prywatnym gimnazjum w Kałuszu rozp. RSKr. z dnia 11. października 1913. L. 17.398.
8. **Niemców Jan**, profesor VIII. rangi, otrzymał urlop na czas od 1.—7. kwietnia 1914. celem wzięcia udziału w kursie uzupełniającym, który się odbył w c. k. Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, rozp. RSKr. z dnia 20. marca 1914. L. 4.569.
9. **Niemców Jan**, j. w., otrzymał urlop od dnia 1. maja 1914. do końca roku szkol. 1913/14. dla poratowania zdrowia rozp. RSKr. z dnia 1. maja 1914. L. 7.415.
10. **Nycz Mikołaj**, egzaminowany zastępca naucz., otrzymał urlop bezpłatny na przeciąg roku szkol. 1913/14. celem pełnienia obow. nauczycielskich w prywatnym gimnaz. real. w Zaleszczykach rozp. RSKr. z dnia 28. października 1913. L. 17.920.

11. **Ks. Toczek Walenty**, profesor, otrzymał urlop od dnia 22. czerwca 1914. do końca roku szkol. 1913/14. celem wzięcia udziału w pielgrzymce do Ziemi świętej rozp. RSKr. z dnia 28. lutego 1914. L. 2.973.
12. **Dr. Ziemiański Zygmunt**, nauczyciel, otrzymał urlop na przeciąg letniego półroczu roku szkol. 1913/14. dla poratowania zdrowia rozp. RSKr. z dnia 31. stycznia 1914. L. 1.520.
13. **Żarnecki Władysław**, egzaminowany zastępca naucz., otrzymał urlop bezpłatny na przeciąg roku szkol. 1913/14. celem pełnienia obow. nauczycielskich w prywatnem gimnazyum real. w Zakopanem rozp. RSKr. z dnia 26. sierpnia 1913. L. 13.561.

#### D) Wiadomości osobiste:

1. **Jedliński Tomasz**, profesor, mianowany pomocnikiem kancelaryjnym Dyrekcji na dalszy okres rozp. RSKr. z dnia 22. sierpnia 1913. L. 13.185.
2. **Kling Teofil**, egzaminowany zastępca naucz., otrzymał od dnia 1. grudnia 1913. dodatek starszeństwa rozp. c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 9. grudnia 1913. L. 53.576. (RSkr. z dnia 22. grudnia 1913. L. 22.559).
3. **Ogniewski Antoni**, rzeczyiw. naucz., zatwierdzony w zawodzie naucz., otrzymał tytuł c. k. profesora rozp. RSKr. z dnia 13. grudnia 1913. L. 22.129.
4. **Reis Zygmunt**, rzeczyiw. naucz., zatwierdzony w zawodzie naucz., otrzymał tytuł c. k. profesora rozp. RSKr. z dnia 14. stycznia 1914. L. 22.427/ex 1913.
5. **Schabowski Józef**, rzeczyiw. naucz., zatwierdzony w zawodzie naucz., otrzymał tytuł c. k. profesora rozp. RSKr. z dnia 12. grudnia 1913. L. 22.426.
6. **Schneider Zygmunt**, rzeczyiw. naucz., otrzymał policzenie czasu służby, spędzonej w charakterze egzamin. zastępcy naucz. rozp. RSKr. z dnia 30. grudnia 1913. L. 22.812.
7. **Schneider Zygmunt**, j. w., zatwierdzony w zawodzie naucz., otrzymał tytuł c. k. profesora rozp. RSKr. z dnia 23. stycznia 1914. L. 1.297.

8. **Schneider Zygmunt**, j. w., otrzymał pierwszy dodatek pięcioletni rozp. RSkr. z dnia 9. marca 1914. L. 430.
9. **Wróbel Józef**, rzeczyw. naucz., otrzymał policzenie czasu służby, spędzonej w charakterze egzamin. zastępcy naucz., i pierwszy dodatek pięcioletni rozp. RSkr. z dnia 23. stycznia 1914. L. 23.431/ex 1913.
10. **Wróbel Józef**, j. w., zatwierdzony w zawodzie naucz., otrzymał tytuł c. k. profesora rozp. RSkr. z dnia 8. lutego 1914. L. 2.114.



### III. Wykaz planu nauki.

Nauki poszczególnych przedmiotów udzielano według planu i instrukcyi c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 20. marca 1909 L. 11.662.; z dnia 6. lipca 1909. L. 24.587. i rozp. c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 2. sierpnia 1909. L. 44.242. i z dnia 4. marca 1910. L.13.213. Nauka rysunków odręcznych była w klasach I.—IV. dla wszystkich uczniów obowiązkowa, a dla klas V.—VIII. względnie obowiązkowa; nauka gimnastyki obowiązywała uczniów z klas I.—VIII.; nauka języka ruskiego była względnie obowiązkowa we wszystkich klasach.

Sprawozdanie niniejsze zawiera tylko wykaz lektury z języków klasycznych, tudzież utworów polskich, ruskich i niemieckich, nie objętych wypisami, a czytanych w całości.

#### Język łaciński.

- KLASA IIIabc. a) *Corn. Nepos: Aristides, Cimon, Epaminondas, Miltiades, Pelopidas, Themistocles.* b) *Q. Curtius Rufus: wyjątki z dziejów Aleksandra Wielkiego.*
- KLASA IVabc. *C. Iul. Caesar: Comm. de bello Gallico lib. 1—29, II., IV. — Prywat. lib. VI.*
- KLASA Vabc. a) *C. Iul. Caesar: Comm. de bello Galico lib. VII.* b) *Publ. Ovidius: Metam. 1., 2., 4., 6., 13., 17., 18., 21.; Fasti: 3.; Tristia: 3., 6.* c) *Livius: lib. I.*
- KLASA VIab. a) *M. Tull. Cicero: In Catilinam I.* b) *C. Sallustius: Bellum Iugurthinum.* c) *Publ. Vergilius: Ecl. I, V.; Georg.; Landes Italiae, Landes vitae rusticae; Aeneis lib. I. i II. — Prywat. Sallustius: De coniurat. Catil.*
- KLASA VIIab. a) *Cicero: De imperio Cn. Pompei, Cato Maior de senectute.* b) *Vergilius: Aeneis lib. VI., VII.—XII. wyjątki.* c) *C. Plinius: Epistulae selectae. — Prywat. Vergilius, Aeneis lib. IV.*
- KLASA VIII. a) *Publ. Corn. Tacitus: Annales lib. I. 1—54., II. (w wyjątkach), XV. 38—45.* b) *Horatius: Carmin. lib I. 1., 3., 4., 6., 7., 8., 14., 21., 22., 24., 29., 31., 34., 37.—II. 3., 10.,*

14., 16., 17., 18. — III. 1., 2., 3., 4., 5., 9., 30. — IV. 2., 3., 7., 12.; Epod. 2., 7.; — Epist. lib. I. 1.; Sat. lib. I. 9.  
— Prywat. Tacitus: Dialogus de oratoribus, Germania.

### Język grecki.

KLASA Vabc. a) Xenoph. (według Chrestom. Fiderera): Anab. 1—10.; Cyrop. 1., 2., 6. b) Homer: Ilias lib. I, III. — Prywat. Homer: Ilias lib. II.

KLASA VIab. a) Homer: Ilias lib. VI., XVI., XVIII., XXII., XXIV. b) Herodot: lib. IX. c) Plutarch: Żywot Demostenesa.

KLASA VIIab. a) Homer: Odyssea lib. I. 1—89., V., VI., VII., IX., XI. b) Demostenes: Olynt. I i II. c) Platon: Apologia. — Prywat. Demostenes: Filip. III.

KLASA VIII. a) Platon: Fedon. b) Eurypides: Medea. c) Homer: Odyssea lib. XV. i XVI.

### Język polski.

KLASA Vabc. Zaznajamiano uczniów z rodzajami poezyi i prozy przyczem dla wyjaśnienia czytano ustępy, zawarte w wypisach. Obowiązkowo czytano w całości: „Grażynę“ i „Pana Tadeusza“ A. Mickiewicza; „Bieleckiego“ i „Ojca Zadżumionych“ J. Słowackiego; „Zemstę“ Al. Fredry. — Pilniejsi uczniowie zdawali sprawę z lektury nadobowiązkowej, na którą się złożyły przedewszystkiem nowele i powieści Korzeniowskiego, Prusa i Sienkiewicza.

KLASA VIab. Zaznajomiono uczniów z historią literatury aż do końca XVIII. w., przyczem czytano dla wyjaśnienia wyjątki zawarte w wypisach. W całości czytano w szkole: „Odprawę posłów greckich“ i „Treny“ Kochanowskiego. — Jako prywatną lekturę obowiązkową czytali uczniowie: „Trylogię“ Sienkiewicza; „Pamiętniki“ Paska; „Przypadki Doświadczyńskiego“ cz. I. Krasickiego; „Powrót posła“ Niemcewicza i „Sarmatyzm“ Zabłockiego.

KLASA VIIab. Dzieje literatury polskiej do Słowackiego (wyłącznie). Oprócz ważniejszych wyjątków i całych utworów z wypisów (cz. I. i II.) czytano w całości: „Przypadki Doświadczyńskiego“ Krasickiego; „Powrót posła“ Niemcewicza; „Ballady“, „Dziady“ i „Konrada Wallen-

roda“ A. Mickiewicza; „Śluby panieńskie“ Fredry; „Maryę“ Malczewskiego.

KLASA VIII. Dzieje literatury do końca w. XIX. Oprócz wyjątków, zawartych w wypisach, czytano w całości: „Anhellego“, „Kordyana“ i „Lillę Wenedę“ Słowackiego; „Irydyona“ i „Nieboską komedję“ Krasińskiego. W wyjątkach czytano: Beniowskiego, Króla Ducha, Psalmi.

### Język niemiecki.

KLASA Va. Przerobiono ustępów 58 z wypisów. Przeczytano: Deutsche Heldensage.

KLASA Vb. Przerobiono ustępów 70 z wypisów. Przeczytano: Grillparzera „Der Traum ein Leben“ i Szekspira „Julius Cäsar“ (w szkole). Prywatnie zdawali uczniowie Grillparzera, Schillera, Körnera, Goethego, Lessinga; nowele Hauffa i Roseggera.

KLASA Vc. Przerobiono ustępów 75 z wypisów. Przeczytano w szkole: „Minna von Barnhelm“. Nadto wszyscy uczniowie zdawali jako lekturę prywatną dzieła niemieckie — przeważnie klasyków i uczyli się z własnej pilności na pamięć utworów poetyckich.

KLASA VIab. Przerobiono ustępów 56 z wypisów. Przeczytano w szkole: Goethego „Goetz v. Berlichingen“ i „Hermann und Dorothea,“; Schillera „Don Carlos“. Nadto zdawali uczniowie jako lekturę prywatną dzieła niemieckie, przeważnie klasyków i ustępy poetyckie z dzieł Goethego, Schillera i Uhlanda.

KLASA VIlab. Przerobiono ustępów 53 z wypisów. Przeczytano w szkole „Torquato Tasso“. Nadto zdawali uczniowie jako lekturę prywatną dzieła niemieckie — przeważnie klasyków.

KLASA VIII. Wiadomości z historii literatury wieku 19. zebrano wiadomości z historii literatury z klasy V., VI., VII. Przerobiono ustępów 65. Przeczytano trylogię Grillparzera: „Das goldene Vlies“. 1) Der Gastfreund, 2) Die Argonauten, 3) Medea, Ibsena: Baumeister Solness i Peer Gynt. Prywatnie zdawali uczniowie: Wielanda, Lessinga, Schillera, Goethego, Kleista, Hebbła, Grillparzera, Ludwiga, Sudermana, Hauptmana, Ibsena a z obcych Szekspira i Byrona.

## Język ruski.

KLASA V. Przerobiono historię literatury od X—XVI. wieku włącznie i czytano ważniejsze utwory staroruskiej literatury podane w Chrestomatyi Dra Paczowskiego. Oprócz tego poznali uczniowie następujące utwory w całości: Іван Франко: Захар Беркут, О. Маковей: Ярошенко, Г. Квітка: Салдацький партрет, Мертвецький великдень, Тобилевич: Суєта.

KLASA VI. Przerobiono historię staroruskiej literatury od X—XVIII. wieku włącznie i literaturę ludową, przyczem czytano dla wyjaśnienia wyjątki zawarte w wypisach. Jako lekturę prywatną obowiązkową czytali uczniowie w całości: І. Левицький: Микола Джеря, Б. Грінченко: Святий промінь, Костомарів: Чернігівка.

KLASA VII. Dzieje literatury ukraińskiej do Szewczenki włącznie. Oprócz ustępów zawartych w podręczniku szkolnym czytali uczniowie w całości: І. Франко: Писаня І. Котляревського в Галичині, О. Маковей: Три руські граматики в Галичині, О. Колесса: Вплив Міцкевича на Шевченка, М. Коцюбинський: Тіни призабутих предків.

KLASA VIII. Ukończono naukę literatury. Oprócz ustępów z wypisów przeczytali uczniowie w całości: О. Маковей: П. О. Куліш, І. Франко: Мойсей, М. Коцюбинський: З глибин, В. Стефаник: Моє слово.

## Nauka rysunków:

a) obowiązkowa dla klas I.—IV.

KLASA I. Rysowanie przedmiotów płaskich i najprostszych motywów roślinnych. Łatwe kształty naczyń w zarysie rzutowym. W ciągu dalszym rysunek rozmaitych przedmiotów z otoczenia, zawsze jednakże takich, których graficzna ekspresja charakteru, rozmiarów i proporcji jest możliwa bez wydobywania wymiaru głębokości. Zdecydowane i uproszczone kształty wzięte z natury. Rysunek rozmachowy na podstawie przedmiotów z natury i z pamięci. Następnie ćwiczenia pendzlem: zakładanie płaszczyzn, sylweta, trafianie form płaskich bez używania ołówka. W końcu próby wystrzygania nożyczkami bez



rysowania. — Z zakresu ornamentyki: próby tworzenia ozdób z form i figur geometrycznych z dobieraniem barw (ornament wstęgowy i przestrzenny).

**KLASA II.** Ciąg dalszy ćwiczeń z zakresu przedmiotów płaskich, rysunek w naturalnej wielkości i w powiększeniu. Ciąg dalszy ćwiczeń rozmachowych, jak również rzutowego przedstawiania form trójwymiarowych z modelu i na podstawie przedmiotów z otoczenia. Rysunek z pamięci o temacie leżącym w zakresie programu nauki dla tej klasy. Rysunek na tablicy. Wycinanki jak w klasie pierwszej. Początki rysunku perspektywicznego z poglądu przy objaśnianiu zjawisk perspektywicznych. Ćwiczenia w rysowaniu zasadniczych utworów przestrzennych: graniastych i okrągłych, — poczem rysunek przedmiotów z otoczenia. Początkowe próby rysunku perspektywicznego ograniczały się do rysowania w konturach. Następnie dopiero przystąpiono do rysowania zjawisk świetlnych, czyli do cieniowania, a pierwsze tego rodzaju ćwiczenia polegały wyłącznie na szukaniu linii odgraniczającej masę światła od masy cienia bez uwzględniania skali. — Z dziedziny dekoracji: próby tworzenia trudniejszych ornamentów geometrycznych z dobieraniem barw (przy objaśnieniach o zastosowaniu w zdobnictwie).

**KLASA III.** Ciąg dalszy rysunku perspektywicznego. Lekcje poglądowe, oraz wyjaśnienia zjawisk perspektywicznych prowadzono także na wycieczkach w polu. Ćwiczenia z zakresu światłocienia: po zrozumieniu zasady rozgraniczania mas światła i cieniów, przejście do uwzględniania walorów pośrednich. Rysunek na tablicy i węglem na dużych papierach dla wprawy w kreśleniu swobodnem ramieniem bez oparcia. Rysunek z pamięci przedmiotów widzianych i rysowanych dawniej, — jakoteż okazanych bezpośrednio przed lekcją. Ćwiczenia w swobodnem szkicowaniu. Wkońcu: studjum barwne przeprowadzane w sposób dekoracyjny i próby wystrzygania motywów barwnych. — Z prób zdobienia: ornament płaski o motywach z świata roślinnego. Objasnienia o jego budowie, poczem opracowanie motywów oparte na studjum rośliny.

**KLASA IV.** Ćwiczenia z zakresu perspektywy i światłocienia. Rysowanie ozdób plastycznych oraz części architekto-

nicznych, poprzedzone ogólnymi wiadomościami o architekturze i stylach historycznych. (Ornamentalne modele gipsowe nastęrczały sposobność śmiałego traktowania w płaszczyznach). — Rysowanie i malowanie martwej przyrody, oraz przedmiotów z zakresu przemysłu artystycznego ustawionych pojedynczo i w grupach. Ciąg dalszy ćwiczeń w swobodnem szkicowaniu. Próby wystrzygania motywów barwnych jak w klasie trzeciej. W uzasadnieniu ćwiczeń perspektywicznych klas poprzednich, wiadomości nabyte wyzyskiwano w miesiącach letnich przy rysowaniu w polu. — Z prac dekoracyjnych: ornament płaski o motywach z świata roślinnego (projekty zdobienia okładek na podręczniki).

b) względnie obowiązkowa dla klas V.—VIII.

Nauka rysunków jako przedmiotu względnie obowiązkowego odbywała się dla klas V.—VIII. w jednym oddziale po 2 godziny tygodniowo.

**Materyał naukowy:** Ćwiczenia z zakresu perspektywy i światłocienia (poprawne oddanie walorów). Rysowanie i malowanie przedmiotów z dziedziny przemysłu artystycznego ustawionych pojedynczo i w grupach. Rysowanie i malowanie martwej przyrody w grupach samodzielnie przez uczniów ułożonych. Ćwiczenia w swobodnem szkicowaniu. Rysunek figuralny głowy ludzkiej, na podstawie czaszki i głów gipsowych, poprzedzony krótkimi objaśnieniami z zakresu myologii mimicznej i fizioognomiki w szczególności, — anatomii głowy ludzkiej w ogólności. — Stylizowanie do celów dekoracyjnych, poparte ogólnymi wiadomościami z zakresu sztuki dekoracyjnej i jej historii. — W miesiącach letnich uczniowie uczestniczyli w lekcjach w plein'airze. Studium kolorowe motywów z natury przeprowadzano po większej części w sposób dekoracyjny.

## 1) Nauka przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Nauki śpiewu udzielano w dwóch oddziałach po 2 godziny tygodniowo. W oddziale niższym, przeznaczonym dla początkujących, uczono teorii śpiewu, w wyższym ćwiczone

uczniów w śpiewie chóralnym. Uczniowie oddziału wyższego śpiewali na głosy podczas nabożeństwa w kościele i cerkwi, nadto wykonali kilka pieśni świeckich na poranku, urządzonym na cześć A. Mickiewicza i T. Szewczenki.

Nauki śpiewu cerkiewnego самоливки (na jeden głos) uczył Ks. Katecheta Polieukt Kmit uczniów kl. I.—III. obrządku gr.-kat. każdej niedzieli i święta po pół godziny. Czytano, przekładano, objaśniano i śpiewano: Тропарі і кондаки воскресні і празничні. Śpiewano: Нині отпущаєши, Претерпівий за нас страсти, Богородице Діво, Кресту твоєму, Христос воскресє; pieśni cerkiewne: Пречистая Діво Мати, Ой кто, кто Николая любить, Назарета любий Цьвіте, Вихваляйте гори доли, Благослови, Всея тя хори і т. p.; kołedy: Вселенная весели ся, Бог предвічний, Радость ся нам являє, Бог ся раждає, Небо і земля і inne; także: Царю небесний, Под твою милость, Достойно єсть.

Posługiwano się przeważnie książką do modlenia Гостинець.

Dnia 18-go stycznia, jako w wigilię Bohojawłenija wzięli uczniowie gr. obrz. udział w obrzędzie święcenia wody w cerkwi św. Trójcy, poczem Ks. Katecheta pokropił św. wodą sale, w których odbywa się nauka szkolna.

Przed egzortą uczniowie obrządku rzym.-kat. z klas niższych śpiewali pieśni kościelne w obecności dyrektora dla poznania ich melodyi i przyswojenia sobie tekstu.

2. Nauka geometryi wykresłej odbywała się dla uczniów klasy V.—VIII. w dwóch oddziałach (4 godziny tygodniowo).

ODDZIAŁ I. Prosta, jej rzuty i ślady. Płaszczyzny, ich położenia i ślady. Związki między punktami, prostymi i płaszczyznami. Cienie punktów, odcinków, prostych i figur prostych. Równoległość i prostopadłość prostych i płaszczyzn. Obroty punktów, prostych i płaszczyzn. Wyznaczanie rzeczywistych wielkości utworów, których rzuty są dane. Wyznaczanie rzutów utworów, których rzeczywiste wymiary i położenie w przestrzeni są dane. Odległość punktów, prostych i płaszczyzn. Koło i jego rzuty. Konstrukcyą i własności rzutowe elipsy, paraboli, hyperboli. Kąty prostych i płaszczyzn. — Pęk promieni. Ostrosłupy; ich rzuty i rozwinięcia na płaszczyźnie. Przekroje ostrosłupów i kolineacya. Graniastoslupy: ich rzuty i siatki.

ODDZIAŁ II. Przekroje graniastosłupów i pokrewieństwo figur. Punkty przebicia prostych z wielościanami. Przenikania, oraz cienie własne i rzucone wielościanów. — Krzywe płaskie i powierzchnie. Rzuty stożków i walców oraz ich płaszczyzny styczne. Przecięcia stożków i walców. Proste styczne do krzywych przecięcia. Punkty przebicia prostych ze stożkami i walcami. Przenikania wzajemne stożków i walców. Cienie własne i rzucone stożków i walców.

3. Nauka historii kraju rodzinnego odbywała się w b. r. szkol. w klasie VIII. tylko w pierwszym półroczu po 1 godzinie tygodniowo. Wzięto: *Historia Polski od połowy XVII. w. do trzeciego rozbioru włącznie. Dzieje porozbiorowe.*

### Nauka gimnastyki.

Dla klas I.—VIII. obowiązkowa.

Nauka gimnastyki odbywała się według planu ministerjalnego z dnia 27. czerwca 1911. L. 25.681. W dni pogodne ćwiczyła młodzież na boisku szkolnem biegi, skoki i rzuty, a również musztrę, zabawy i gry ruchowe, zastosowane do wieku i rozwoju jej fizycznego. W zimie saneczkowanie.

Przy sali gimnastycznej urządzono pierwszą pomoc w nagłych wypadkach, z której uczniowie korzystali w trzydziestu sześciu wypadkach.

## IV. Tematy wypracowań pisemnych.

a) Z języka polskiego.

KLASA Va. 1. a) Najmilsze wspomnienie wakacyjne\*, b) Mickiewicz w czasie pisania „Pana Tadeusza“ (na podstawie wstępu „O czem tu dumać“)\*. 2. a) Znaczenie inwokacji do Matki B. na pocz. „Pana Tad.“, b) Wieczera staropolska, c) Co to jest epepeja? 3. a) Wyjaśnić w zastosowaniu do siebie słowa Brodzińskiego:

Czyń każdy w swoim kółku,  
co każe duch Boży,  
A całość sama się złoży.\*

\* Tematy, oznaczone gwiazdką, były zadane do opracowania w domu

b) Dlaczego pan Podkomorzy gani franc. wpływy z końca 18 w.\*  
 4. a) W jaki sposób ożywia Mickiewicz swoje opisy w „Panu Tad.“? b) Ocenić postępek Bieleckiego z poematu J. Słowackiego. 5. a) Tok myśli w wierszu Tetmajera „Anioł pański“. b) Bolesć Araba w „Ojcu zadżumionych“. 6. a) Jak powstają góry? b) Ostatnie chwile w Rzymie (Na podst. elegii Ovidyusza). 7. a) Robak a Gerwazy w „Panu Tad.“, b) Charakterystyka Cześnika z „Zemsty“. 8. a) Sejmik polski (na tle „Pana Tad.“), b) Właściwości charakteru i wychowania Stanisława Aug., c) Zbrodnia Lady Makbet. 9. a) Przechadzka poza miasto na wiosnę\*, b) Wytlómaczyć powody zabójstwa, dokonanego przez Jacka Soplicę\*. 10. a) W jakim celu święci się rocznice narodowe? b) Treść dowolnie obranego cyklu obrazów Grottgera, c) Opis dowolnie obranego obrazu Grottgera.

KLASA Vb. 1. Okolice Soplicowa według I. ks. „Pana Tad.“ 2. Skąd pochodzi i jak się objawia tęsknota za ojczyzną u Latarnika? 3. a) Moje miejsce rodzinne (forma dowolna), b) Narady w karczmie. 4. a) Wyjaśnić w zastosowaniu do siebie słowa Brodzińskiego:

Czyń każdy w swoim kółku, co każe duch Boży,

A całość sama się złoży\*.

b) Historia Horeszków (na tle II. ks. „Pana Tad.“)\* 5. a) Gospodarstwo wiejskie (na tle I. ks. „Pana Tad.“), b) Jak pojmuje Skarga miłość ojczyzny (na tle kazanie „O miłości ku ojczyźnie“). 6. a) W jaki sposób zdołał Gerwazy nakłonić szlachtę do zajazdu? b) Na czym polega komizm postaci „Papkina“? 7. a) Jakimi drogami dostawały się na Litwę wiadomości polit. w epoce Napoleona? b) Rozbiór satyry Krasickiego „Pijaństwo“. 8. a) Przebieg bitwy w „Panu Tad.“, b) Treść dowolnie obranego cyklu obrazów Grottgera, c) Opis dowolnie obranego obrazu Grottgera, d) Jak spędzam czas poza szkołą na wiosnę? 9. a) Zaścianek litewski, b) Zwyczaje staropolskie w „Kołaczach“ Szymonowicza a w „Panu Tad.“ 10. a) Woda jako czynnik geologiczny, b) Geneza i przebieg zajazdów w dawnej Polsce.

KLASA Vc. 1. Wpływ wypadków życiowych na charakter i ustrój duchowy Skawińskiego. 2. a) Losy Jana Bieleckiego. b) Wspomnienia z wakacji z pobytu w górach, na wsi lub w mieście\*. 3. a) Cztery wieki (podług Owidyusza), b) Zajazdy w Polsce. 4. a) Uczucia wygnańca (na podst. wiersza Or-Ota

„List z Sybiru“), b) O ile I. księga „Pana Tadeusza“ jest ekspozycją poematu?\* 5. a) Wieczór wigilijny na Syberii. (według szkicu Szymańskiego), b) Zalety i wady St. Aug. Poniatowskiego (na podst. charakterystyki, skreślonej przez Kalinkę). 6. a) Ostatnie chwile Owidyusza w Rzymie, b) Przebieg bitwy pod Kunaksą. (na podst. Ksenofonta). 7. a) Życie myśliwskie na Litwie. (na podś. ks. I.—IV. „Pana Tadeusza“), b) Charakterystyka szlachty zaściankowej (na podst. VI. i VII. ks. „Pana Tadeusza“). 8. a) Znamiona sielanki na podstawie „Kołaczy“ Szymonowicza, b) Karol Wielki jako wojownik i organizator. 9. a) Pierwiastek komiczny w komedyi Al. Fredry „Zemsta“, b) Porównanie życia ludzkiego z biegiem rzeki.\* 20. a) Charakterystyka Jacka Soplicy, b) Dlaczego „Pan Tadeusz“ jest epepeją?

KLASA VIa. 1. Stanowisko jęz. polskiego wśród języków aryjskich i jego narzecza. 2.\* a) Niektóre właściwości staropolskiego języka, b) Oświata w Polsce za Piastów. 3) Dyspozycja dzieła Modrzewskiego: O poprawie Rzeczypospolitej. 4.\* a) Dwór i życie ziemianina polskiego w XVI. w., b) Objasnić przykładem zdanie M. Reja: „Widzisz, że toć szkodliwa utrata, kto czas marnie traci, bo się już ten wrócić nigdy nie może“. 5. a) Przykłady poetycznych zwrotów i porównań z Trenów, b) Wpływ starożytności na Trens. 6. Przyroda i otoczenie ludu wiejskiego w „Żeńcach“ Szymonowicza. 7.\* a) Położenie i dzieje Kamieńca Podolskiego, b) Dzieje i usługi Skrzetuskiego, 8. Przygody żołnierskie Paska. 9.\* a) Z dziejów wynalazków XX. w. b) Przyszłość zdobywa — kto o nią walczy. 10.\* a) Do czego dążą polityczni pisarze XVIII. w., b) Geograficzny obraz naszego powiatu.

KLASA VIb. 1. Zadanie historii literatury polskiej. 2.\* Działalność J. Długosza, b) Piśmiennictwo średniowieczne w Polsce. 3. a) Modrzewski a Orzechowski, b) Wpływ Reformacji na polskie piśmiennictwo. 4.\* Znaczenie oszczędności w życiu jednostki i narodu, b) „Mocna to zbroja z poczciwością cnota, Ta sławy strzeże, a broni kłopotu“. 5. a) Uwagi Kochanowskiego o gnuśności i zbytku Polaków, b) Pojęcie szczęścia u Kochanowskiego. 6. Przedmiot i forma sielanek Szymonowicza. 7.\* a) Stefan Czarniecki według Paska, b) Oblężenie Zbaraża u Kubali i Sienkiewicza. 8. a) Dzieje biblioteki Załuskich, b) Obraz wychowania młodzieży w I. cz. Przypadków

Doświadczyńskiego. 9.\* a) Wiek XVI. i XVII. w obrazach Matejki, b) W niewoli tatarskiej Sienkiewicza (forma i treść). 10. a) Zdrojowiska w Galicyi, b) Uczucia patryotyczne w „Bardzie polskim“ ks. A. Czartoryskiego.

KLASA VIIa. 1. a) Krasicki jako satyryk, b) Fircyk Zabłockiego jako typ ówczesnego lekkoducha. 2. a) Wakacyjne wrażenia\* b) Prace reformatorskie w okresie Sejmu 4-letniego a ich odzwierciedlenie w ówczesnej literaturze. Życie c) Lekko-myślnego młodzieńca w 18. w. (Na tle „Doświadczyńskiego“). 3. a) Jesień na prowincyi\*, b) Co winien uczeń sobie, rodzinie i krajowi?\*, c) Prąd religijny i narodowy w literaturze porozbiorowej (wyjaśnić ze stanowiska historii i psychologii narodu)\*. 4. a) Charakterystyka jednej z osób „Powrotu posła“, b) Brodziński jako poprzednik romantyzmu. 5. a) Jakie książki i jak je czytać należy?\*, b) „Romantyczność“ Mickiewicza a narodziny romantyzmu\*, c) Czego żąda Morawski od klasyków i romantyków w „Listach“\*. 6. a) Idee i hasła romantycznej poezji ogłoszone przez Mickiewicza w pierwszym tomie poezji, b) Ideały młodzieży wileńskiej wyrażone w „Odzie do mł.“ 7. a) Obrzęd Dziadów wśród ludu a w poemacie Mickiewicza, b) Przełom w duszy Mickiewicza, wyrażony w „Żeglarzu“ i „Dudarzu“, c) Wpływ hasła romantycznych na życie około 1830. r. 8. a) Związek Wallenroda ze stosunkami polsko-rosyjsk., b) Porównanie „Ody do młodości“ z „Farysem“. 9. a) Poglądy B. Zaleskiego na przyszłość Polski w „Duchu od stepu“, b) Poglądy mesyaniczne Mickiewicza w III. cz. Dziadów. 10. a) Wyjaśnić zdanie: Poznaj sam siebie, b) Widzenie Piotra, c) Historyczne tło „Maryi“ Malczewskiego.

KLASA VIIb. 1. a) Tok myśli satyry Krasickiego p. t. „Do króla“, b) Skreślić sylwetkę modnej damy w XVIII. (na podstawie satyry Krasickiego p. t. „Żona modna“. 2. a) Wpływ przyrody na usposobienie człowieka, b) Pierwiastek patryotyczny w okresie Księstwa warszawskiego, c) Jacek Soplica i Andrzej Kmicic. (charakterystyka porównawcza). 3. a) Polityczne i społeczne idee Staszica, b) Charakterystyka okresu Stanisława Augusta, c) Charakterystyka stronnictwa starszłacheckiego (na podstawie „Powrotu posła“ Niemcewicza). 4. a) Brodziński jako pionier romantyzmu, b) Dwa światy szlacheckie w „Listopadzie“\*. 5. a) Stanowisko Morawskiego w obec walki klasyków z romantykami, b) Pierwiastek ludowy i fantastyczny w „Świteziance“. 6. a) Jakie ideały wska-

zuje Mickiewicz młodzieży w „Odzie do młodości?“, b) Znaczenie kolonizacji niemieckiej w Polsce, c) Salon warszawski (na podstawie „Dziadów“ cz. III. 7. a) Przyczyny rewolucji francuskiej, b) Świat szlachecki w „Panu Tadeuszu“, c) „Czucie i wiara silniej mówią do mnie — niż mędrca szkiełko i oko“. (Romantyczność)\*. 8. a) Rola Halbana w „Konradzie Wallenrodzie“, b) Nowosilcow i jego zauszniczy, c) Pierwiastek wschodni i alegoryczny w „Farysie“ Mickiewicza. 9. a) O zmroku. W dowolnej formie odtworzyć nastrój wieczoru letniego, b) Charakterystyka porównawcza Hrabiego i Tadeusza\*. 10. a) Mickiewicz na emigracji, b) Myśli o Rosji w „Ustępie“, c) Charakterystyka „Maryi“.

KLASA VIII. 1. Jakie słabości ośmieszają Al. Fredro? Fredro w „Zemście“?. 2\* a) Charakterystyka młodzieńczych utworów J. Słowackiego, b) Przywiązanie chłopca polskiego do ziemi w „Placówce“ B. Prusa c) Uwagi nad przedmową Mochnackiego do „Powstania narodu polskiego w r. 1830 i 1831.“ 3. a) Sybir w Anhellim, b) Wpływ podróży na Wschód na twórczość Słowackiego. 4.\* a) Dzieje Polski w utworach Słowackiego, b) Szczęsny Potocki w poezji polskiej, c) „Szukaj przyjaciół między takimi, którzy mają więcej pracy aniżeli sławy i zysków“. B. Prus. 5. a) Wpływ otoczenia i książek na rozwój Z. Krasińskiego, b) Treść jednej powieści młodzieńczej Krasińskiego. 6. a) Plany i zawody Masynisy, b) Piękność i niedola Hellady. 7.\* a) Uwagi nad przyszłym narodem, b) Katakumby u Krasińskiego (Irydyon) i Sienkiewicza (Quo vadis). 8. Przegląd dowolnej powieści J. I. Kraszewskiego.

#### b) Z języka ruskiego.

KLASA V. 1. Жнива\*. 2. Грецька культура — на основі I. пісні Гляди. 3. Вплив сходу на Рим — на основі науки історії.\* 4. Основане ківво-печерської Лаври — на основі Патерика Печерського. 5. Різдвянні звичаї.\* 6. Характеристика Візантійців — на основі прочитаних уступів Начальної літописи. 7. Повстанє землі — на основі науки геології.\* 8. Заспів до слова о полку Ігоря. 9. Огонь і його значінє для культури.\* 10. Описи битв в Слові о полку Ігоря.

KLASA VI. 1. a) О скільки змінюють люди вигляд землі?, b) Які розкоші дає нам природа?\*. 2. Характеристика ста-



роруської проповіді 11. і 12. віку. 3. Гуманізм — на основі науки історії.\* 4. Постать Святослава Київського в Начальній літописі. 5. Historia vitae magistra est.\* 6. Вияснити значіє слів зі Заспіву до Слова о полку Ігоря: „Начати же ся твѣй пѣсни по былинамъ сего времени, а не по замышленію Бояню“. 7. Значіє Константинополя для Руси.\* 8. Відгомін народних пісень в Слові о полку Ігоря. 9) Значіє води\*.  
10. Які думки насуває нам опис походу Сірка на Крим в літописі С. Величка?

KLASA VII. 1. Гнів і буря. (Порівнане)\* 2. а) Значіє Котляревського для рзвою української драми, б) Світогляд Котляревського. 3. Сім чуд нових віків.\* 4. а) Головні прикмети повістей Квітки, б) Найгарнійші типи в оповіданнях Квітки. 5. Себе самого на перед — застав робить, що слідує, — а лиш потому других вчи, — тоді з дороги не схибнш. (І. Франко)\* 6. Характеристика літературної діяльності А. Метлинського. 7) Що Галичина завдячує Україні в першій половині 19-го віку?\* 8. Бандурист в романтичнім письменстві. 9. Закони Кеплера.\* 10. Історичні мотиви в Кобзарі Т. Шевченка з 1840. р.

Klasa VIII. 1. а) О скільки має окружене вплив на духовий та моральний розвій чоловіка? б) Праця й наука основою вдолія чоловіка.\* 2. Культурне значіє творів Куліша. 3. Тишина ліса й ринок гамірного міста.\* 4. Квітка й М. Вовчок. 5. Пурпуром сонічко сходить — пурпуром криєть ся в морю: — так будь і ти все спокійний — в щастю і горю. (І. Франко)\* 6. Федькович і Шевченко. 7. Архитектура на услугах історії. (на основі Антоновича: Розкопи в околицях Деревлян.) 8. Провідні думки поеми І. Франка: „Мойсей“.

c) Z języka niemieckiego:

KLASA Va. 1. Herkunft und Bedeutung der stehenden Redensart „um des Kaisers Bart streiten“ (mit Benützung des Gedichtes von Emanuel Geibel). 2. Wie ein dummer Bauer zwei gescheite Bürgersleute überlistet hat. (Nach der Bonerschen Erzählung „Der seltsame Traum“).\* 3. Die klagende Wunderflöte in der Volkssage. (Nach dem Märchen von L. Bechstein) 4. Die Sage von des Wiederkehr Kaiser Barbarossas und ihre Entstehung. (Nach der Schullektüre).\* 5. a) Der

altrömische Stolz. (Auf Grund des Gedichtes „Scipio“ von Kinkel, b) Die Sage von der Schlüsselblume. (Nach dem Gedichte von Baumbach) 6. a) Der Bau des antiken und des modernen Theaters. (Nach der Schullektüre), b) Der Eumenidenchor in Schillers „Kraniche des Ibykus“. (Nach dem Schulunterrichte)\* 7. Schillers Kinder — und Schuljahre. (Nach der Schullektüre)\* 8. Mosens Lied „Die letzten zehn vom vierten Regiment“ und dessen Rolle in der polnischen Literatur. 9. Eine Mondlandschaft. (Auf Grund unserer wissenschaftlichen Vermutungen). 10. Goethes Kinderjahre. (Auf Grund der Schullektüre). 11. Welche Sage knüpft sich an Raffaels Madonna della Sedia? (Nach dem Lesebuche)\* 12. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (Zakrzewski, Hist. pow. t. 2.)

KLASA Vb. 1. a) Was lehrt uns Gellerts Erzählung: „Der Prozess“, b) Eine Übersetzung aus Cäsar, c) Eine Übersetzung aus Xenophon. 2. a) Der Herbst. Eine Beschreibung, b) Der Ausbruch der Feindseligkeiten zwischen Cyrus und Artaxerxes.\* 3. a) „Wohl dem, der frei von Schuld und Fehle, bewahrt die kindlich reine Seele.“ Begründung dieser Worte im Anschluss an Schillers „Kraniche des Ibykus“, b) Das altgriechische Theater. Auf Grund der „Kraniche des Ibykus“ v. Schiller. 4. a) Kurzer Inhalt einer gelesenen Erzählung, b) Der Anfang des Winters.\* 5. a) Warum nennen wir Goethes Gedicht „Johanna Sebus“ eine Ballade? b) Eine Übersetzung aus dem Polnischen. 6. a) Welchen Nutzen bringen uns Reisen?, b) Deukalion und Pyrrha. Nach Ovid.\* 7. Ein Beispiel römischen Stolzes. Auf Grund des Gedichtes „Scipio“ von Kinkel. 8. Was hat Rustan in seinem Traume erfahren und gelernt. Auf Grund des Grillparzer'schen Dramas: „Der Traum ein Leben“.\* 9. a) „Und die Treue sie ist doch kein leerer Wahn.“ Auf Grund der „Bürgschaft“ v. Schiller, b) Eine Übersetzung aus dem Polnischen. 10. Welche Pflichten hat ein Gymnasialschüler zu erfüllen? \* 11. a) „Und der Mensch versuche die Götter nicht und begehre nimmer und nimmer zu schauen was sie gnädig bedecken mit Nacht und Grauen?“ Auf Grund des „Tauchers“ von Schiller, b) Eine Übersetzung aus Livius. 12. Die Gründung Roms. (Nach Livius. \* 13) a) Ein Dialog ist in der indirekten Rede darzustellen, b) Der Zweikampf der Horatier und Kuriatier. 14. a) Ein Ausflug ins Freie. Brief an meinen Freund, b) Kurzer Inhalt eines als Privatlektüre gelesenen Dramas.\*

KLASA Vc. 1. Mein Lieblingsbuch.\* 2. Der Eumenidenchor in den „Kranichen des Ibykus“. 3. Die Frömmigkeit Rudolfs von Habsburg.\* 4. Die weiteren Abenteuer des Möros nach dessen Befreiung von der Gefahr des Verdurstens. 5. Der Taucher. Gedankengang.\* 6. Schillers Bildungsgang bis zu dessen Eintritt in die Akademie. 7. Der Handschuh. Gedankengang.\* 8. Goethes Mutter. 9. Es sind die Gedichte „Johanna Sebus“ und „Nis Randers“ zu vergleichen.\* 10. Kindererziehung in Japan. 11. Erklärung eines Wandbildes.\* 12. Gang der Handlung im 1. Aufzug des Lustspiels „Minna v. Barnhelm“. 13. Entstehungsgeschichte des Lustspiels „Minna von Barnhelm“.\* 14. Die Geschichte des Ringes in „Minna von Barnhelm“.

KLASA VIa. 1. Meine letzte Privatlektüre.\* 2. Das Siegesfest. Gedankengang. 3. Gudrun erzählt ihre Abenteuer in der Normandie.\* 4. Auf welche Weise bereitet sich der Ritter zum Kampfe mit dem Drachen vor? 5. Roland Schildträger. (Gedankengang.)\* 6. Die Teilung der Erde. 7. Aus meinen letzten Weihnachtsferien. 8. Reineke Fuchs. Kurzer Inhalt. 9. Aus meiner Privatlektüre.\* 10. Entstehungsgeschichte des „Goetz von Berlichingen“. 11. Goethe in Frankfurt.\* 12. Maria u. Elisabeth. Vergleichende Charakteristik. 13. Die Vorgeschichte des „Goetz v. Berlichingen“.\* 14. Charakteristik der alten Waschfrau und ihre Lebensphilosophie.

KLASA VIb. 1. a) Sigurd der Drachentöter, b) Verwandtschaft des Märchens von Dornröschen mit der Sigurdsage. 2. a) Roland Schildträger, b) Schwert und Pflug.\* 3. Der Wandertrieb der Zugvögel. 4. Die Mutter sucht ihren Sohn. Schilderung nach „Hermann und Dorothea“.\* 5. „Legende vom Hufeisen“. 6. Der Tod des Patroklos. Nach Homer.\* 7. a) Die Herkunft des Weihnachtsfestes. Nach dem Lesestück, b) Meine Weihnachtsferien. 8. Der Einfluss Arabiens auf die europäische Kultur.\* 9. Das Siegesfest. Gedankengang. 10. Eine Dampferfahrt über den Atlantischen Ozean.\* 11. Das Innere einer mittelalterlichen Handelsstadt. Erklärung eines Wandbildes. 12. Parzivals Bekehrung.\* 13. a) Don Carlos und Posa als Freunde, b) Marquis Posas Tod. 14. Eine Jagd im Mittelalter.\*

KLASA VII. 1. Auf welche Weise kann ich meines Glückes Schmied werden? 2. Die Erzählung von den drei Ringen. 3. Schillers Leiden.\* 4. Das verschleierte Bild zu Sais. 5. Charakteristik des Andreas Nyman.\* 6. Pegasus im Joche.

7. Hagen und Siegfried. Vergleichende Charakteristik.\* 8. Lessing als Kritiker. 9. Es sind die Gedichte „der Erbkönig“ und „des Erbkönigs Tochter“ mit einander zu vergleichen.\* 10. Die nächtliche Heerschau. Gedankengang. 11. Meine Erfahrungen auf dem Gebiete des deutschen Sprachunterrichtes.\* 12. Entstehungsgeschichte des „Torquato Tasso“. 13. Ein edler Mensch zieht edle Menschen an und weiss sie fest zu halten.\* 14. Die beiden Leonoren. (Vergleichener Charakteristik).

KLASA VIIb. 1. Auf welche Weise kann ich meines Glückes Schmied werden?\*. 2. Die Götter Griechenlands. 3. Schillers Freunde.\* 4. Cassandra. 5. Inwiefern widerspiegelt sich das Schicksal Schillers in dem Gedichte „Pegasus im Joche“?\*. 6. Belsazer. 7. Kriemhilde. Charakteristik.\* 8. Lessings reformatorische Bestrebungen auf dem Gebiete des Dramas. 9. Es sind die Balladen „Der Wassermann“ und „Der Erbkönig“ zu vergleichen.\* 10. Treff Ass. 11. Aus meinem Leben. Eine autobiographische Skizze.\* 12. Geschichtliches über den Dichter Torquato Tasso. 13. Ein edler Mann kann einem engen Kreise nicht seine Bildung danken... (Torquato Tasso)\* 14. „Torquato Tasso“. Charakteristik des Helden.

KLASA VIII. 1. a) Eine Übersetzung aus dem Polnischen, b) Demosthenes als Politiker und Staatsbürger, c) Der Einfluss der italienischen Reise auf Goethe. 2. Ursachen der Immigration der Landbevölkerung in die Städte, b) In einer Versammlung der Götter erzählt der Hellespontos eine Geschichte, c) Erklärung des letzten Verses in Schillers Elegie. „Der Spaziergang“: Und die Sonne Homers, siehe! sie lächelt auch uns.\* 3. a) Das Problem der Mesalliance in Grillparzers Trilogie „Das goldene Vlies“, b) Eine Übersetzung aus Tacitus, c) Wie begleitet die Glocke den Lebensgang des Menschen? Auf Grund des „Liedes von der Glocke“ v. Schiller. 4. a) Bella gerant alii, tu felix Austria nube, b) Die Elektrizität, die Seele des modernen Lebens, c) „Was der Mensch vermag, kann er durch Austrengung seiner Kräfte erfahren; was die Menschheit vermag — wer hat das Ziel ermessen.“ (Hippel.)\* 5. a) Kaiser Augustus in der Beurteilung der Römer nach seinem Tode. (Auf Grund der Lektüre von Tacitus' Annalen), b) Die leitenden Ideen der deutsche Romantik. 6. a) Die charakteristischen Merkmale der Heineschen Lyrik, b) Der Bergbau in Österreich-Ungarn, c) Die Bedeutung der Regierungszeit unseres

Kaisers für die Entwicklung Österreichs. 7. a) Ibsens Stellung in der europäischen Literatur, b) Allgemeine Charakteristik der s. g. sächsischen Periode in der polnischen Geschichte. 8. a) Italienische Kultureinflüsse in Polen, b) Die Technik des griechischen Dramas. Auf Grund der griechischen Schullektüre, c) Kurze Geschichte der römischen Geschichtschreibung.

---

## V. Zbiory naukowe.

### A) Biblioteka nauczycielska.

Biblioteka nauczycielska umieszczona jest w sali konferencyjnej. W roku szkol. 1913/14. przybyły do tej biblioteki następujące dzieła:

a) przez zakupno: 1) Gawroński R. Fr. „Historia ruchów hajdamackich“ Brody 1913. 2) Gembarzewski Br. „Wojsko polskie“ Warsz. 3) Göll H. „Kulturbilder aus Hellas und Rom“ Lipsk 1878. 4) Jankowski Cz. „Młoda Polska w pieśni“ Warsz. 1903. 5) Kleiner J. „Z. Krasieńskiego dzieje myśli“ Lwów 1912. 6) Kruszyński T. „Stary Gdańsk“ Krak. 7) Langlois-Seignobos „Wstęp do badań historycznych“ przeł. W. Górkowa Lwów 1912. 8) Libiński H. „Jak czytać austr. mapy wojskowe“. 9) Łoziński W. „Życie polskie w dawnych wiekach“ Lwów 1912. 10) Müllner J. „Methodik des geograph. Unterrichts“ Wien 1912. 11) Ostwald W. „Jak powstała chemia“ Lwów-Warsz. 12) Pliniusz „Listy wybrane“ Lwów 1912. 13) Plutarch „Vitae parallelae“ Lipsk 1908. 14) Römer G. „Cäsarsätze“ Bamberg 1908. 15) Sallustyusz „Wojna z Jugurtą“ Lwów 1889. 16) Sallustyusz „Wojna z Katyliną“ Lwów 1889. 17) Xenofon „Hellenika“ Lipsk 1912. 18) Xenofon „Institutio Cyri“ Lipsk 1912. 19) Xenofon „Memorabilia“ Lipsk 1907.

b) otrzymano w darze od Akademii Um. w Krakowie: 1) Brodnicki A. „Symfonie anielskie J. K. Dachnowskiego“. 2) Chrzanowski I. „M. S. Szarzyńskiego Poezye“. 3) Horodyski W. „B. Trentowski“. 4) Krasieński Z. „Pisma“ wyd. J. Czubek. 5) Listy Z. Krasieńskiego do A. Cieszkowskiego wyd. J. Kallenbach. 6) Monumenta Poloniae vaticana ed. Ptaśnik. 7) Rybarski R. „Nauka o podmiocie gospodarstwa

społecznego". 8) Skibiński M. „Europa a Polska w dobie wojny sukcesyjnej 1740—1745". 9) Szykowski M. „Myśl J. J. Rousseau'a w Polsce 18 w." 10) Zachorowski St. „Rozwój i ustrój kapitał polsk. w wiekach średnich".

c) zakład prenumerował następujące czasopisma: Biblioteka warszawska, Encyklopedia wychowawcza, Eos, Geograph. Zeitschrift, Iuventus, Książka, Kwartalnik etnograficzny, Kwartalnik historyczny, Lehrproben und Lehrgänge, Literaturno-naukowyj Wistnyk, Miesięcznik Katechetyczny, Miesięcznik Tow. ochrony zwierząt, Misye katolickie, Muzeum, Oesterr. Rundschau, Pamiętnik literacki, Phönix, Przegląd polski, Przegląd filozoficzny, Przewodnik bibliograficzny, Przewodnik nauk.-literacki, Przewodnik oświatowy, Ruch, Słownik języka polskiego, Skaut, Thesaurus linguae latinae, Wszechrzecz, Zeitschrift für Zeichenunterricht.

## B) Biblioteka dla młodzieży.

### a) Polska.

Biblioteka polska dla uczniów liczy obecnie 2191 dzieł w 2974 tomach. W roku szkol. 1913/14. przybyły do biblioteki następujące dzieła:

1) Sz. Askenazy: Sto lat zarządu w Król. Pols., 2) Boje polskie t. I.—IV., 3) W. Borowy: Ignacy Chodźko, 4) Z. Bukowiecka: Ks. Warszawskie, 5) L. Bulwer: Ostatnie dni Pompei, 6) H. Biegeleisen: Lirnik mazowiecki, 7) J. Burckhardt: Kultura odrodzenia, 8) J. Buzek: Historia polityki narodowościowej rządu pruskiego wobec Polaków, 9) P. Chmielowski: Nasza literatura dramatyczna, 10) P. Chmielowski: Kobiety Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego, 11) Ign. Chrzanowski: Z dziejów satyry XVIII. w., 12) K. Dąbrowski: Dzieje założenia państwa belgijskiego, 13) Br. Dembiński: Polska na przełomie, 14) A. Drogoszewski: Wł. Syrokomla, 15) R. Dybowski: Milton i jego wiek, 16) W. Feldman: Współczesna literatura polska, 17) Fr. R. Gawroński: A. Towiański i Jan A. Ram, 18) W. Gąsiorowski: Dobosz wołyżerów, 19) A. Gruszecki: Krety, 20) Litwackie mrowie, 21) Nad Wartą, 22) W. Gostomski: Arcydzieło poezji pols., 23) M. Handelsman: Napoleon a Polska, 24) M. Heilpern: Balony i aeroplany,

25) Fr. J. Hoesik: J. Klaczko, 26) Wł. Jabłonowski: Dwie kultury, 27) Rozprawy i wrażenia literackie, 28) Dookoła Sfinksa, 29) E. Jeziński: Młodzi wywiadowcy, 30) J. Klaczko: Wieczory florenckie, 31) B. Kielski: O wpływie Moliera na komedję polską, 32) J. Klemensiewiczowa: Literatura Skandynawii, 33) Koliskówna: Z dawnych czasów cz. II., 34) Wł. Kozłowski: Jak czytać utwory piękna? 35) Al. Kraushar: Nowosilcow i cenzura za Król. Kongr., 36) Kucharzewski: Z dziejów techniki, 37) T. Korzon: Pogląd na działalność naukową J. Lelewela, 38) J. I. Kraszewski: Powieści historyczne, 39) A. Kridl: Mickiewicz i Lammenais, 40) St. Kutrzeba: Historia ustroju Polski w zarysie: Litwa, 41) Ks. A. Lisiecki: Konstantyn Wielki, 42) Br. Łoziński: Szkice z historyi Galicji, 43) J. Mazur: Legenda Polska, 44) Ign. Matuszewski: Słowacki i nowa sztuka, 45) Swoi i obcy, 46) Twórczość i twórcy, 47) M. Mann: W. Pol, 48) M. Muttermilch: Piewca niedoli i W. Sieroszewski, 49) P. Orsi: Włochy nowoczesne, 50) El. Orzeszkowa: Pisma t. XI.—XVIII., 51) Ossyana Pieśni — tł. S. Goszczyński, 52) J. Pietrzycki: Powstanie listopadowe w dramacie Wyspiańskiego, 53) T. Pini: P. Chmielowski, 54) A. Asnyk, 55) W. Przyborowski: Grunwald, 56) Madejowe łoża, 57) Lelum-Polelum, 58) Na San Domingo, 59) Szwedzi w Warszawie, 60) M. Rakowiecka: Zarys hist. liter. angielskiej, 61) K. Rakowski: Wewnętrzne dzieje Polski, 62) M. Reutt: Z dziejów pogańskiej Litwy, 63) M. Rzepecka: K. Marcinkowski, 64) L. Rydel: Królewski jedynak, Złote więzy, Ostatni — trylogia, 65) T. Siemieradzki: Porozbiorowe dzieje Polski, 66) H. Sienkiewicz: Bez dogmatu, 67) T. Sierzputowski: Romantyzm polski, 68) M. Smolarski: Poezya legionów, 69) Poezya powstania listopadowego, 70) Wł. Smoleński: Dzieje narodu polskiego, 71) A. M. Skałkowski: Książę Józef, 72) A. Szelański: Wzrost państwa polskiego w XV. i XVI. w. 73) Becher-Stowe: Chata wuja Toma, 74) A. Szelański: Dzieje powszechne i cywilizacji cz. I., 75) M. Szykowski: Myśl J. Jak. Rousseau w Polsce XVIII. w. 76) Teresa Jadwiga: Książę got i przepaści, 77) Obrazki z życia znakomitych Polaków i Polek, 78) K. Tetmajer: Koniec epepei, 79) K. Ujejski: Poezye, 80) Wł. Umiński: Samolotem naokoło świata, 81) Krzyż i półksiężyc, 82) L. Wasilewski: Litwa i Białoruś, 83) H. Wernic: St. Konarski, 84) H. Wojciechowski: B. Prus,

85) Werter w Polsce, 86) Zienkowicz: Wizerunki polityczne literatury pols., 87) Wł. Zapałowski: Pamiętniki z r. 1863—1870, 88) M. Zych: Rozdziobią nas kruki-wrony, 89) E. Żmijewska: Skauci, 90) Przez ogień i przez lasy, 91) W. Zakrzewski: Powstanie i wzrost reformacyi w Polsce.

b) Ruska.

1) А. Чехов: Змора, 2) М. Драгоманов: Літературно суспільні партії в Галичині до 1880 р., 3) І. Франко: Данте Аліг'єрі, характеристика середних віків, 4) І. Франко: Захар Беркут, 5) В. Гіро: Ватерльо, переклад І. Франко, 6) Гавтман: Візник Геншель, 7) С. Ефремов: Співець боротьби й контрастів, 8) С. Ковалів: В остатній лавці, 9) С. Ковалів: Щаслива Бабуся, 10) М. Коцюбинський: Тіни призабутих предків, 11) В. Короленко: Судний день, 12) Караєв: Фільософія культурної й соціальної історії нових віків, 13) Карпенко Карий: Суєта, 14) Карпенко Карий: Хазяїн, 15) А. Крушельницький: Літературні характеристики українських письменників. І. Франко, 16) Р. Кіплінг: От тобі казочка, 17) Р. Кіплінг: От тобі сторійка, 18) П. Куліш: Чорна Рада, 19) І. Левицький: Хмари, 20) Леся Українка: Думи й мрії, 21) Д. Лукіянович: За Кадильну, 22) Б. Лепкий: З над моря, 23) П. Мирний: Дума про виправу Ігоря, 24) П. Мирний: Морозенко, 25) О. Маковей: Оповідання, 26) В. Самійленко: Українці, 27) М. Стороженко: Нарис історії західно-європ. літератур до кінця XVIII. в., 28) Шекспір: Гамлет, переклад П. Куліша, 29) Шекспір: Ромео і Джульєта, переклад П. Куліша, 30) А. Товкачевський: Г. С. Сковорода, 31) Тисяча й одна ніч, арабські казки, випустки I, II, III, 32) Л. Н. Толстой: Козаки, 33) Л. Н. Толстой: Кавказкі оповідання, 34) Л. Н. Толстой: Севастопольські оповідання, 35) Винниченко: Повісті й оповідання, 36) Записки Н. Тов. ім. Шевченка т. CXVII. і CXVIII. (в честь І. Франка).

c) Niemiecka.

W roku szkolnym 1913/14. przybyły do biblioteki następujące dzieła:

1) Manz, Neuere Dichter: Anzengruber, Meineidbauer, 2) Bartsch: Novellen, 3) Droste-Hülshoff: Judenbuche, 4) Ebner-



Eschenbach, Kreisphysikus, 5) Freytag: Ingo, 6) Freytag: Ingraban, 7) Hamerling: König von Sion, 8) Heyse: Andrea Delfin, 9) Hoffmann: Der goldene Topf, 10) Keller: Fähnlein der sieben Aufrechten, 11) Kürnberger: Heimlicher Reichtum, 12) Ludwig: Erbförster, 13) Ludwig: Zwischen Himmel und Erde, 14) Mörike: Mozart auf der Reise nach Prag, 15) Raimund: Verschwender, 16) Rosegger: Waldschulmeister, 17) Rosegger: Waldheimat, 18) Saar, Innocens. 19) Stifter: Bunte Steine, 20) Stifter: Heidedorf, 21) Stifter: Hochwald, 22) Wagner: Meistersinger.

Graesers Schulaufgaben klassischer Werke: 1) Grillparzer: Spielmann, Saar: Tambi, 2) Ebner-Eschenbach: Freiherren von Gemperlein, Kugelgen: Jugenderinnerungen, 3) Brentano: Vom braven Kasperl, Traun: Scharfrichter.

Biblioteczka niemiecka Tow. naucz. szkół wyższ.: 1) Goethe: Egmont, 2) Lessing: Minna von Barnhelm, 3) Grimm: Märchen, 4) Grillparzer: Weh dem, der lügt, 5) Hebel: Schatzkästlein, 6) Eichendorff: Tangenichts; 7) Goethe: Götz, 8) Lessing: Emilia Galotti, 9) Hauff: Karawane, 10) Märchen und Fabeln, 11) Körner: Zriny, 12) Schiller: Jungfrau von Orleans, 13) Chamisso: Schlemihl, 14) Grillparzer: Sappho, 15) Schiller: Wallenstein, 16) Goethe: Hermann und Dorothea, 17) Fouqué: Undine.

Wiesbadener Volksbücher: 1) Eyth: Blut und Eisen, 3) Gerstäcker: Schiffszimmermann, 4) Grimm: Waltharilied, 5) Deutsche Sagen, 6) Hansjakob: Valentin, der Nagler, 7) Heyse: Der verlorene Sohn, 8) Jensen: Magister Timotheus, 9) Lienhard: Pandurenstein, 10) Raabe: Das letzte Recht, 11) Raabe: Die schwarze Galeere, 12) Riehl: Stadtpfeifer, 13) Schwab: Der gehörnte Siegfried, 14) Sealsfield: Prärie.

Schaffsteins Blaue Bändchen: 1) Aurbacher: Die sieben Schwaben, 2) Bergkristall, Weihnachtsgeschichten, 3) Bürger: Münchhausen, 4) Die Flut des Lebens, 5) Hey: Fabeln, 6) Grimmelshausen: Simplizius, 7) Handwerk hat einen goldenen Boden, 8) Kipling: Mogli, 9) Amicis: Kleine Helden, 10) Reineke Fuchs, 11) Till Enlenspiegel, 12) Vixen und andere Tiergeschichten.

Schaffsteins Grüne Bändchen: 1) Alisat: Goldgräber in Alaska, 2) Amundsen: Eskimoleben, 3) Auf dem Seeweg

nach Indii, 4) Die unterseeischen Telegraphenkabel, 5) Die Zerstörung Magdeburgs, 6) Kindheitserinnerungen eines Sioux-Indianers, 7) Roosevelt: Jagden in Steppe und Wildnis, 8) Rosen: Zwei Jahre in der Fremdenlegion, 9) Dr. Ross: Der Balkankrieg 1912 13, 10) Saure: Kohlenbergwerk, 11) Sven Hedin: Dem Untergang nahe, 12) Über den Transhimalaja, 13) Dr. Theilhaber: Beim roten Halbmond vor Tripolis, 14) Wettstein: Durch den brasilianischen Urwald, 15) Wiederhold: Der Panamakanal, 16) Zell: Majestäten der Wildnis.

Roetteken: 1) Heinrich von Kleist, 2) Schapira-Neurath: Friedrich Hebbel, 3) Schmitz: Richard Wagner, 4) Fontane: Grete Minde, 5) Handel-Mazetti: Jesse und Marie, 6) Keller: Die Leute von Seldwyla, 7) Rosegger: Als ich noch der Waldbauernbub war, 8) Storm: Pole Popenpäler, 9) Zur Chronik von Grieshuus.

### C) Zbiór map i obrazów.

W roku szkol. 1913/14. zakupiono 13 map i 13 obrazów do nauki geografii fizycznej tak, że zakład liczy obecnie map i obrazów historycznych 355, obrazów do nauki biblii i (po wydzieleniu obrazów do gabinetu archeologicznego) obrazów historycznych 104 a nadto 3 odlewy płaskorzeźb, modelowanych przez uczniów naszego zakładu.

Do nauki geografii służy dzieło w 3 tomach z widokami okolic, miast i typów mieszkańców a nadto wiele obrazów geograficznych. Do ćwiczeń praktycznych w języku niemieckim są osobne obrazy.

### D) Gabinet przyrodniczy.

W roku szkol. 1913/14. zakupiono następujące okazy:

Modele: Narząd trawienia, przedrośle paproci, rozwój paproci, ziemniak, kosaciec i jabłoń. Pojedyncze kości głowy człowieka i kostki słuchowe. Arsen, Pirargiryt, Proustyl. Okazy wypchane: Szczur domowy, suseł, turkawka i cietrzew. W spirytusie: Rak pustelnik, terebratula vitrea i plumatella repens. Obrazy: Rozwój kury, płuca gołębia, budowa kości, wiewiórka, pieczarka, rdza zbożowa, glony i bakterye.

### E) Gabinet fizykalny.

W roku szkol. 1913 14. zakupiono do gabinetu następujące przyrządy: 1) Para widełek strojowych z rezonatorami, 2) model mikroskopu, 3) podwójny akumulator Edisona, 4) przyrząd do oznaczania biegunów, 5) areometr do akumulatorów, 6) przyrząd Tesli (doświadczenia o wysokich napięciach).

### F) Gabinet rysunkowy.

W roku szkolnym 1913 14. zakupiono następujące modele: Głowy z izby poselskiej na Wawelu. Kilimek.

Z wydawnictw książkowych: Prof. Fr. Cizek: „Papier-Schneide und Klebearbeiten“. J. Jiranek: „Uvod ve Studium ornamentalni komposice dle prirody“. Część I. i II. Paul Wahn: „Heimat im Bilde“.

## VI. Ważniejsze rozporządzenia Władz szkolnych.

1. RSk. z dnia 26. maja 1913. L. 5042 okólnik w sprawie zapobiegania obniżeniu się poziomu naukowego i właściwego wymiaru pracy domowej.

2. RSk. z d. 30. września 1913. L. 17.843 ogłasza, że na mocy rozporządzenia minist. z dnia 19. września 1913. L. 35.785 może w poszczególnych wypadkach we własnym zakresie podnieść stosunek hospitantek do 10<sup>0</sup>/<sub>0</sub> w klasie.

3. RSk. z d. 28. października 1913. L. 19.202 w sprawie nauczania psychologii i tworzenia gabinetów psychologicznych.

4. Pr. RSkr. z d. 24. marca 1914. L. 114 ogłasza reskrypt min. z d. 11. marca 1914. L. 35.449 z r. 1913. w sprawie uwzględniania marynarstwa przy nauce rysunków.

5. RSk. z d. 25. marca 1914. L. 4660 w sprawie zapobiegania nie staranności w piśmie i niedbałości w odpowiadaniu.

6. RSk. rozp. z d. 31. marca 1914. L. 21.567 z r. 1913. przypomina okólnik w sprawie przestrzegania przepisów o mundurkach, paleniu papierosów, zachowaniu się uczniów poza szkołą i w sprawie chorób, szerzących się wśród uczniów.

---

## VII. Fizyczny rozwój młodzieży.

Młodzież tut. zakładu przepędzała wszystkie pauzy, o ile dozwalała pogoda, na boisku gimnazjalnem. Dla zabawy mieli uczniowie stale umieszczone przyrządy gimnastyczne, a nadto urządzali sobie w porządku, ułożonym na klasy i pauzy, różne ćwiczenia i gry, jak: pochody na szrudłach i bez nich, mocowanie się zapomocą liny, różne rodzaje skoków przez linę, gry w piłkę nożną, uszatą, w palanta, wolanta i t. d. W czasie pochodów i musztry na pauzach przygrywała czasem gimn. orkiestra dęta. W zimie w czasie większych mrozów i wiatrów uczniowie przepędzali pauzy w budynku szkolnym; ale i w dni łagodne dawali się tylko z trudem sprowadzać na podwórze, a nawet sanki nie wszystkich wyciągały z klas i korytarzy. Do wzmocnienia fizycznego przyczyniały się różne roboty, które uczniowie wykonywali w czasie pauz; najwięcej pociągającym dla nich było rżnięcie i rąbanie drzewa. Wypadku w czasie zabaw nie było żadnego.

Zakład tutejszy nie może się skarżyć na niedostateczną wymianę powietrza, mimo to korzystali ci nauczyciele, których przedmiot na to pozwalał, by uczyć poza budynkiem szkolnym. Najwięcej lekcji na wolnem powietrzu może wykazać profesor rysunków.

W godzinach poza szkolnych odbywały się wycieczki naukowe z ograniczoną ilością uczniów i wycieczki dla gier i zabaw. Zakład posiada miejsce dla zabaw, wyznaczone przez gminę, ale ponieważ leży ono daleko, dlatego zabaw wspólnych poza gimnazyum nie można urządzać tak często, jakby może życzyć sobie należało. Z tych samych powodów utrudnione są także dłuższe wycieczki. Pomimo jednak trudnych warunków odbyły się następujące wycieczki:

Dzień	Miejscowość.	Klasa.	Ilość ucz.	Cel wycieczki.	Kierownik
31. V. 914.	Chyrów- Dobromil	I--VII.	15	zwiedzenie zamku Herbertów i mona- steru Bazylianów	prof. Szafarz
3. VI. 914.	Śniatynka- Wróblowice	Vlab.	2 <sup>o</sup>	zwiedzanie oryginałów Grottgera i pamiątek histor. u Hr. Tarnowskich	prof. Szafarz
24. VI. 914.	Tustanowice	IVa.	32	zwiedzanie kopalni	prof. Frysztak
24. VI. 914.	"	VIb.	24	" "	prof. Bajer
25. VI. 914.	Stebnik- Truskawiec	IVb.	30	zwiedzanie salin i za- kładu kąpielowego	prof. Pinkas

W sezonie korzystali uczniowie ze ślizgawki, urządzonej przy ul. Lisz-  
niańskiej i Truskawieckiej lub na stawku u ogrodnika miejskiego. Dyrekcy-  
ja popierała ten sport, pozostawiając go zresztą bez urzędowego stałego nadzoru

Łazienki natryskowe w b. roku szkolnym spełniały  
swoje zadanie w czasie godzin szkolnych, mianowicie podczas  
długiej pauzy i na godzinie gimnastyki, kiedy nauczyciel urzą-  
dzał odpowiednią i niemęczącą zabawę na boisku gimnazyjal-  
nem, a równocześnie pozwalał uczniom piątkami kąpać się.  
Doświadczenie uczyło, że jedna taka partya przy nadzorze na-  
uczyciela potrzebuje około 10 minut na kąpanie się i ubranie,  
wskutek czego przy odpowiednich zarządzeniach w ciągu  
jednej godziny wykąpie się około 20—25 uczniów, czyli że  
w pogodny tydzień podczas samych godzin gimnastyki wielu  
uczniów mogło kąpać się dwa razy. Uważa się na to, aby po  
kąpieli uczniowie brali udział w zabawach ruchowych, a nie  
szli zaraz do klas. W braku innych zajęć pompuje młodzież  
wodę do rezerwoaru. Prócz godzin szkolnych mogą uczniowie  
kąpać się i kąpią rzeczywiście za wiedzą Dyrekcyi także  
w czasie wolnym od zajęć szkolnych, to też we wolne popołudnia  
i dni świąteczne i łazienki i pompa wytrzymują niemało. Po-  
żytek łazienek we właściwym świetle okazuje ta okoliczność,  
że w Drohobyczu kąpieli dla uczniów łatwiej dostępnych, wo-  
góle niema.

Skaut młodzieży gimnazyjalnej. Obecnie jest  
tylko jedna drużyna skautowa im. hetmana Stanisława Żółkiew-  
skiego, powstała z połączenia obu dawnych drużyn i liczy  
pięćdziesięciu członków w 5 zastępach. Z początku było skau-  
tów osiemdziesięciu kilku, lecz tych, którym obowiązki szkolne  
nie pozwalały na należenie do drużyny, uwolniono. Praca  
skautowa idzie w kierunku, wskazanym przez przewodników,  
a prowadzi się ją na tygodniowych zebraniach zastępu, ze-

brania zaś drużyny i wycieczki przyczyniają się do uzupełnienia jej. Także dalsze wycieczki podejmowane przez skautów są sprawdzaniem wyrobienia fizycznego drużyny. Do najważniejszych należą wycieczki do Użoka, Skolego, Bubniszcz, Urycza, na Paraszkę i wiele innych. Na wakacjach r. 1913. została urządzona 2-tygodniowa kolonia skautowa w Lechnie, gdzie skauci zaprawiali się do życia obozowego. Kierownika obecnie drużyna nie posiada, kierują nią zaś pod opieką „Sokoła“, czterej przyboczni, zmieniający się co miesiąc. Zresztą drużyna stoi dosyć wysoko pod względem wyćwiczenia, a jedyną może przeszkodą jest brak funduszków, gdyż poza „Sokołem“ nikt jeszcze nie starał się dopomóc skautom. Prawdziwie bolesnym ciosem dla drużyny była przedczesna śmierć prof. Dr. Z. Ziemiańskiego, dawnego jej kierownika. Cześć jego pamięci!

Ze względu na to, że jest w zakładzie wielu uczniów takich, którzy w czasie wakacji powinniaby nabrać sił do dalszej pracy, a tymczasem wskutek niepomysłnych stosunków domowych są narażeni na fizyczną a często i moralną szkodę, zawiązało się przed czterema laty za inicjatywą dyrektora Józefa Staromiejskiego „Towarzystwo kolonii wakacyjnej dla uczniów drohobyckiego gimnazjum“. Przy pomocy i ofiarności tutejszych obywateli i towarzystw, jak również gminy miasta Drohobycza i miejskiej Kasy oszczędności, wysłało Towarzystwo 30 uczniów na wakacje do Urycza pod opieką dwóch członków grona nauczycielskiego. Mieszkanie mieli uczniowie w dwóch domach, ofiarowanych przez Towarzystwo Uryckie. W b. r. wyjedzie na kolonię również 30 uczniów na koszt Towarzystwa.

Nauka strzelania rozpoczęła się w tut. zakładzie z początkiem drugiego półrocza b. roku szkolnego. Zgłosiło się na nią 90 uczniów, liczba ta jednak w ciągu półrocza dość znacznie zmniejszyła się. Uczniowie strzelali chętnie i przerobili pozycje leżące z podporem i bez oparcia, ze skutkiem średnim na ogół, bo niektórzy strzelają do tarczy pokojowej bardzo dobrze.

---

## VIII. Warsztaty szkolne i praca fizyczna.

Warsztatów szkolnych z powodu braku miejsca w tutejszym zakładzie nie urządzono.

W czasie ubiegłych wakacji złożyli jednakże uczniowie dowód, że pracę fizyczną cenią, a nawet sami zabrać się do niej umieją. Za wiedzą Dyrekcyi a trochę i z jej pomocą dość znaczna ilość uczniów znalazła zajęcie przy robotach, przy których sprawowała się bez zarzutu i zarobiła nieco grosza. Wogóle, o ile Dyrekcyja stwierdziła, pracowało w czasie wakacji przy różnych robotach 70 uczniów a mianowicie: z kl. II. 8, z III. 14, z IV. 17, z V. 9, z VI. 7, z VII. 11, z VIII. 4 razem 1519 dni. Zarobiona kwota wynosiła 3.324 koron. Rodzaje robót: żniwa, regulacja rzeki, odbieranie cegieł w cegielni, montowanie rur, przy wyrobie świec, przewożenie materiałów w tartaku, roboty ziemne przy budowach, roboty ciesielskie, ślusarskie, stolarskie i t. p.

---

## IX. Orkiestra gimnazjalna.

Zawiązane „Kółko muzyki dętej“ w r. sz. 1912/13. liczyło w b. r. 32 uczniów przeważnie młodszych, gdyż tylko 5 członków było z wyższego gimnazjum. Kółko posiada 28 instrumentów, które z wyjątkiem kilku sprowadzonych w b. r. są własnością polskiej bursy im. „A. Mickiewicza“. Próby odbywały się dwa razy tygodniowo pod batutą Władysława Kordka ucz. VIa. kl., nauczycielem muzyki był zawodowy muzyk p. Grünstein, a kuratorem naucz. gymn. S. Karwowski. Wydatki na naprawę sześciu instrumentów i zakupno Es trąbki, jakoteż na opłatę nauczyciela pokryła c. k. Dyrekcyja zakładu. Na dochód orkiestry urządziła młodzież pod przewodnictwem naucz. gymnast. S. Karwowskiego popis gimnastyczny ze współudziałem orkiestry i chóru dnia 24. maja na boisku gimnazjalnem, z którego czysty dochód w kwocie 134 koron przeznaczony jest na zakupno nowych instrumentów. W obchodzie Konstytucyi 3-go maja wzięła orkiestra udział, a o godz. 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> rano tego dnia z 42 wychowankami bursy

i prefektem urządziła pobudkę, za co Wydział T. S. L. przyśłał podziękowanie orkiestrze i 15 koron na jej potrzeby. Po zatem orkiestra przygrywała w czasie pochodów i wycieczek, a w dni letnie podczas pauzy wielkiej na boisku gimnazjalnym.

Orkiestra gimnazjalna mieszana. W wolnych godzinach popołudniowych, zwyczajnie dwa razy w tygodniu zbierali się uczniowie pod przewodnictwem ucznia klasy VIII. S. Josefsberga na ćwiczenia w grze zbiorowej na instrumentach smyczkowych i dętych. Orkiestra mieszana składała się w b. roku z 26 członków i brała udział we wszystkich uroczystościach szkolnych.

---

## X. Nadobowiązkowa praca umysłowa i zajęcia uczniów.

1. Kółko przyrodnicze pod kierownictwem profesorów Antoniego Ogniewskiego i Zygmunta Schneidra.

Do kółka należeli uczniowie klasy czwartej, piątej i szóstej. — Uczniowie klasy czwartej oddawali się ćwiczeniom chemicznym — klasy piątej ćwiczeniom mineralogiczno-petrograficznym i oznaczaniu flory okolic Drohobycza, uczniowie zaś klasy szóstej ćwiczeniom z zakresu anatomii zwierząt. — Nadto w ciągu roku wygłosili członkowie kółka następujące referaty:

1) Propper Maks i Słoniewski Józef, ucz. kl. Vc. — „Zjawiska wulkaniczne“.

2) Biberstein Józef, ucz. kl. Vb. — „Zjawiska krasowe“.

3) Słoniewski Józef, ucz. kl. Vc. — „Wybuch Wezuwiusza na podstawie listów Pliniusza“.

4) Teitelbaum Abraham, ucz. kl. Vc. — „Poglądy kosmogeniczne“.

5) Słoniewski Józef, ucz. kl. Vc. — „O meteorytach“.

6) Schreier Leonard, ucz. kl. Vc. — „Woda jako czynnik geologiczny“.

7) Robak Tomasz, ucz. kl. Vb. — „Skąły organogeniczne“.

8) Tepper Nussen, ucz. kl. Vlb. — „Mechanika i statyka ciała zwierzęcego“.



9) Kozołubski Juliusz, ucz. kl. VIb. — „Inteligencya u zwierząt“.

10) Kowalów Stanisław, ucz. kl. VIb. — „Wędrowki zwierząt“.

11) Migielski Wojciech, ucz. kl. VIb. — „Znamiona życia“.

12) Weiss Samuel, ucz. kl. VIb. — „Problem inteligencyi zwierząt“.

13) Grossfeld Jakób, ucz. kl. VIb. — „Samoobrona organizmów“.

14) Stiel Jonasz, ucz. kl. VIb. — „Wpływ światła, powietrza i wody na rozwój ciała“.

Do opracowania powyższych referatów używali uczniowie dzieł, pochodzących wyłącznie z biblioteki domowej kierowników.

2. Kółko amatorów fotografii liczyło z początkiem roku 10 członków. W ciągu roku wstąpiło 16, wystąpiło 15; przy końcu roku pozostało więc 11. W ciągu roku odbyły się referaty (kol. Ant. Szajny z kl. VII. „Teorya fotografii“, oraz Leona Hartha, byłego prezesa kółka). Zgromadzeń było: 2 walne i 2 zwyczajne. Zdjęcia fotograficzne (w liczbie 6) z wycieczki klasowej do Śniatynki i Wróblowic, oraz z wycieczki gimnazjalnej do Dobromiła, dokonane przez W. Mandelbauma, ucz. kl. VI. przechowano w Kółku i wliczono do inwentarza; kopie umieszczono w sali gimnastycznej. Kierownikiem Kółka był Maurycy Teitelbaum, uczeń kl. VIII. a od 1/VI. 1914. Wilhelm Mandelbaum, uczeń kl. VI., pod nadzorem dyrektora zakładu.

## XI. Zestawie dochodów i rozchodów.

A) Kasę oszczędności uczniów zaprowadzono w tutej. zakładzie z końcem marca 1914. r.; skarbnikiem jest profesor Antoni Ogniewski. Stan kasy przedstawia się następująco:

Ia. . . . .	67·84 K.
Ib. . . . .	34·78 „
Ic. . . . .	35·81 „
Id. . . . .	24·75 „

Do przeniesienia . 163·18 K

## Z przeniesienia . 163·18 K

IIa. . . . .	9·32 „
IIb. . . . .	25·30 „
IIc. . . . .	17·86 „
IIIa. . . . .	19·67 „
IIIb. . . . .	101·34 „
IIIc. . . . .	38·97 „
IVa. . . . .	33·52 „
IVb. . . . .	45·53 „
IVc. . . . .	53·86 „
Va. . . . .	22·60 „
Vb. . . . .	4·00 „
Vc. . . . .	30·97 „
VIa. . . . .	53·01 „
VIb. . . . .	51·00 „
VIIa. . . . .	29·64 „
VIIb. . . . .	21·64 „
VIII. . . . .	11·33 „

Razem . 732·74 K

B) Pomoc dla ubogich uczniów. Fundusz ten powstaje z dobrowolnych datków, składanych a) przy wpisach, b) przez uczniów i nauczycieli w czasie egzort, c) przez instytucje i dobrodziejów, d) z dochodu, wpływającego z funduszu Jachniewiczówny, e) z procentów od funduszu im. dyr. Staromiejskiego. Rachunek z tego funduszu przedstawia się następująco:

## I. D O C H Ó D:

1. Pozostałość z roku 1913 . . . . .	747 K 33 h
2. Przy wpisach na rok 1914 zebrano . . . . .	713 „ 50 „
3. Datki ofiarodawców . . . . .	87 „ 44 „
4. Puszka polska . . . . .	66 „ 05 „
5. Puszka ruska . . . . .	6 „ 47 „
6. Z koncertu . . . . .	261 „ 27 „
7. Zwroty . . . . .	48 „ 40 „

Razem . 1930 K 46 h

## II. R O Z C H Ó D:

1. Pomoc w chorobie . . . . .	21 K 29 h
2. Pomoc w utrzymaniu . . . . .	35 „ — „

Do przeniesienia . 56 K 29 h

	Z przeniesienia .	56 K 29 h
3. Książki . . . . .		432 „ 36 „
4. Ubrania . . . . .		809 „ 63 „
5. Część opłat i taks . . . . .		75 „ — „
	<u>Razem .</u>	<u>1373 K 28 h</u>

Pozostaje na rok przyszły 557 K 18 h.

C) Stypendyum pobierają:

1. Jankiewicz Stefan Ic. z c. k. Dyrekcyi skarbu w rocznej kwocie . . . . .	200 K.
2. Sawaryn Dyonizy Ic. z c. k. Dyrekcyi skarbu w rocznej kwocie . . . . .	200 „
3. Zub Jan IIIa. z fundacyi Marynowskiego w rocznej kwocie . . . . .	400 „
4. Iwanyk Józef IIIb. z Wydziału krajowego w rocznej kwocie . . . . .	120 „
5. Wójtowicz Józef IVb. z fundacyi Jakóba Rostockiego w rocznej kwocie . . . . .	750 „
6. Iwanyk Mikołaj VIb. z Wydziału krajowego w rocznej kwocie . . . . .	192 „
7. Fedyna Stanisław VIII. z fundacyi z Stupnickich-Jankowskich w rocznej kwocie . . . . .	400 „
	<u>Razem .</u> 2262 K.





**A) Według miejsca urodzenia:**

a) z Drohobycza . . . . .	21 <sup>2</sup>	20	20	26	13 <sup>3</sup>	18	19	17 <sup>1</sup>	14	11	12 <sup>1</sup>	20	12	7 <sup>4</sup>	13	15	11 <sup>1</sup>	8	12 <sup>2</sup>	12	16	317 <sup>14</sup>
b) z powiatu drohobyckiego . . . . .	13	15	20	9	14 <sup>2</sup>	11	12	15 <sup>1</sup>	17	19	18 <sup>1</sup>	15	15	8 <sup>2</sup>	10	10	6 <sup>3</sup>	14	14 <sup>2</sup>	8	8	271 <sup>11</sup>
c) z innych powiatów . . . . .	15	11	--	6	12 <sup>7</sup>	12	11	15	11	12	11	8	9	13	6	10	9	6	13	10	9	209 <sup>7</sup>
d) z Austrii dolnej . . . . .	--	--	1	--	--	1	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	4
e) z Czech . . . . .	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	2
f) z Węgier . . . . .	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1
g) z W. ks. Krakowskiego . . . . .	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1	1
h) z Cesarstwa Niemieckiego . . . . .	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1
i) z Ameryki . . . . .	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1

**B) Według miejsca pobytu rodziców:**

a) z Drohobycza . . . . .	33	26	35	35	25 <sup>9</sup>	31	37	28	24	28	28 <sup>1</sup>	30	28	20 <sup>4</sup>	20	29	18 <sup>3</sup>	18	24 <sup>4</sup>	23	25	565 <sup>21</sup>
b) z powiatu drohobyckiego . . . . .	15 <sup>2</sup>	19	5	5	9 <sup>3</sup>	10	7	16 <sup>2</sup>	15	13	11 <sup>1</sup>	12	9	7 <sup>2</sup>	7	5	6 <sup>1</sup>	11	12	5	5	204 <sup>11</sup>
c) z innych powiatów . . . . .	1	1	1	2	5	1	--	4	3	1	2	1	--	1	2	1	2	--	3	2	5	38

**C) Według pomieszczenia:**

a) u rodziców . . . . .	32 <sup>2</sup>	31	35	36	21 <sup>12</sup>	33	40	30 <sup>2</sup>	25	34	30 <sup>2</sup>	30	32	23 <sup>6</sup>	22	31	20 <sup>4</sup>	18	25 <sup>4</sup>	23	31	609 <sup>12</sup>
b) w bursie polskiej . . . . .	9	--	--	--	8	--	--	15	--	--	5	--	--	2	--	--	--	--	2	--	2	43
c) w bursie ruskiej . . . . .	--	9	--	1	--	4	--	--	8	1	--	4	--	4	--	--	--	3	--	--	--	34
d) na stancyach . . . . .	8	6	6	5	3	5	4	3	9	7	6	9	5	3	3	4	6	8	12	7	2	121

**D) Według języka ojczystego:**

a) Polaków . . . . .	42 <sup>2</sup>	33	34	31	36 <sup>12</sup>	30	36	39 <sup>2</sup>	29	28	36 <sup>2</sup>	32	27	26 <sup>6</sup>	19	24	21 <sup>4</sup>	20	30 <sup>4</sup>	26	27	626 <sup>12</sup>
b) Rusinów . . . . .	7	13	7	9	3	12	8	9	13	14	5	11	10	2	10	11	4	9	9	4	8	178











### XIII. Kronika zakładu.

Rok szkolny rozpoczął się dnia 1. września 1913. W dwóch pierwszych dniach odbywały się egzamina wstępne. Uroczyste nabożeństwo, otwierające rok szkolny, odbyło się dnia 3. września 1913. w kościele parafialnym obrządku rzymsko-katolickiego.

Wpisy uczniów odbywały się dnia 28. czerwca 1913. do klasy I., a dnia 30. i 31. sierpnia 1913. do wszystkich klas.

Egzamin wstępny do klasy I. odbył się w dwóch terminach: dnia 1. i 2. lipca a następnie dnia 2. września 1913. Do tego egzaminu przypuszczono przed wakacjami 185 uczniów publicznych, 3 uczennice publiczne i 26 prywatystów. Z pomiędzy nich reprobowano 54 uczniów publicznych i 13 prywatystów. Po wakacyach zgłosiło się do egzaminu wstępnego 23 uczniów publicznych i 11 prywatystów. Z pomiędzy nich reprobowano 13 uczniów publicznych i 4 prywatystów. Razem w obu terminach przyjęto do klasy I. na mocy egzaminu wstępnego 164 uczniów i uczenic, reprobowano zaś 84.

W ciągu całego roku zapisało się 910 uczniów publicznych 15 prywatystów i 22 prywatystek. Uczniów tych rozmieszczono w 21 klasach. Klasa I. miała 4 oddziały, klasy II—V. po trzy, klasy VI. i VII. po dwa oddziały, klasa VIII. jeden oddział. Ponieważ budynek takiej ilości klas pomieścić nie może, wynajęto cztery sale w bursie polskiej im. Ad. Mickiewicza dla pomieszczenia czterech klas tak, jak w roku poprzednim. Mimo to dwie klasy nie znalazły stałego pomieszczenia i jako klasy „latające“ zajmowały wolne chwilowo sale klas innych.

Dnia 9. września i 19. listopada 1913. odbyło się uroczyste nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarzowej Elżbiety.

Dnia 17. września odbyła się spowiedź a dnia 18. września przystąpili uczniowie do Stołu Pańskiego.

Dnia 18.—20. września 1913. odbył się pisemny, a 23.—25. września ustny egzamin dojrzałości pod przewodnictwem dyrektora zakładu.

Dnia 4. października 1913. zakład obchodził uroczystem nabożeństwem dzień imienin Najj. Pana.

Dnia 25. listopada uczniowie religii grecko-katolickiej obchodzili uroczystem nabożeństwem rocznicę śmierci metropolity kijowskiego Hipacego Pocięja.

Dnia 9. i 10. grudnia WP. Dr. Karol Opuszyński, ck. kraj. inspektor szkół, hospitował lekcyę wzorowe i lustrował niektóre klasy. Konferencya w sprawie nauki języków klasycznych odbyła się w gronie nauczycieli fachowych pod przewodnictwem WPana Inspektora dnia 10. grudnia.

Dnia 11. grudnia obchodził zakład 25. rocznicę nauczycielskiej służby dyrektora. Uroczystość rozpoczęła się pobudką ranną muzyki dętej uczniów przed gmachem gimnazyalnym. Potem odbyło się nabożeństwo w kościele parafialnym, odprawione przez księży katechetów obu obrządków; po nabożeństwie zebrali się wszyscy uczniowie na uroczysty poranek w auli gimnazyalnej, na którym w przerwach pomiędzy występami chóru i orkiestry były przemowy uczniów z klasy I. (W. Kultys) i VIII. (B. Kotarba) i prof. J. Niemcowa, a zakończyło obchód podziękowanie dyrektora. Ponieważ uczniowie złożyli na ręce dyrektora do jego rozporządzenia kwotę 200 koron, dodało do niej grono nauczycielskie 100 koron, a dyrektor uzupełnił resztę tak, że powstał fundusz, wynoszący obecnie 400 koron, jako początek fundacyi przeznaczonej na zapomogi czy stypendya dla uczniów tutejszego zakładu.

Dnia 19. grudnia odbył się w sali Sokoła poranek ku czci Ad. Mickiewicza, poprzedzony uroczystem nabożeństwem w kościele parafialnym. Wieczorem powtórzyli uczniowie część muzyczną i deklamacyjną dla szerszej publiczności, a na drugi dzień w południe dla miejscowych szkół ludowych.

Dnia 31. stycznia 1914. zakończono półrocze pierwsze rozdaniem półrocznych wykazów cenzur. W dniu tym, jak również w dniu 1. lutego nie było nauki szkolnej.

Dnia 21.—23. lutego 1914. odbył się pisemny, a dnia 26. i 28. lutego ustny egzamin dojrzałości pod przewodnictwem dyrektora.

Dnia 25. lutego uczniowie obrządku rzymsko-katolickiego byli na nabożeństwie popielcowem.

Dnia 28. marca 1914. zawiązano w tut. zakładzie szkolną kasę oszczędności.

Dnia 2. kwietnia 1914. odbył się w auli gimnazjalnej poranek ku czci T. Szewczenki. Część muzyczną i deklamacyjną powtórzono tego dnia wieczorem dla szerszej publiczności.

W dniach 4.—7. kwietnia odbyły się rekolekcje dla uczniów obu obrządków, dnia 6. marca przystąpiła młodzież do spowiedzi wielkanocnej, a dnia 7. marca do Stołu Pańskiego. Nauki rekolekcyjne dla uczniów obrządku rzymsko-katolickiego wygłosił ks. katecheta W. Toczek, a dla uczniów obrządku grecko-katolickiego ks. Jozafat Kocylowski z zakonu OO. Bazylianów.

Dnia 15. kwietnia 1914. r. zmarł po długich i ciężkich cierpieniach **Dr. Zygmunt Ziemiański**, nauczyciel tutejszego gimnazjum, przeżywszy lat 29. Dzięki niezwykłym zaletom serca i duszy zyskał sobie ś. p. Z. Ziemiański miłość i zaufanie młodzieży, dla której poświęcał wszystkie swoje siły tak w szkole jako pedagog — jak również i poza szkołą jako założyciel i kierownik drużyn skautowych i skrzętny członek „Sokoła“. Nie mniejszą miłość zaskarbił sobie także u kolegów, z którymi łączyły go zawsze szczerze i serdeczne stosunki. Żał po stracie śp. zmarłego Kolegi tem większy, że zeszedł z posterunku w tak młodym wieku, kiedy zaledwie rozpoczął swoją żmudną pracę nauczycielską dla dobra społeczeństwa i Ojczyzny.

C z e ś ć J e g o p a m i ę c i !

Dnia 28. kwietnia odbyło się nabożeństwo żałobne za duszę śp. Dr. Zygmunta Ziemiańskiego.

W dniach 12.—14. maja odbył się w zakładzie pisemny egzamin dojrzałości, do którego zgłosiło się 35 uczniów publicznych.

W dniach 2. i 3. czerwca odbył się ustny egzamin dojrzałości pod przewodnictwem W. P. Dra Karola Opuszyńskiego, ck. kraj. inspektora szkół, a 4. i 5. czerwca pod przewodnictwem dyrektora zapładu.

Dnia 4. czerwca przystąpili uczniowie do Spowiedzi św., a dnia 5. czerwca do stołu Pańskiego.

Dnia 6. czerwca odbyło się uroczyste wręczenie świadectw dojrzałości.

Dnia 27. czerwca młodzież gimnazjalna wraz z gronem nauczycielskim wzięła udział w nabożeństwie żałobnym za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

Dnia 28. czerwca zakończono rok szkolny uroczystym nabożeństwem dziękczynnym i rozdaniem świadectw rocznych.



## XIV. Wynik egzaminu dojrzałości.

Egzamin dojrzałości odbył się w tutejszym zakładzie w b. r. szkol. w trzech terminach.

A) W terminie jesiennym: I. Pisemny egzamin odbył się w dniach 18., 19., 20. września 1913. Zgłosił się 1 eksternista.

Tematy zadań były następujące:

1. Z języka polskiego dano 3 tematy do wyboru:

- a) Polska przedmurzem chrześcijaństwa,
- b) Przemiana duchowa Gustawa w Konrada. (Wyjaśnić na podstawie „Dziadów“.),
- c) Upaść może i naród wielki, zginąć tylko nikczemny.

2. Z języka łacińskiego: Livius lib. III. cap. 33.

3. Z języka greckiego: Demosthenes, De corona cap. 25.

II. Ustny egzamin odbył się w dniach 23.—25. września pod przewodnictwem dyrektora zakładu. Do egzaminu zgłosiło się 12 uczniów publicznych i 1 eksternista.

Komisja egzaminacyjna uznała:

a) za dojrzałych jednogłośnie uczniów publ. . . . .	2
„ „ „ eksternistę . . . . .	1
b) „ „ większością głosów . . . . .	7
c) reprobowano na pół roku . . . . .	3
Razem . . . . .	13

### Świadectwo dojrzałości otrzymali:

1. Ascher Artur, urodz. 17. marca 1894. w Przemyślu.
2. Gabrysz Józef, urodz. 15. marca 1892. w Zadach.
3. Heimberg Feiweł, urodz. 19. października 1891. w Drohobyczu.
4. Łagusz Piotr, urodz. 7. października 1893. w Dorożowie.
5. Petrykiewicz Włodzimierz, urodz. 21. lutego 1891. w Drohobyczu.
6. Rosenblatt Dawid, urodz. 22. maja 1895. w Drohobyczu.
7. Tanenbaum Mojżesz, urodz. 30. czerwca 1893. w Borysławiu.

8. Wasilewski Roman Jan, urodz. 22. lutego 1895. w Stanisławowie.

9. Wójcicki Leon (eksternista), urodz. 11. kwietnia 1892. w Gologórach.

10. Załużny Włodzimierz, urodz. 26. lipca 1893. w Stryju.

B) W terminie lutowym: I. Pisemny egzamin odbył się w dniach 21., 23., i 24. lutego 1914. Tematy zadań były następujące:

1. Z języka polskiego dano 3 tematy do wyboru:

a) Walka klasyków z romantykami i jej zakończenie,

b) Napoleon w literaturze polskiej,

c) Wyjaśnić zdanie Mickiewicza: „Trudniej dzień dobrze przeżyć niż napisać księgę“.

2. Z języka łacińskiego: Cicero, Cato Maior de senectute c. 17.

3. Z języka greckiego: Homerus, Odyssea lib. VII. 207.-232. i lib. XXII. 142.-174.

II. Ustny egzamin odbył się w dniach 26. i 28. lutego 1914. pod przewodnictwem dyrektora zakładu. Do egzaminu zgłosiło się 7 uczniów, których komisja egzaminacyjna uznała za dojrzałych większością głosów.

### **Swiadectwo dojrzałości otrzymali:**

1. Bernstein Chaim, urodz. 5. maja 1892. w Borysławiu.

2. Bleicher Chaim, urodz. 21. marca 1890. w Borysławiu.

3. Gabrysz Wawrzyniec, urodz. 15. lutego 1891. w Wołoszczy.

4. Grzyb Adolf, urodz. 8. kwietnia 1892. w Zabożu.

5. Sawicki Konstanty, urodz. 17. sierpnia 1889. w Schodnicy.

6. Stock Samuel, urodz. 16. lutego 1892. w Borysławiu.

7. Złupko Andrzej, urodz. 10. października 1891. w Dorozowie.

C) W terminie letnim.

I. Pisemny egzamin odbył się w dniach 12., 13., 14. maja 1914. Do egzaminu zgłosiło się 35 uczniów publicznych. Tematy zadań były następujące:

1. Z języka polskiego dano abiturientom 3 tematy do wyboru:

a) Ekonomiczne potrzeby Galicyi.

b) Rozwój poezji lirycznej w Polsce,

c) Znaczenie morza śródziemnego w dziejach powszechnych.





6. Eliasiewicz Marcei, urodz. 28. kwietnia 1896. w Krakowie. — Medycyna.
7. Fedyna Stanisław, urodz. 11. stycznia 1896. w Drohobyczu. — Prawo.
8. Hoffmann Eliaz, urodz. 27. stycznia 1896. w Drohobyczu. — Medycyna.
9. Janocki Henryk, urodz. 12. stycznia 1891. w Drohobyczu. — Wojsko.
10. Karp Izrael Ozyasz, urodz. 23. listopada 1894. w Drohobyczu. Akademia handlowa.
11. Kupferberg Leon, urodz. 30. maja 1896. w Drohobyczu. — Prawo.
12. Maczek Jan Antoni, urodz. 8. marca 1894. w Szczercu. — Prawo.
13. Rappaport Izrael, urodz. 20. kwietnia 1895. w Borysławiu. — Technika.
14. Rothman Selig, urodz. 4. października 1893. w Drohobyczu. — Konserwatorium muzyczne.
15. Schmer Jakób, urodz. 16. czerwca 1894. w Borysławiu. — Prawo.
16. Stempler Józef Dawid, 17. lutego 1891. w Drohobyczu. — Medycyna.
17. Teitelbaum Maurycy, urodz. 17. kwietnia 1894. w Przemyślu. — Medycyna.
18. Welzer Mojżesz Izrael, urodz. 18. października 1892. w Tłomaczyku. — Technika.
19. Wesołowski Włodzimierz, urodz. 13. grudnia 1894. w Drohobyczu. — Filozofia.
20. Winnicki Radziejewicz Stefan, urodz. 22. grudnia 1895. w Samborze. — Akademia handlowa.
21. Wiszniewski Stanisław, urodz. 15. maja 1893. w Rychlicach. — Akademia górnicza.



## XV. Wykaz książek na r. szkolny 1914/15.

### I. KLASA.

**Religia** a) rzym.-kat. Ks. dr. Jan Ślósarz, Katechizm religii katolickiej dla młodzieży szkół średnich. Wydanie 3. 1 K. b) gr.-kat. Середний катихизм христ. католической религии одобренный австр. Епископатоm. 0·80 K. **Język łaciński**, Dr. Zygmunt Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego dla klasy I. i II. Wyd. 6. 1 K. Tadeusz Lewicki, Początki nauki języka łacińskiego dla I. klasy gimn. 2·40 K. **Język polski**, Franciszek Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego 0·50 K. Dr. Maryan Reiter, **Czytania polskie** dla I. klasy z ilustracyami. 3 K. **Język ruski**, Smal-Stocki i Gartner, Gramatyka ruska. Wyd. 3. (w druku). Kruszelnicki, Czytanka dla I. klasy. Wyd. 2. 2 K. **Język niemiecki**, Dr. L. German — Dr. K. Petelenz — St. Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy z ilustracyami. Wyd. 7. 2·40 K. **Geografia**, K. Benoni i L. Tatomir, Krótki rys geografii. Oprac. Wierzbicki. Wydanie 9. 1 K. **Historia powszechna**, Bronisław Gebert i Gizela Gebertowa, Opowiadania z dziejów ojczyźtych. Wydanie 2. 2·50 K. **Matematyka**, Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę I. 1·50 K. Ignacy Kranz, Geometria poglądowa na klasę I. Wyd. 2. 1·30 K. **Historia naturalna**, Dr. J. Nusbaum-J. Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. 3·60 K. Dr. Józef Rostański, Botanika dla klas niższych. Wyd. 8. 2·50 K.

### II. KLASA.

**Religia** a) rzym.-kat. Ks. Dr. Jan Ślósarz. Katechizm religii katolickiej dla młodzieży szkół średnich. Wyd. 3. 1 K. b) Середний катихизм християнсько-католицької религии одобренный австр. Епископатоm. 0·80 K. **Język łaciński**, Dr. Zygmunt Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego dla klasy I. i II. szk. średn. Wyd. 6. 1 K. Józef Steiner i Dr. August Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla klasy II. opracowane przez Dr. Zygmunta Samolewicza. Wyd. 6. 1·80 K. **Język polski**,

Antoni Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11. 2·40 K. Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla II. klasy z ilustracjami. 3·40 K. **Język ruski**, Smal-Stocki i Gartner, Gramatyka ruska. Wyd. 3. (w druku). A. Kruszelnicki, Czytanka ruska dla kl. II. 2·70 K. **Język niemiecki**, Dr. L. German — Dr. K. Petelenz — St. Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla II. klasy. Wyd. 6. 2·80 K. **Geografia**, Michał Siwak, Geografia dla II. i III. Wyd. 2. 3·20 K. **Historia powszechna**, Dr. Aleksander Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych dla niższych klas szkół średnich. Część I. Wyd. 4. 2 K. **Matematyka**, Wincenty Frank, Arytmetyka dla kl. I. II. 2·40 K. Dr. Roman Jamrógiewicz-Kazimierz Strutyński, Geometria pogładowa. Stopień niższy. 3 K. **Historia naturalna**, Dr. Józef Nusbaum i Józef Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. 3·60 K. Dr. Józef Limbach, Botanika na klasę I. i II. szkół średnich. 3·40 K.

### III. KLASA.

**Religia** a) rzym.-kat. Ks. Jougan, Liturgika. Wyd. 4. 1·40 K. Ks. Szydelski, Dzieje biblijne starego zakonu. 1·50 K. b) gr.-kat. Тороньский А., Літургіка. Вид. 3. 1·60 K. Тороньский А. Історія біблійна старого завіта. Вид. 2. 2 K. **Język łaciński**, Dr. Zygmunt Samolewicz i Tomasz Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Składnia. Wyd. 10. 2·40 K. Franciszek Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy III. Wyd. 6. 1·80 K. Aleksander Frączkiewicz, Czytanka łacińska na podstawie Korneliusza Neposa i Kurcyusza Rufusa do użytku III. i IV. klasy szkół średnich. Wyd. 2. 2·30 K. **Język grecki**, E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 4. 3 K. Józef Winkowski, Józef Taborski, Ćwiczenia greckie. Wyd. 4. 3 K. **Język polski**, A. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9—11. 2·40 K. Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla III. klasy z ilustracjami. 3·40 K. **Język ruski**, Stocki-Gartner, Gramatyka ruska. Wyd. 3. (w druku). Kruszelnicki, Czytanka dla kl. III. 3 K. **Język niemiecki**, Dr. L. German — Dr. K. Petelenz — St. Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wyd. 5. 2·80 K. A. Jahnner, Deutsche Grammatik. Wyd. 4. 2·20 K. **Geografia**, Michał Siwak, Geografia dla klasy II. i III. Wyd. 2. 3·20 K. **Historia powszechna**, Gebert Bronisław i Gizela Gebertowa, Opowiadania z dziejów monarchii austr.-węg. 2·50 K.

**Matematyka**, Ignacy Kranz, Arytmetyka na kl. III. 1·80 K. Dr. Roman Jamrógiiewicz i Kazimierz Strutyński, Geometria poglądowa. Stopień niższy. 3 K. **Fizyka**, Władysław Żłobicki, Wiadomości z fizyki dla III. i IV. klasy szkół średnich. 3·20 K.

#### IV. KLASA.

**Religia**, a) rzym.-kat. Ks. Dąbrowski, Historia biblijna zakonu nowego. Wyd. 4. 1·70 K. b) gr.-kat. Тороньский А., История библіяна нового закона. Вид. I. i II. 1·60 K. **Język łaciński**, Dr. Zygmunt Samolewicz i Tomasz Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Składnia. Wyd. 10. 2·40 K. Franciszek Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy IV. Wyd. 5. 2·20 K. C. Julii Caesaris Commentarii de bello Gallico. Wydał Fr. Terlikowski. Wyd. 4. 1·60 K. Aleksander Frączkiewicz, Czytanka łacińska na podstawie Korneliusza Neposa i Kurcyusza Rufusa do użytku III. i IV. klasy szkół średnich. Wyd. 2. 2·30 K. **Język grecki**, E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 1—4. 3 K. Józef Winkowski-Józef Taborski, Ćwiczenia greckie dla klasy III. i IV. Wyd. 3. Do nowego planu przystosował Piotr Passowicz. 3 K. **Język polskie**, Ant. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9—11. 2·40 K. Fr. Próchnicki i K. Wojciechowski, Wypisy polskie. Tom IV. 3·60 K. **Język ruski**, Stocki-Gartner, Gramatyka ruska. Wyd. 3. (w druku). Kruszelnicki, Czytanka dla kl. IV. 3 K. **Język niemiecki**, Dr. L. German, Dr. K. Petelenz, St. Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. 4. 3 K. Dr. A. Jahner, Deutsche Gramatik. Wyd. 4. 2·20. **Geografia**, Stanisław Majerski, Geografia monarchii austr.-węgierskiej. Wyd. 6. 2·20 K. **Historia powszechna**, Dr. Mar. Janelli i Dr. Ad. Szelański, Dzieje powszechne. Część I. (w druku). **Matematyka**, Pl. Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 5. niezmienione. 4·50 K. Antoni Łomnicki, Geometria. Część I. i II. dla kl. IV. i V. (Planimetria i Stereometria) Wyd. 2. 3·40 K. **Fizyka**, Władysław Żłobicki, Wiadomości z fizyki dla III. i IV. klasy szkół średnich. 3·20 K. **Mineralogia z chemią**, Bronisław Duchowicz i Józef Wiśniowski, Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych. 2·80 K.

#### V. KLASA.

**Religia** a) rzym.-kat. Ks. Mateusz Jeż, Nauka wiary katolickiej. Część I. Wyd. 3. 2 K. b) gr.-kat. A. Тороньский, Христ.

katol. dogmatyka fundamentalna i apologetyka dla klas wyższych. Wyd. II. 2 K. **Język łaciński**, Z. Samolewicz i T. Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Składnia. Wyd. 10. 2·40 K. Jan Jędrzejowski, Tytusa Liwiusza, Dzieje rzymskie. 2·40 K. Skupniewicz, Ovidius. **Język grecki**, E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 4. 3 K. E. Fiderer, Chrestomatyka z pism Xenofonta. Wyd. 4. 2·40 K. Homera Iliada, Część I. opracowali Scheindler-Sołtysik 1·40 K. **Język polski**, Franciszek Próchnicki i Dr. Konst. Wojciechowski, Wypisy polskie dla klasy V. 3·80 K. **Język ruski**, Paczowski, Wyimki z ukraińsko ruskiego piśmiennictwa 1·50 K. **Język niemiecki**, Jul. Ippoldt i Adolf Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. I. Teil. V. Klasse. Wyd. 3. 3·80 K. **Geografia**, Dr. Stanisław Pawłowski, Geografia dla klas wyższych. Część I. 2·30 K. **Historia powszechna**, Win. Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wyd. 7. 2·40 K. Win. Zakrzewski, Historia powszechna. Część II. Wyd. 5. 2·40 K. **Matematyka**, Pl. Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 5. niezmienione. 4·50 K. Antoni Łomnicki, Geometria. Część I. II. dla kl. IV. i V. Planimetria i Stereometria. Wyd. 2. 3·40 K. **Historia naturalna**, M. i I. Łomnicki, Mineralogia i geologia. Wyd. 7. 2·80 K. Józef Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 4. 3·20 K.

## VI. KLASA.

**Religia** a) rzym.-kat. Ks. Dr. Sieniatycki, Dogmatyka szczegółowa. Wyd. 2. 2·20 K. b) gr.-kat. A. Торонський, Dogmatyka частна для висших клас. 2. видане. 2 K. **Język łaciński**, Tomasz Sołtysik, C. Sallustii Crispi Bellum Jugurthinum 0·80 K. Tomasz Sołtysik, Cicero-In Catil. 0·70 K. Stanisław Rzepiński, Wybór poezji Wergilego, 1·70 K. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Składnia. Wyd. 9. 2·40 K. Franciszek Terlikowski, Życie publiczne, prywatne i umysłowe starożytnych Greków i Rzymian. 4·80 K. **Język grecki**, Homera Iliada, Część I. wydał Scheindler-Sołtysik. 1·40 K. Homera Iliada, Część II. wydał Scheindler-Sołtysik. 1·70 K. Franciszek Terlikowski, Wybór z dziejów Herodota. 2·20 K. Plutarch, Żywoty Cycerona i Demostenesa, wydał Fr. Nagórzański. 2·20 K. Franciszek Terlikowski, Życie publiczne, prywatne i umysłowe starożytnych Greków i Rzy-

mian. 4·80 K. E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 4.3 K. **Język polski**, I. Chrzanowski i K. Wojciechowski, Wypisy polskie dla klas wyższych. Część I. 3·50 K. **Język ruski**, Paczowski, Wyimki z ukraińsko-ruskiego piśmiennictwa. 1·50 K. Barwiński, Wyimki z ruskiego-narodow. piśmiennictwa. Wyd. 3. 1·50 K. **Język niemiecki**, Jul. Ippoldt i A. Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. II. Teil. VI. Klasse. 3·60 K. **Geografia i historia powszechna**, Win. Zakrzewski, Historia powszechna. Część III. Wyd. 5. 2·80 K. Dr. A. Pawłowski, Geografia dla klas wyższych. Część II. **Matematyka**, Pl. Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 5. 4·50 K. Dr. A. Łomnicki, Geometria, Część III. i IV. dla klasy VI., VII. i VIII. 3·80 K. Kranz, Logarytmy. Wyd. 2. 1·30 K. **Historia naturalna**, Dr. Józef Nusbaum, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Wyd. 2. 3·60 K.

#### VII. KLASA.

**Religia** a) rzym.-kat. Ks. Karol Szczeklik, Etyka katolicka. Wyd. 5. 2·20 K. b) gr.-kat. Дорожинський, Етика. 2 K. **Język łaciński**, Stanisław Bednarski, Cyncerona mowa o naczelnem dowództwie Pompejusza. 0·70 K. Stanisław Bednarski, Cyncerona mowa w obronie Ligaryusza i Dejotara. 0·70 K. Stanisław Rzepiński, Wybór poezyi Wergilego. 1·70 K. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Składnia. Wyd. 9. 2·40 K. Franciszek Terlikowski, Życie publiczne, prywatne i umysłowe starożytnych Greków i Rzymian. 4·80 K. Plinius: Listy, wydanie Liszkowicza. **Język grecki**, Homera Odyssea, wydał M. Jezienicki. 3 K. Wybór mów Demostenesa, wydał W. Schmidt. 1·40 K. Platon, Wybór pism, opracował J. Jędrzejowski. Wyd. 2. 3 K. E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. 3 K. **Język polski**, Stanisław Tarnowski i Franciszek Wójcik, Wypisy polskie. Część I. Wyd. 1. 3·30 K. Stanisław Tarnowski i Franciszek Próchnicki, Wypisy polskie. Część II. Wyd. 4. 3·60 K. **Język ruski**, Barwiński, Wybór z ukraińsko-ruskiej literatury. 4 K. **Język niemiecki**, J. Ippoldt u. A. Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. III. Teil. VII. Klasse. 4 K. **Geografia i Historia powszechna**, Win. Zakrzewski, Historia powszechna. Część III. Wyd. 5. 2·80 K. Anatol Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów

ruskich. Wyd. 4. 2 K. **Matematyka**, Pl. Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 4. 4·50 K. Dr. A. Łomnicki, Geometria dla klas VI., VII. i VIII. 3·80 K. I. Kranz, Logarytmy. Wyd. 2. 1·30 K. I. Kranz, Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych. Wyd. 2. 3·50 K. **Fizyka**, M. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas. Wyd. 5. 3 K. Fr. Tomaszewski, Chemia. Wyd. 5. 0·70 K. **Propedeutyka filozoficzna**, Nuckowski, Początki logiki ogólnej. 2 K.

#### VIII. KLASA.

**Religia** a) rzym.-kat. Ks. Jougan, Historia kościoła katolickiego. Wyd. 3. 2 K. b) gr.-kat. Ваплер-Стефанович, История христ. католицкої церкви. 2·40 K. **Język łaciński**, Wybór pism Kw. Horacego Flakkusa, wydał Julian Dolnicki. 1·50 K. Wybrane pisma historyczne Tacyta, wydał I. Staromiejski. 2·20 K. Z. Samolewicz-Sołtyśik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 10. 2·40 K. **Język grecki**, Homera Odysea, wydał M. Jezienicki. 1 K. Plato, Wybór pism, opracował J. Jędrzejowski. Wyd. 2. 3 K. Sofoklesa Antygona, opracował Dr. Jan Oko. 1·80 K. E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wydanie 4. 3 K. **Język polski**, Stanisław Tarnowski i Franciszek Próchnicki, Wypisy polskie. Część II. Wyd. 4. 3·60 K. **Język ruski**, Barwiński, Wybór z ukraińsko-ruskiej literatury. 4 K. **Język niemiecki**, Julius Ippoldt, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. IV. Teil VIII-Klasse. 4 K. **Geografia i historia powszechna**, Stanisław Głąbiński i L. Finkel, Historia austriacko-węgierskiej monarchii i wiadomości polityczne i społeczne. Wyd. 4. (w druku). Anatol Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 4. 2 K. **Matematyka**, Pl. Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 5. 4·50 K. Dr. A. Łomnicki, Geometria dla kl. VI., VII. i VIII. 3·80 K. Kranz, Logarytmy. Wyd. 2. 1·30. Kranz, Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych. Wyd. 1 i 2. 3·50 K. **Fizyka**, M. Kawecki i Fr. Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 5. 3 K. **Propedeutyka filozoficzna**, Lindner-Kulczyński, Wykład psychologii. Wyd. 3. 2·20 K.

## XVI. Bursy i internaty.

A) **Bursa polska im. Adama Mickiewicza** dla młodzieży gimnazjalnej narodowości polskiej obrządku rzymsko-katolickiego założoną została staraniem miejscowego obywatelstwa, które złączone w Towarzystwo stale opiekuje się wychowankami tej instytucji.

Wydatki na utrzymanie Bursy pokrywa się z niskich opłat wychowanków, z wkładek członków Towarzystwa, oraz dobrowolnych ofiar dobrodziejów młodzieży, do których zalicza się wysoki Sejm krajowy, świetna Rada powiatowa w Drohobyczu, Rada miasta Drohobycza, Kasa oszczędności, Towarzystwo Zaliczkowe w Drohobyczu, oraz świetna gmina chrześcijańska w Borysławiu.

Wychowankowie Bursy, oddani pod opiekę Zarządu, otrzymują zupełne utrzymanie i pomoc w nauce. Wolny czas od nauki spędzają wychowankowie na zabawach, grach towarzyskich lub ćwiczeniach fizycznych. Bursa posiada małą bibliotekę, która dostarcza wychowankom pożytecznej lektury.

Bursą zarządza Wydział Towarzystwa, którego przewodniczącym jest W. P. Józef Staromiejski dyrektor gimnaz.; prefektem w I. pół. był prof. Franciszek Chrzastowski — a jego zastępcą prof. Franciszek Pytel; w II. pół. Stanisław Karwowski prefektem, a jego zastępcą Stanisław Szafarz. Pomocy lekarskiej udzielali bezinteresownie P. P. Dr. Zenon Pelczar i Dr. Bronisław Kozłowski.

Jak w poprzednich latach tak i w b. r. Bursa wynajęła cztery sale w swoim budynku na pomieszczenie klas gimn. Z tego powodu na początku roku szkolnego przyjęto 46 wychowanków z których z końcem roku pozostało 43 a z tych dwóch abiturientów opuściło Bursę 10. czerwca po złożeniu egzaminu dojrzałości.

Opłata wynosiła od 5-ciu do 30-stu K., przeciętnie płacili wychowankowie po 20 K. miesięcznie.

Zachowanie wychowanków było dobre a wynik klasyfikacji na końcu roku pomyślny.



B) **Towarzystwo „Bursa św. Jana chrzciciela“** (Бурса св. Івана Хрестителя) w Drohobyczu utrzymywało w tym roku 40 uczniów w swym parterowym domu przy ul. św. Jana 22. Przewodniczącym Wydziału Towarzystwa, które zarządza bursą, był ks. Kmit Polieukt, radca szkolny, ekonomię prowadził Dr. Włodz. Birczak, prof. gimn., prefektem był Jan Nowosielski prof. gimn., do pomocy w nauce uczniów dodany był prefektowi akademik J. Sałamacha stud. praw. Na utrzymanie prócz opłat uczniów (miesięcznie 5—30 K.) i wkładek członków Towarzystwa wpływały jednorazowe zapomogi od P. T. Dobroczyńców, Wysokiego Sejmu kraj., świetnej Rady powiatowej, Rady miasta Drohobycza, Rady gminnej chrześcijańskiej w Borysławiu, Narodnego domu, Tow. Zaliczkowego w Drohobyczu itd. Pomocy lekarskiej udzielał bezpłatnie p. Dr. Włodzimierz Czapelski.

C) **Bursa im. bar. Hirscha** dla uczniów wyznania mojżeszowego nie utrzymywała internatu, lecz udzielała zasiłków pieniężnych na opłatę szkolną, utrzymanie i ubranie.

W ostatniem sprawozdaniu rocznem bursa im. bar. Hirscha wykazuje w funduszu żelaznym 14.000 Kor., w dochodzie 6.000 Kor., w rozchodzie 6.200 Kor. Przewodniczącym Towarzystwa jest p. Emil Safrin, aptekarz.



## XVII. Imienny spis uczniów w roku szkolnym 1913/14.

Gwiazdka obok nazwiska oznacza uczniów **chłubnie uzdolnionych**, w nawias ujęto nazwiska uczniów, którzy w ciągu roku wystąpili.

### KLASA Ia.

Banko Tadeusz, Baron Wacław, Berezowski Maryan, Cymbrykiewicz Marcin, Dąbrowski Józef, Dziubka Michał, Ehrlich Abraham, Flunt Sylwester, Feudenheim Jakób, (Freiwillig Maurycy 15. IX. 1913.), Friedländer Henryk, Garlicki Aureliusz, Gerżabek Jerzy, Glazer Stanisław, Gołąb Stefan, Graumann Salomon, Hajnosz Zygmunt, Hampel Mirosław, Herman Dawid, Horodyski Włodzimierz, Horowitz Efroim, Hruszowski Aron, Jarosz Aleksander Rudolf\*, Karwasiecki Ignacy, Klarfeld Jerzy, Klinghoffer Dawid, Kreisberg Dawid, Krzemień Adam, Kultys Witold Franciszek\*, Mahler Leopold, Martini Adam, Nawalicki Jan, Olszański Roman, Podfilipski Bolesław, Połoch Włodzimierz, Popiel Bohdan Roman, Popiel Michał, Raba Józef, Ribner Kazimierz, Riegelhaupt Leopold, Roth Józef, Ryński Leon, (Rzepecki Bolesław Zdzisław 10. IX. 1913.), Scheinwald f. Zimet Jakób, Schneider Mojżesz, Słotwiński Tadeusz, (Sobol Józef 8. II. 1914.), Świerż Tadeusz\*, Walczak Emil, Wawryk Grzegorz, (Wolański Leopold 14. II. 1914.), Wolf Dawid, (Wulwek Norbert 15. V. 1914.), Zborowski Władysław.

Prywat. (Berdel Edward), Czerniakówna Ludwika), Freiwillig Maurycy, (Halpernówna Amelia), (Hauptmann Benjamin), (Nawalicki Jan), (Rosenblatt Leon), Rzepecki Bolesław Zdzisław.

### KLASA Ib.

Aberbach Artur, Badian Chaim Wolf, Bartyński Władysław, Bertisch Abraham, Bityj Aleksander, Dąbrowski Józef, (Fink Samuel 1. XII. 1913.), (Günthner Witold 4. V. 1914.), Hajnycz Bazyli, Holzman Abraham, Hrycaj Jan, Huczyński Mieczysław,

Iwaszko Franciszek, Jawecki Piotr, Josefsberg Chaim, Kałużniacki Leon Bohdan, Katz Ozyasz, Kloś Władysław, Koblicha Aleksander, Kobryn Atanazy, Koppel Dawid, Kotiw Stefan, Lityński Józef, Löw Jakób, Löwenthal Ludwik\*, Löwenberg Salomon, Maciuk Jarosław, Melnyk Józef, Mises Maks, (Morgensstern Mojżesz 6. II. 1914.), Niemiłowicz Józef, Paczosa Maryan, Prindyn Mikołaj, Rattner Steg Maurycy, (Rosenblatt Leon 1. XII. 1913.), (Rosenmann Abraham 24. XI. 1913.), Rudnicki Leon, Ruhrberg Ludwik, Schreier r. Erdmann Leib, Schubert Markus, (Ślęczko Alojzy 16. I. 1914.), Słomka Jerzy, Soboty Jan, (Sonenthal Jonasz 25. XI. 1913.), (Sprecher Benjamin 12. XII. 1913.), Stala Jan, Stesłowicz Stefan, Steuermann Leopold, Streit Józef, Wald Józef, Wilf Henryk, Wilf Józef, Winter f. Heimberg Herman, Zuckerberg Samuel.

#### KLASA Ic.

Bauer Moritz, Begleiter Markus, Berger Józef Hersch, Bergwerk Eugeniusz, Borak Arnold, Bulfan Tadeusz, Dąbrowski Karol, Dubik Roman, Fallik Maks, Fluss Izrael, Fränkel r. Hollender Józef\*, (Hauptmann Benjamin 1. XII. 1913.), Hecht Salomon, Hliniak Franciszek, Hopfinger Izak, Jankiewicz Stefan, Jarema Antoni, Josefsberg Leisor, (Keller Stanisław 16. XII. 1913.), Kiecun Józef, Klinghoffer Artur, Klinghoffer r. Thune Eliachim, Kolarz Tadeusz, Koszów Jan, (Kotiw Stefan 3. II. 1914.), Körner Isser, Kurek Józef, (Lemlich Karol 1. II. 1914.), Lewiński Jan, (Mager Juda Leib 31. III. 1914.), Meisels Herman, Migielski Stanisław, Müller Bernard, (Münlich Jakób 6. XII. 1913.), Niemiłowicz Dymitr, (Porczak Mieczysław Paweł 5. XII. 1913.), Rammel Józef, Robak Sędzimir, Rubin Mojżesz, Sawaryn Dyonizy\*, Selinger r. Fischmann Simon, Solczak Ludwik, Solczak Stanisław, Soldörfer Leon, Teicher Abraham, Thaler Dawid, Wachtel Salomon, Zahalak Teodor.

#### KLASA Id.

Altschüler Józef, (Armbruster Marcin 30. IV. 1914.), Bauer Sami, Bässler Adolf, Bergmann Dawid, Bergwerk Juliusz, Borysławski Mikołaj, Chimiak Jan, Danielewicz Franciszek, Dąbrowski Maryan Ludwik, Diwiszek Maryan, Fischer Jan, Furo-

wicz Michał, Goldfischer Leon, Hanel Szame, Hauser Oskar, Hawryłów Eugeniusz, Hoffmann Ludwik, Homziak Józef, Kanarienstein Majer\*, Karp r. Ruhrberg Arnold, Kronisch Alfred, Kulbinger Jecheskiel, Kupfermann Juliusz, Kupfermann Samuel, Lerner Ansel, Löw Benzion, Löwenthal Bernard, Löwenthal Maurycy, Lustig Izak Hersch, Łotocki Ignacy, Milavec Jan, Piątnycia Bazyli, Pinkas Joachim, Rosenblatt Pineas, Sak Emil, Schöpp Józef, (Selbka Władysław 11. XII. 1913.), Stachiw Bazyli, Stasiowski Eugeniusz, (Stosius Karol Gwido 1. II. 1914.), Szlachetko Mieczysław, (Tugendhaft Dawid 2. VI. 1914.), (Wag-schall Herman 1. II. 1914.), Weinberg Maryan, Weiss Józef, (Wowk Grzegorz 28. III. 1914.), Zuckerberg Izrael.

#### KLASA IIa.

Abratowski Tadeusz Antoni, Bandrowskyj Paweł, Bloch r. Orancz Mojżesz Ber, Chitry Władysław, Dubeński Artur Jakób, Feuerstein Markus, Gan Franciszek, Gärtner Ozyasz, Goldwasser Wilhelm, Heimberg Baruch, Heimberg Izydor, Jarosz Kazimierz, Josefsberg Abraham, Josefsberg Henoch, Kammermann Henryk, (Kizło Józef 20. XI. 1913.), Lantner Feiweł, Lubczyński Edward, Makowiec Stanisław, Meszyński Aleksander, (Moron Jan 26. III. 1614.), Nitka Adolf, Ornizowski Rudolf Pahuta Tefofil, (Piotrowski Eligiusz 6. XI. 1913.), (Pomeranz Manes 1. II. 1914.), Rappaport Juda, Riegelhaupt Emil\*, Rosenschein Selig, Schächter Henryk, Scheimann Jan, Scheinfeld Munisch, (Skowroński Tadeusz 6. XI. 1913.), Stankiewicz Stanisław, Stempler Izydor, Sternbach Dawid, (Stich Józef 26. III. 1914.), Strzelec Władysław, Szymański Stanisław, Tokarz Kazimierz, (Uliasz Adam 28. I. 1914.), Walter Jan, Weiss Stanisław, Werhum Józef, Witkower Juliusz, Wroś Karol, (Wróblewski Władysław 24. IV. 1914.), Zygmunt Jan.

Prywat. Blausteinówna Karolina, (Berger Herman), (Cholewa Józef), Emsig Klara, Garfunkel Filip, Hauser Leon, (Heimberg Edmund), Kapellnerówna Aniela, Lichtgarnówna Anna, Podfilipski Leopold, Pomeranz Manes, Racięski Andrzej, Rzepecki Lucyan, Szczepański Alfred, (Uleniecki Bronisław), Zoglauerówna Władysława.

## KLASA IIb.

Baumvollspinner Hersch, Biłyj Stefan, Blam Jonas, Böhmer Albin, Cholewa Józef, (Chomiak Stefan 20. IX. 1913.), Danyłków Michał, Diaczyszyn Karol, Dienstag Ignacy, Freimann r. Dauermann Benzion, Friedländer Leon, Friedmann r. Stegmann Herman, Fuhrmann Samuel, (Garfunkel Filip 27. XII. 1913.), Gąsiorowski Maryan, Goldfischer Chaim, Halleman f. Borgmann Jakób Juda. Heimberg Edmund, Jolles Bedykt, Josefsberg Aleksander, (Kammermann Emil 15. V. 1914.), Kaznowski Marcei, Kunert Stanisław, Lantner Naftale, Litwin Mikołaj, Löwenberg Leon, Łemech Aleksander, Łaik Tomasz, Menczyński Filemon, Ozimkiewicz Aleksander, Pawlik Eugeniusz, Piatnycia Antoni, Piatnycia Włodzimierz, Proniw Józef, Rudermann Herman, Schönholz Jakób, Schutzmann Oskar, Schwarz Leon, Sikorski Tadeusz, Sobolski Leopold, (Staromiejski Jan 12. XI. 1913.), Steciów Michał, Stiffel Marcin, Sussmann Robert, (Szczepański Alfred 9. IX. 1913.), Szypajło Józef, Tarnawski Jan, (Turnschein Nachman Leib 6. IX. 1913.), (Uleniecki Bronisław 23. IV. 1914.), (Weinstock Dawid 16. IX. 1913.), Zaczekiewicz Józef.

## KLASA IIc.

Charów Antoni, Cieliński Władysław, Czerniak Waleryan, Dornstrauch Maurycy, Dörfler Izidor\*, Eidelsheim Samuel (Ernest Kazimierz Franciszek 2. III. 1914.), Fastmann Leon, Norbert, Fischer Maryan\*, Flunt Grzegorz, (Głuch Ferdynand 13. V. 1914.), Grossfeld Majer, Halpern Benjamin, Hubicki Roman Karol, Jachno Eustachy, Klarfeld Maryan Jakób, Knebloch Bolesław Franciszek, Kociuba Włodzimierz, Kołodij Bazyli, Kowalów Adam Julian, Körner Aron, Kreppel Jakób, Lichtenstein Izrael Samuel, Löwenthal Seweryn, Migielski Kazimierz, Mikosz Jan, Mischke Ernest, Oberländer Józef, Pineles Mojżesz, Przeniczka Mieczysław Bronisław, Rinzler Herman, (Rosenmann Salomon 24. XI. 1913.), Roth Karol, Schlosser Leon, Schreier Juliusz, Sechler Feiweł, Seemann Oskar, Sonnenthal Emanuel, Stasiowski Władysław, Sternbach Izak, Sussmann Izidor, Tannenbaum Markus, Tanne Jakób, Tatarski Stefan, Vogelfänger Salomon, Waggmann Michał, Waligura Jan, (Weinraub Maksymilian 4. XI. 1913.), Zöller Hersch.

## KLASA IIIa.

Abratowski Maryan, Arzt Karol, Bajer Edward, Bajer Jan, (Bełz Alojzy 13. II. 1914.), Bernstein Samuel\*, Bohonos Onufry, Brummer Ignacy, Bulfan Walery, Dąbrowski Józef, Dziuba Bronisław, Fink Markus, Frankowski Michał, Garfunkel Maks\*, Gaudiak Włodzimierz, Hopfinger Marek, Horowitz Mojżesz, Hütter Robert, Jarosz Roman\*, (Jelonek Tadeusz 15. III. 1914.), Kellhoffer Adolf, Kossak Włodzimierz, Kruhlij Stefan, Legocki Tolimir, Łęcznarowicz Izidor, Liebermann Henryk, Marski Ferdynand, Mroziuk Henryk, Mularski Stefan, Niemców Michał\*, Ozimkiewicz Piotr, Pastuch Aleksander, Petrykiewicz Adam, Rzepliński Michał, Smoliński Bazyli, Sobolski Józef, Solczak Eugeniusz, Struś Franciszek\*, Szalit Emil, Szüttler Jan, Szwab Engelbert, Śledziona Franciszek, Śniatyński Elias, Turnschein Hersch, Wiesenberg Artur, Zaczek Michał, Zamarski Roland\*, Zielonka Jakób, Zub Jan\*, Żyła Piotr.

Prywat. (Chatyner Henryk), (Jelonek Tadeusz), Kapellnerówna Jadwiga\*, Kropaczkówna Zofia, (Schollenberger Tadeusz).

## KLASA IIIb.

Biłas Joachim, Bloch Ozyasz, Böhmer Henryk, Brunnen-graber Moritz, Cholewa Leopold, Danyłyszyn Jan, (Dąbrowski Karol 18. III. 1914.), Dichter Michał, (Dobosz Józef 2. V. 1914.), Domberger Samuel\*, Dornstrauch Adolf, Fedyk Stefan\*, Gün-ner Edward Maksymilian, Heiber Józef, Iwanyk Józef, Jäger Zygmunt, Josefsberg Markus, Kreisberg Mojżesz, Kułyniak Piotr, Kuzyk Daniel\*, Łoziński Grzegorz, (Maciurak Bohdan 4. IX. 1913.), Mager Naftale Herzel, Mansberg Markus Herman, Meth Emil, Mieses Oskar, Panzer Mendel, Petryk Stefan, Popiel Damian Hilary, Radomski Feliks, Rothenberg Mendel, Ruder-mann Salamon\*, (Schorr Berl 1. II. 1914), Sowiak Michał, (Steciów Jan 13. II. 1914.), Steinhauser Wolf, Sternbach Izak, Stroński Andrzej, Tańczuk Hilary, Taub Salomon, Tenerowicz Piotr, Turner Aron, Watral Grzegorz, Weiss Samuel, Weiss-mann Salomon, Wowków Mikołaj, Zajączkowski Tadeusz, Zuckerberg Abraham.

## KLASA IIIc.

Artymowicz Jan, Badak Andrzej, Birnbaum Jakób Mojżesz, (Bugiera Dymitr 5. V. 1914.), Buxbaum Ignacy, Diamantenstein

Markus, Dörfler Marek\*, Friesel Samuel, Glasberg Ichel, Hajnosz Kazimierz, Harasymiak Jan, Kalt Julian, Keller Witold, Kerzner Nuchim, Kociuba Jakób, Kocko Leon, Kolarz Zygmunt, Kleisberg Izidor, Kułyk Mikołaj, Kumar Bronisław, Kumor Emil, Lachowicz Ignacy, Leśniański Ferdynand, Lew Kazimierz, Macan Jarosław, Mudryk Włodzimierz, Naumiak Dymitr, Niemaszek Jan, Osmakiewicz Franciszek, Paczosa Karol, Rakoczy Stefan, Rothmann Zygmunt, Schimmermann Emanuel, Seller Maksymilian\*, Serediak Włodzimierz, Spitzmann Maksymilian, Steciów Miron, Suchestow Marcełi\*, Suszkiewicz Jan, Szypajło Włodzimierz. (Wasilewski Kazimierz 30. X. 1913.), (Wasilewski Mieczysław 30. X. 1913.), (Wasyłkiewicz Tadeusz 27. III. 1914.), (Wegner Izidor 2. XII. 1913.), Welguż Jan, Wiksel Dawid, Wulwek Wilhelm.

#### KLASA IVa.

Banaś Michał, Berger Stanisław, Bernstein Szymon, (Blauaug Samuel 23. I. 1914), Borak Henryk, (Duda Adam 10. III. 1914), Dućko Włodzimierz, Dziewoński, Franciszek, Gasser Aron, Gottlieb Ozyasz, Halpern Zygmunt, Hassmann Abraham, Helzer Ozyasz, Henefeld Izrael, (Irla Zygmunt 30. XI. 1913), Klepacki Mieczysław, Kloś Eustachy, Koppel Salomon, Kowalów Jan, Król Stanisław, Lalka Włodzimierz, Lankan Maryan, Linder Józef, Maciczka Rudolf, Mager Rafael, Morski Kazimierz, (Morski Leon 31. X. 1913), Müller Leon, Nastioszyn Jan, Neubauer Izak, Pallas Maryan, Prinz Maks, (Rand Samuel 13. III. 1914), Romański Maryan, Roth Schaje, Schollenberger Artur, Steuer Józef, Sucharek Władysław, Sussmann Benjamin, Szwabowicz Michał, Tannenbaum Józef, Tepper Hersch Jakób, Weredyn Stefan, (Wiksel Herman 14. V. 1914), Wilf Abraham, Zajac Mieczysław, Zaręba Kazimierz, Zielonka Bonifacy, Zuckerberg Leisor.

Prywat. (Duda Adam), Kapelnerówna Czesława, Wiksel Herman.

#### KLASA IVb.

Abratowski August, Altschüler Efroim, Besen Erwin, Chłtoń Jan, Dienstag Henryk, Dziubka Karol, Fleischer Maks, Fritz

Roman Teofil, Goldberg Salo\*, Halpern Salomon, Hawryłów Teodor, Hoffmann Mojżesz, Jachno Bohdan, Jäger Izak Markus, Josefsberg Mojżesz, Kaliczak Eliasz, Kociuba Andrzej, Kornhaber Józef, Kupfermann Maurycy, Kupfermann Samuel, Kuzan Eustachy, Łohin Teodor, Łoik Jan, Marków Jan, Mieses Józef, Osmakiewicz Wiktor, Pineles Dawid\*, Rappaport Jonasz, Rohrberg Dawid, (Ruhdörfer Leib 14. II. 1914), Safrin Leopold\*, Sarak Jan, Sitek Robert, Spunt Salomon Mojżesz, Stroński Mikołaj, Sussmann Abel, Tabak Chaim, Teicher Samuel, Thau Maurycy, Wegner Dawid Leib, Weinberger Józef, Werner Adolf, Wojtowicz Józef, Znak Piotr, (Zymyn Grzegorz 4. IV. 1914), Żuk Władysław.

#### KLASA IVc.

Biłyj Mikołaj, Bleiberg Mordche, Fell Bolesław, Fiało Eugeniusz, Fuchsberg Wilhelm, Garfunkel Szymon, Gartenberg Mojżesz, (Gaździk Bolesław 6. XI. 1913). Geisler Stefan, Grenik Witold, Halpern Iser, Heimberg Leon\*, Heimberg Michał, Josefsberg Markus, Kaczmarek Józef, Katz Ahraham, Kelhoffer Artur, Kocko Włodzimierz, Lantner Markus, Liszka Juliusz, Mazurczak Bazyli, Mazurek Michał, Mischke Leon, Oberländer Chaim\*, Rabbach Benjamin, Scharf Izidor, Sikora Józef, Sozański Stanisław, Springer Herman Feiweł, Steciów Michał, Stecyk Stefan, Susiuk Aleksy, Tanne Georg, Tepper Natàn, Tęcza Władysław, (Wahl Herman 15. XII. 1913), Wawryk Dymitr, Wojcik Czesław, Zwilling Benjamin.

#### KLASA Va.

Anker Natan, Arzt Adolf, (Bergwerk Maksymilian 14. V. 1914.), Chomet Emil, Drwota Ignacy, (Fuchsberg Filip 7. V. 1914.), Halberstein Berisch, Horowitz Peilet, Januszke Zenon, Kelhoffer Samuel, Klisiecki Leopold, Kriegel Maurycy, Kucza Karol, (Lew Jan 28. II. 1914), (Łemech Bazyli 26. III. 1914.), (Martyn Teodor 30. III. 1914.), Metanomski Kornel, Młynkiewicz Aleksander, Nussblatt Adam\*, Pachtmann Juliusz, Pieczko Władysław, Poliwczak Zdzisław, Pomeranz Jakób, Propper Izak, Rathouser Maksymilian, Rerntkiewicz Tadeusz, Rosner Mater, Rudnicki Włodzimierz, Schmer Izrael, (Schreier Mates 29. XI. 1913.), Smolnicki Tadeusz, Sowiak Mikołaj, (Strutyński



Leon 12. I. 1914.), Tanenbaum Jakób, Taub Maurycy, (Tchórzelski Hieronim 1. III. 1914.), Tokarz Piotr 3. II. 1914.), (Tomaszek Waleryan 18. XII. 1913.), (Zielonka Michał 10. III. 1914).

Prywat. (Budracka Amalia), Jarosz Bolesław, Kriegel Mojżesz, Lichtensteinówna Judyta, (Panek Antoni), (Pechthold Fabian), Racięski Stanisław, (Schreier Mates), Susmannówna Regina, (Tchórzelski Hieronim), Teicherówna Tylla, (Tomaszek Waleryan).

#### KLASA Vb.

Biberstein Józef Feliks, Bobeszko Stefan, (Bukład Tadeusz 3. II. 1914.), Czapowski Jan, Feuerstein Markus, Franko Jan, Gasser Salomon, (Grünstein Leon 10. V. 1914.), Hauser Emanuel, Hecht Jakób, (Heimberg Jakób 15. V. 1914.), Janikowski Stanisław, Jaworski Piotr, Katz Izak, (Kawecki Karol 7. 5. 1914.), Klein Piotr, Kreisberg Adolf, (Kriegel Mojżesz 22. I. 1914.), Lech Piotr, Löwenberg Henryk, Löwenberg Jakób, Niemiłowicz Mikołaj, (Panek Antoni 24. XI. 1913.), (Pechthold Fabian 7. XII. 1913.), Prokopów Michał\*, Robak Tomasz, Rosberger Samuel, (Rubin Józef 18. XI. 1913.), Schnurmacher Jonasz, Segal Ire, Solczak Mieczysław, Tabak Aleksander, Tanne Leisor, (Tchórzelski Hieronim 3. II. 1914.), Teitelbaum Abraham, Ważny Stanisław, Wesęłyj Bazyli, Wowk Jan.

#### KLASA Vc.

(Balicki Julian 12. V. 1914.), Bukład Tadeusz, Cybulski Kazimierz, Duda Antoni, Dzioba Tadeusz, Eckstein Michał, Faryma Aleksy, Flunt Włodzimierz, Frajt Michał, Gärtner Bernard, Grauer Leon, Hirschhaut Nachman, Jacków Piotr, Jarecki Włodzimierz, Josefsberg Mojżesz, Josefsberg Mordche, Kammmermann Herman, Kociuba Piotr, Kreppel Adolf, Kronisch Herman, Liebermann Szymon, Liebermann Wilhelm, Łeszków Michał, Łuczeczka Piotr, Mul Michał, Propper Maks\*, Reichmann Maks, Rothmann Józef, Scheiner Izrael, Schreier Leonard\*, Schuster Franciszek, Słoniewski Józef, Stocki Michał, Swyszcz Elias, Szwabowicz Kazimierz, Turnheim Mieczysław, Weingarten Maurycy, Winter Leon.

## KLASA VIa.

Arvay Adam, Borowicz Włodzimierz, Chmiątek Eugeniusz, Chmiątek Mieczysław, Domadzierski Karol, DUBYK Jan, Eksler Zygmunt, Fritz Kazimierz, Gąsiorowski Roman, (Gintner Mieczysław 15. XII. 1913.), Gottlieb Leon, Grauer Herman, (Halberstein Jakób 3. IX. 1913.), Knebloch Stanisław, Kordek Władysław, Kornblüh Abe, Liszka Ludwik, Mandelbaum Wilhelm, Metanomski Dawid, Minczak Michał, Nussbaum Józef, Schiffmann Mojżesz, Sozański Mirosław, Szajna Stanisław\*, Tatarski Jan, (Uleniecki Jerzy 16. III. 1914.), Wald Henryk, (Waldmann Bruno 4. III. 1914.), Weitz Marek Leib, Werner Karol.

Prywat. (Fischerówna Zofia), Gintner Mieczysław, Halberstein Jakób, Heimberg Leopold, (Hochówna Marya), (Preidlówna Adela), (Rudnicka Jarosława), (Schönfeld Natan), (Serwacka Wawrzyna), Uleniecki Jerzy, (Waldmann Bruno).

## KLASA VIb.

Badian Aron, Bloch Józef, Ehrenfeld Wolf, Grenik Leon Mieczysław, Grossfeld Jakób Wolf, Halleman Mojżesz, (Heimberg Leopold 3. II. 1914.), Heimer Natan, Hewryk Jan, Iwanyk Mikołaj, Jasienicki Sabin Orest, Jaworski Elias, Josefsberg Samuel, Klisiecki Władysław, Kowalów Stanisław, Kozołubski Juliusz\*, (Körner Jakób 1. II. 1914.), (Kreisberg Dawid 31. I. 1914.), Lachowicz Michał, Łuciów Łukasz\*, Mazur Marcin, Migielski Tadeusz Wojciech, Rothenberg Izrael, Steciuk Michał, Stiel Jonasz, Stojałowski Roman, Tepper Nussen, Urbanowicz Kazimierz, Wagmann Salomon, Weiss Samuel, Winnicki Ignacy, Znak Eustachy.

## KLASA VIIa.

Baumgarten Salomon, Bloch r. Orancz Abraham Melech, Borysławski Teodor, Chorkawców Ignacy, Cieckiewicz Wincenty Wawrzyniec, Drohobycki Michał, Dunin Józef, Dzióba Eugeniusz, Eliasiewicz Władysław, Feuerstein Alfred, Godkowitz Antoni, Hauptmann Meilech, Hławacz Mikołaj, Hruszowski Samuel, Janczałek Stanisław, Jarema Michał, Jednaki Emil, Koffler Oskar\*, Kołodziej Grzegorz, Kornhaber Józef, Lergetporer Henryk, Lipner Hersch, Lovell Stanisław, Löwenberg Maks,

Maczek Karol, Mędrzycki Antoni, (Nowakowski Edward 14. III. 1914.) Nieświatowski Stefan, Oberländer Aleksander, Rechner Maryan, Rudermann Juliusz\*, Schreier Izrael, Szajna Antoni\*, Tabak Naftale, Töpfer Seinwel, Wąsowicz Mieczysław, Wiesenberg Michał, Wilf Ansel, Winnicki Radziewicz Michał, Zuckerberg Edward.

Prywat. Backenroth Maksymilian, Heimberg Zofia\*, (Nowakowski Edward), Staromiejska Janina\*, Szwabowiczówna Zofia\*.

#### KLASA VIIIb.

Boroński Stanisław, Bulfan Albin, Chomet Izidor, Danhoffner Mieczysław, Dornstrauch Benjamin, Fastmann Lippe\*, Fink Józef\*, Flecker Leopold, Galiński Adam, Getreu Leon, Hawryłów, Hołowej Michał, Hopfinger Salomon, Horowitz Markus, Kreisberg Aron, Kupferberg Izak, Liebermann Jakób, Namaczyński Tadeusz, Oberländer Jakób, Ringel Leon, Rothenberg Mojżesz, Sandig Herman, Schwarz Matias, Schweng Izak, Szandrowski Józef, Tabak Mojżesz, Tatomir Teofil, Teicher Ozyasz, Wawryk Michał, Weingarten Mojżesz.

#### KLASA VIII.

Anker Chaim, Bardach Mojżesz, Bergwerk Salo Ignacy, Buszyński Ludwik Jan, Czupkiewicz Jan, Czuszek Grzegorz, Eisner Aleksander, Eliasiewicz Marcei, Fedyna Stanisław, Gartenberg Henryk\*, (Goldhamer Karol 31. X. 1913.), Hallamann Samson, Herschdörfer Mojżesz, Hoffmann Elias, Janocki Henryk, Josefsberg Selig, Karp Ozyasz Izrael, Kossak Bazyli, Kotarba Benjamin\*, Kreppel Eisig, Kupferberg Leon, Kurz Mojżesz, Langbank Jan Jerzy, Maczek Jan Antoni, Matczak Michał, Pawliszak Józef, Rappaport Izrael, Schmer Jakób, Stempler Józef, Stoffel Adam\*, Teitelbaum Maurycy, Terlecki Eustachy\*, Welzer Mojżesz, Wesołowski Włodzimierz, Winnicki Stefan, Wiszniowski Stanisław Józef.

## XVIII. Ogłoszenie dyrekcyi.

Rok szkolny 1914/15 rozpocznie się w dniu 3. września 1914. uroczystem nabożeństwem; 4. września rozpocznie się regularna nauka.

Wpisy uczniów odbywać się będą w dniach 29. i 31. sierpnia br. Późniejsze zgłoszenia uwzględnione nie będą.

Do wpisu uczniowie winni zgłosić się osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów, przedłożyć świadectwo roczne i zapłacić 2 kor. na zbiory naukowe, 1 kor. na gry i zabawy; uczniowie nowo do zakładu wstępujący mają wykazać się metryką, świadectwem szczepienia ospy lub rewalkcyonacyi, odbytej niedawniej jak przed rokiem i prócz datku na zbiory naukowe, na gry i zabawy uiścić takse wstępną w kwocie 4 kor. 20 hal. Nadto przyjmuje Dyrekcyja przy wpisach datki na fundusz ubogich uczniów.

Przy wpisach uczniów obcych na podstawie „świadectwa odejścia“ musi być bezwarunkowo przedkładane także świadectwo roczne z poprzedniego roku szkolnego.

Egzamin wstępny do I. kl. odbywa się w dwóch terminach: z końcem roku szkol. w dniach 30. czerwca i 1. lipca, a po feryach dnia 1. i 2. września. W każdym z tych terminów rozstrzyga się o przyjęciu ucznia stanowczo, a powtórzenie egzaminu wstępnego w innych zakładach jest nieważne.

Do klasy I. przyjmuje się tylko takich uczniów, którzy już ukończyli 10. rok życia lub go ukończą do końca grudnia 1914. i takich, którzy po dzień 1. września 1914. nie przekroczyli 14. roku.

Do egzaminu wstępnego do klasy I. ma każdy uczeń przynieść ze sobą książkę polską i niemiecką z IV. kl. szkoły ludowej i przybory do pisania.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do kl. I.:

a) Z religii: wiadomości, których według teraźniejszego rozkładu nabyć powinien uczeń w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach czteroklasowych.

b) Z języka wykładowego: Czytanie płynne i wyraziste, objaśnienia odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli; opowiadanie treści większymi ustępami, znajomość części mowy, odmiana imion i czasowników, znajomość zdania pojedynczego rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rządu; poprawne napi-

sanie dyktatu z zakresu pojęć znanym uczniom i piśmienny rozbiór jednego zdania pojedynczego z kilku zwykłymi określeniami.

c) **Z j ę z y k a n i e m i e c k i e g o**: Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników, zaimków, (osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych), odmiany słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najzwyklejszych czasowników mocnych, zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych, poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść poda się uczniom przed dyktowaniem w języku wykładowym.

d) **Z r a c h u n k ó w**: Pisanie liczb do miliona włącznie, biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi, pewność w tabliczce mnożenia, znajomość ważniejszych miar metrycznych.

Egzamina poprawcze odbędą się dnia 29. i 31. sierpnia.

Oplata szkolna wynosi 30 kor. półrocznie; należy ją uścić w c. k. Urzędzie pocztowym na czek, otrzymany w Dyrekcji c. k. gimnazyum. Termin złożenia opłaty 15. października za I. i 15. marca za II. półrocze. Uczniowie klasy I. mają uścić opłatę za I. półrocze w ciągu miesiąca listopada.

Podania o uwolnienie od opłaty szkolnej należy doręczyć P. P. Gospodarzom klas najpóźniej do 15. września, względnie 15. lutego. Załączniki tych podań stanowią: świadectwo ubóstwa, świadectwo roczne lub półroczny wykaz cenzur z wynikiem pomyślnym.

Rodzice i opiekunowie powinni zasięgnąć wiadomości w Dyrekcji przed umieszczeniem ucznia na stancyi, aby uniknąć często niemiłych następstw. Również jest obowiązkiem rodziców i opiekunów porozumiewać się często ze szkołą o postępie i prowadzeniu się uczniów. W tym celu będą się gromadzili panowie profesorowie co drugą niedzielę po nabożeństwie szkolnem w sali konferencyjnej i z całą gotowością będą udzielali potrzebnych informacji.

O powodzie każdej nieobecności ucznia w szkole obowiązany jest nadzorca domowy lub opiekun ucznia uwiadomić bezzwłocznie osobiście gospodarza klasy.

W Drohobyczu, dnia 28. czerwca 1914.

**Józef Staromiejski**  
dyrektor.

# Rozkład godzin

## według nowego planu dla gimnazyów.

Resk. c. k. Minist. W. i O. z dn. 20. marca 1909. L. 11.662.; z dn. 6. lipca 1909.  
L. 24.587. i c. k. RSkr. z dn. 2. sierpnia 1909. L. 44.242.

L. p.	Przedmiot	K l a s a								Razem
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
1	Nauka religii	2	2	2	2	2	2	2	2	16
2	Język polski	3	4	3	3	3	3	3	3	25
3	Język łaciński	6	6	6	6	6	6	5	5	46
4	Język grecki	.	.	5	4	5	5	4	5	28
5	Język niemiecki	5	4	4	4	4	4	4	4	33
6	Język ruski (wzgl. obow.)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(16)
7	Historya	2	2	2	2	3	3	4	3	21
8	Geografia	2	2	2	2	1	1	.	.	10
9	Matematyka	3	3	3	3	3	3	3	2	23
10	Nauki przyrodnicze	2	2	.	.	3	2	.	.	9
11	Fizyka i chemia	.	.	2	3	.	.	4	3	12
12	Propedentyka filozoficzna	.	.	.	.	.	.	1	2	3
13	Rysunki	2	2	2	2	(względnie obow.)				8
14	Kaligrafia	1	.	.	.	.	.	.	.	1
15	Gimnastyka i zabawy	2	2	2	2	2	2	2	2	16
	Razem . . . .	30 (32)	29 (31)	33 (35)	33 (35)	32 (34)	31 (33)	32 (34)	31 (33)	251 (267)